

γ, οὐδ' ἐμνήσθησαν παντάπασι περι
 ῥῆσαι ἐδόκει ἡ πόλις, ἐξῆλθον καὶ τὴν
 ῥίαντες καὶ παρέλαβον. οἱ δ' αὖ περι
 ῥαδίας ἐμβολόντες ἐλεηλάτουν τε καὶ
 οἱ τῶν Ἀρκάδων ὀπλίται παντάπασιν
 ἐπεφόβητο. τοὺς μέντοι Λακεδαιμο
 ῶς ἐντὸς ἀκονίσματος οὐ προσῆσαν
 τοσούτον διώξαντες, οἱ νεώτεροι τ
 νας αὐτῶν. καταφρονοῦντες δ' ἐ
 τῶν ἑαυτῶν συμμάχων κατε
 οτε ἐπ' ἐκδραμόντας πελταστ
 ντιζόμενοι ἐνέκλιναν τε καὶ
 Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐπισκώπτ
 σιὰς ὥσπερ μορμόνας παι
 μόρα καὶ τοῖς τῶν Κορινθι
 ἑστρατεύοντο. οἱ δ' αὖ Ἀθη
 νῶν, μὴ ἐπεὶ τὰ μακρὰ τε
 ῖς, ἡγήσαντο κράτιστον εἶναι ἀνατε
 καὶ ἐλθόντες πανδημί μετὰ λιτολόγῳ.
 καὶ πρὸς ἐσπέρας ἐν ὀλίγαις ἡμέραις
 μᾶλλον καὶ ἡσυχίαν ἐτείχιζον.

Quousque tandem
 tère, Catilina, pati
 nostrâ? quamdiu e
 furor iste tuus nos
 ad finem
 tabit a

MOSTOVI

Strokovno glasilo
 Društva znanstvenih
 in tehniških prevajalcev
 Slovenije

壇葉其
 と小坪
 飾露說
 り伴の
 一そ作
 點の物
 に風力
 於と量
 て望よ
 仗んり
 明
 之々す
 の
 とちれ
 小々
 仗
 說
 壇も
 忽
 の一
 ち
 劉そ
 ろ
 而
 項の
 小
 目
 と作
 說
 と

ter to Mr. Francis
 Bodoni dated Sept.

courtesy the Rec-
 eum in Parma; I
 will extend the
 of said institute.
 and a very worthy
 of a great friend
 ne in the republic
 aced orators, liv-

ABCDEFGHIJKL
 OPQRSTUVWXYZ
 abcdefghijklmnop

2/87

11 197991

MOSTOVI

**Strokovno glasilo
Društva znanstvenih
in tehniških prevajalcev
Slovenije**

Mostovi letnik XXII št. 2 str. 1–56

Ljubljana 1987

Uredniški odbor: Maja Dolanc, Janko Golias, Viktor Jesenik, Leon Krek, Jože Kokole, Tomaž Longyka, Andreja Markovič, Anton Omerza (odgovorni urednik), Jean Vilhar, Dušan Voglar – *Tehnični urednik:* Nedžad Žujo – *Oblikovalec:* Rajko Vidrih – *Lektor:* Dušan Voglar – *Tisk:* Tiskarna Kresija Ljubljana – Izhaja dvakrat do štirikrat na leto – Avtorski članek naj vsebuje največ 6 tipkanih strani z razmikom 2 in povzetek (do 10 vrstic) v enem izmed tujih jezikov – Rokopisov ne vračamo – *Naslov uredništva:* **Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije, Ljubljana, Resljeva 16**

Vsebina

Stran

☐ Občni zbor društva	5
☐ Delo angleške sekcije	7
☐ Prvi multimedijski seminar poslovnega komuniciranja v francoščini	9
☐ Posvetovanje v Portorožu	10
☐ Prevajalsko srečanje v Strugi	11
☐ Zveza prevajalcev v Bolgariji	12
☐ Stanko Klinar: Error Analysis	15
☐ Leon Krek: Vzročnost v angleščini in slovenščini, I. del	31
☐ Midhat Ridjanović: O prevodjenju (sa posebnim osvrtom na prevodjenje na »strani« jezik)	34
☐ Alistair Wood: Translating into Technical English	38
☐ Narcis Dembskij: Kakšni so naši prevodi?	43
☐ Milan Trešnjić: Značaj prevoda nekih termina i pojmova u konvencijama o socialnom osiguranju	46
☐ Iz naših prevajalskih revij	50

Contents

Stran

☐ The Annual Meeting	5
☐ The English Section	7
☐ A First Multimedial Seminar in Business Communication in French	9
☐ The Seminar in Portorož	10
☐ The Translators' Meeting in Struga	11
☐ The Association of Translators in Bulgaria	12
☐ Stanko Klinar: Error Analysis	15
☐ Leon Krek: Causality in English and Slovene, Part I	31
☐ Midhat Ridjanović: Translation (with special consideration of translating into a »foreign« language)	34
☐ Alistair Wood: Translating into Technical English	38
☐ Narcis Dembskij: What are Our Translations Like?	43
☐ Milan Trešnjić: The Importance of Translating Certain Terms in Social Insurance Conventions	46
☐ A Review of the Latest Issues of Yugoslav Translators' Magazines	50

Table des matières

Stran

☐ Assemblée générale de l'Association	5
☐ Travail de la section anglaise	7
☐ Premier séminaire multimedia de la communication d'affaires en français	9
☐ Séminaire à Portorož	10
☐ Rencontre des traducteurs à Struga	11
☐ L'Union des traducteurs de Bulgarie	12
☐ Stanko Klinar: Analyse des erreurs	15
☐ Leon Krek: Causalité en anglais et slovène, 1 ^{re} partie	31
☐ Midhat Ridjanović: Sur la traduction (avec considération spéciale de la traduction en langue «étrangère»)	34
☐ Alistair Wood: La traduction en anglais technique	38
☐ Narcis Dembskij: Quelle est la qualité de nos traductions?	43
☐ Milan Trešnjić: Importance de la traduction de quelques termes et notions dans les conventions de la sécurité sociale	46
☐ De nos revues des traducteurs	50

Novi člani društva

Nevenka Bura	Kranj	angleščina, francoščina, srbohrvaščina
Borut Canjko	Ljubljana	angleščina, francoščina, nemščina, srbohrvaščina
Alenka Gorše	Novo mesto	angleščina, italijanščina
Bojana Hočevnar-Frantar	Ljubljana	angleščina, francoščina, srbohrvaščina
Miloš Ilgo	Ljubljana	angleščina, nemščina, španščina, italijanščina, francoščina, srbohrvaščina
Darinka Jezovšek-Ivanuša	Ljubljana	angleščina, ruščina, srbohrvaščina
Angela Kadunc	Ljubljana	angleščina, nemščina, francoščina, srbohrvaščina
Nives Klinc	Maribor	angleščina
Barbara Kranjc	Novo mesto	angleščina, francoščina, italijanščina
Zhen Lin	Ljubljana	kitajščina
Marija Maležič	Ljubljana	angleščina, nemščina
Djurdjica Mandrino	Ljubljana	angleščina, srbohrvaščina
Jurij Marinčič	Ljubljana	angleščina
Mohamed Messaci	Ljubljana	francoščina
Jasna Močilnik-Kos	Ljubljana	angleščina, nemščina, srbohrvaščina
Vesna Mršič	Sežana	angleščina, italijanščina, srbohrvaščina
Jožica Nemanič	Ljubljana	angleščina, nemščina
Neža Rojko	Ljubljana	angleščina
Irena Sojč	Laško	angleščina, ruščina
Borislava Šavli	Ljubljana	francoščina, srbohrvaščina
Vilko Šimon	Murska Sobota	angleščina, nemščina
Ivo Štandeker	Maribor	nemščina
Franc Šter	Kranj (Predoslje)	ruščina
Irena Šumi	Ljubljana	angleščina, francoščina
Štefan Vevar	Ljubljana	angleščina, nemščina, srbohrvaščina
Kapitalina Zupan-Sretenović	Ljubljana	ruščina
Miran Željko	Logatec	angleščina

Občni zbor društva

Občni zbor Društva znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije je bil 28. 2. 1987 in je imel naslednji dnevni red:

1. Poročilo predsednika, blagajnika in nadzornega odbora
2. Razprava o poročilih
3. Razrešitev predsednika in upravnega odbora
4. Volitve predsednika, upravnega odbora, nadzornega odbora in disciplinske komisije
5. Program dela društva: študijski večeri, predavanja, seminarji, terminološko delo
6. Razno.

Navzoč je bil tudi tov. Dragič iz srbskega društva, pozdravna telegrama pa so nam poslali iz hrvaškega in vojvodinskega društva.

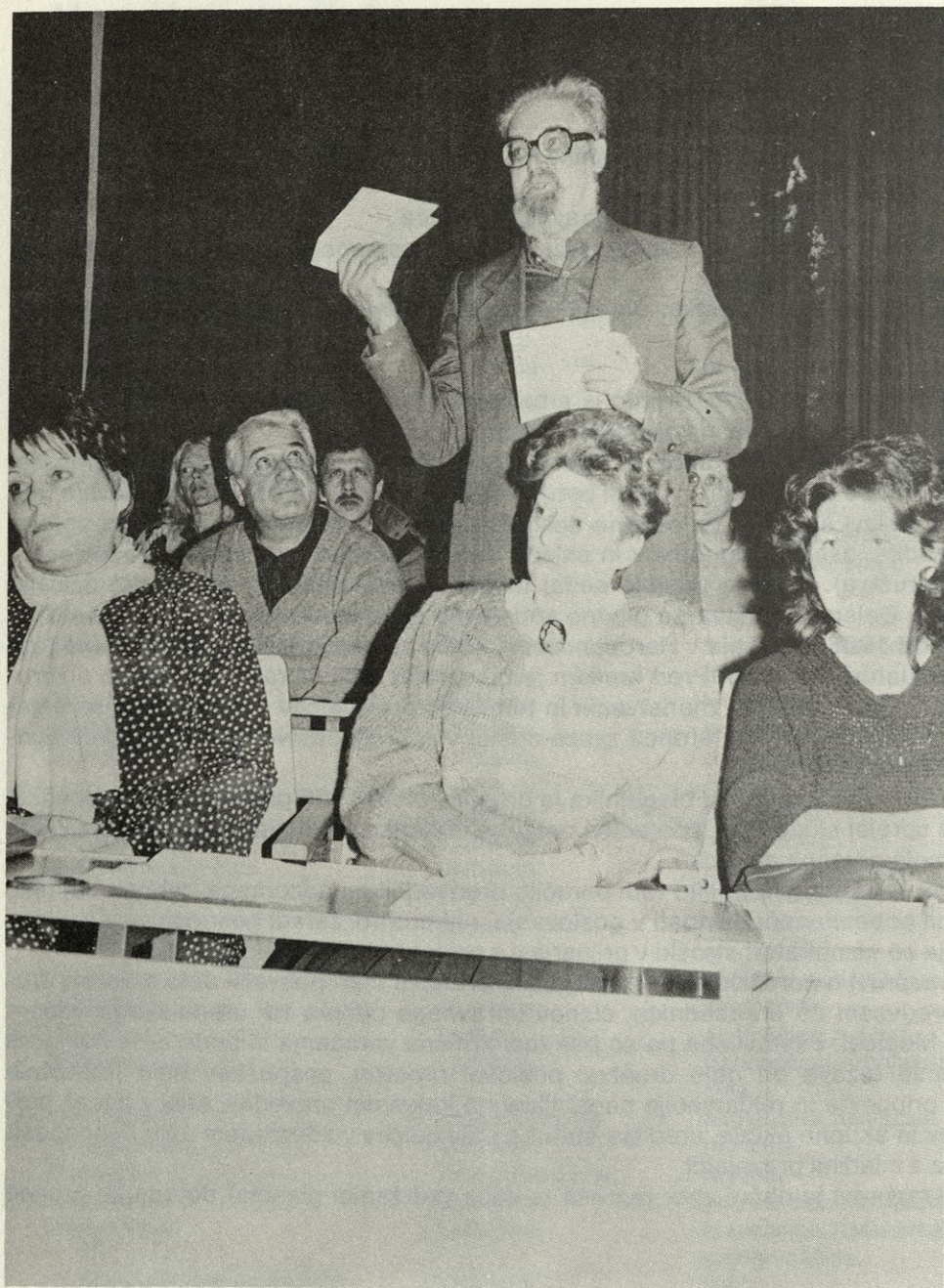
V poročilu je predsednica D. Debenjak poročala o uspešnem delu v preteklem letu. Dokončno smo uredili in dobili potrjen statut društva ter pravilnik o delovnih razmerjih in delitvi sredstev za osebne dohodke ter merila za pridobivanje in razporejanje dohodka, osebnih dohodkov in sklada skupne porabe (za delavce, zaposlene v pisarni društva). Pisarna posluje sedaj tekoče in nemoteno ter deluje kot delovna skupnost. Delegati društva so plodno sodelovali pri skupnih akcijah zveze prevajalcev (Ohrid 1986, srečanje v Hercegovnem in delo za uveljavljanje poklica prevajalca v nomenklaturi poklicev). Pred kratkim je bil sprejet samoupravni sporazum o združevanju v Zvezo društev znanstvenih in tehniških prevajalcev Jugoslavije s spremembnim določilom, da konferenca zveze odslej voli predsedstvo zveze izmed delegatov društev v konferenci.

Po finančnem poročilu blagajnika je društvo v letu 1986 poslovalo zelo uspešno. Zbor je sprejel sklepe o razporeditvi ostanka dohodka. Tudi glasilo Mostovi je v letu 1986 imelo ostanek dohodka.

Prav tako ugodno je bilo tudi poročilo predsednika nadzornega odbora, saj niso ugotovili nobenih nepravilnosti v poslovanju, nasprotno, zaradi gospodarnejšega poslovanja so se nekateri stroški v primerjavi s preteklim letom celo znižali.

V razpravi o poročilih so razpravljalci v pretežni meri pohvalili delo organov društva, predvsem pa predsednice, članov upravnega odbora ter uredniškega odbora glasila Mostovi. Zastavljena pa so bila tudi kritična vprašanja in podčrtane nekatere dosedanje težave pri delu društva: poslovni prostori, pospešitev dela jezikovnih sekcij, pripombe in reklamacije naročnikov na kakovost prevodov, stiki z zvezo prevajalcev in skupne akcije, ureditev statusa prevajalcev v združenem delu in pospešitev dela z mladimi prevajalci.

Po razpravi je občni zbor razrešil (z enim vzdržanim glasom) dotedanje organe društva.

Matej Rode razpravlja

Foto J. S. Vilhar

Za novo mandatno obdobje so bili izvoljeni:

Predsednik društva

Jože Požru

Upravni odbor

Narcis Dembskij iz Ljubljane

Marjan Golobič iz Ljubljane

Vilma Knific iz Ljubljane

Aleš Komavec iz Nove Gorice

Maja Merčun iz Ljubljane

Anton Omerza iz Ljubljane

Aksentije Ristič iz Ljubljane

Matej Rode iz Celja

Nikolaj Safonov iz Ljubljane

Lidija Šega iz Ljubljane

Nadzorni odbor

Doris Debenjak – predsednica

Slavko Blagotinšek – član

Maja Dolanc – članica-nemestnica

Vidojka Seršič – članica

Disciplinska komisija

Viktor Jesenik – predsednik

Tomaž Longyka – član

Branislav Popov – član

Nova delegata za konferenco zveze prevajalcev

Marjan Golobič

Jože Požru

Zelo plodni sta bili zadnji točki dnevnega reda; angleška sekcija dela redno in je zelo številna, enako tudi nemški večeri, ki so prvi četrtek v mesecu, priprave za začetek dela francoske sekcije pa so v sklepni fazi. Na aprilskem srečanju prevajalcev v Strugi v Makedoniji je z referatom sodeloval tudi naš član Matej Rode. Skupaj s hrvaškim društvom pripravljamo za letošnjo jesen posvetovanje z naslovom »Prevajanje in zunanja trgovina«. V načrtu imamo pripravo tečaja slovenskega jezika za prevajalce ter naše pripombe na slovenski zakon o društvih.

J. P.

Delo angleške sekcije

Delo angleške sekcije je tesno povezano s podiplomsko specializacijo iz angleškega prevajanja na filozofski fakulteti v Ljubljani. Prvo pogodbo o sodelovanju smo s fakulteto sklenili že leta 1985, naslednje leto pa smo vsebino sodelovanja oblikovali tako, da pokri-va delovanje naše angleške sekcije. To sodelovanje obsega pripravo predavanj in vaj za člane sekcije ter objavo strokovnih prispevkov v Mostovih.

V letu 1986 smo imeli tale predavanja:

Janez Orešnik: Družbeni pomen prevajanja

Dušan Gabrovšek: Razgledi po slovarjih

Velimir Gjurić: Prevajanje v slovenščino

Philip Burt: Most common translation mistakes

Margaret Davis: Stilna (ne)ustreznost

Alistair Wood: Business English.

Spomladi 1987 pa smo imeli dvakrat vaje:

Philip Burt: Korektura prevoda

Stanko Klinar: Analiza napak.

Pri predavanjih in vajah je bilo kar veliko slušateljev, med 20 in 70. Na predavanja so prihajali prevajalci tudi iz Maribora, Celja, Nove Gorice. Kakovost je bila vedno na visoki ravni in niso prevladovalle le teoretične teme, kakor je to običajno na posvetovanjih prevajalcev. Lahko trdimo, da so prispevala k povezavi in spoznavanju prevajalcev in k utrditvi znanja.

Pri opisovanju dela angleške sekcije se moramo zahvaliti prof. Stanku Klinarju za njegovo požrtvovalno organizacijsko delo, predvsem pri koncipiranju vsebine predavanj in koordiniranju dela profesorjev s podiplomskega študija. Upamo, da bo v prihodnje deloval z enako zagnanostjo.

V šolskem letu 1987/88 bo angleška sekcija nadaljevala delo na podoben način kot lani.

Po pogodbi med FF in društvom so načrtovana tale predavanja in vaje:

predavanja (6)

4. 6. 1987	Stanko KLINAR: O prevajanju pomanjševalnic
15. 10. 1987	Dušan GABROVŠEK: Leksikalne kolokacije v angleškem jeziku kot problem pri prevajanju
29. 10. 1987	Marta PIRNAT: Slovenska pripona -ast
12. 11. 1987	Janez OREŠNIK: O upovedovanju
26. 11. 1987	Alistair WOOD: Discourse aspects in translating Slovene text
10. 12. 1987	Margaret DAVIS: Posebnosti besednega reda

vaje (3)

10. 3. 1988	Philip BURT: Korektura prevoda
14. 4. 1988	Stanko KLINAR: Način vključevanja slovenskih zemljepisnih imen v angleška besedila
12. 5. 1988	Dušan GABROVŠEK: Kolokacije kot prevajalski problem

Predavanja in vaje bodo kot doslej vedno ob četrtkih ob 17,00 uri. Lani smo imeli na filozofski fakulteti velike težave s prostorom, zato iščemo novo dvorano.

Zapis o delu angleške sekcije ne bi bil popoln, če ne bi omenil devetih strokovnih člankov, ki smo jih objavili v Mostovih lani in letos (tudi v tej številki) in govorijo o prevajanju iz angleščine ali v angleščino:

David LIMON: »False friends« and Slovene-English Translation, 1986, 1 (8 strani);

Lidija ŠEGA: Slog in jezik pogodbenih besedil, 1986, 2 (10 strani);

Anica ŠKODA, Rudi MEDEN, Stanko KLINAR: Načini prevajanja slovenskih besed

baje, češ(da), lahko, menda, sicer v angleščino, 1986, 2 (14 strani);

Janez OREŠNIK: Jezikovni vidiki teorije prevajanja, 1987, 1 (3 strani);

Dušan GABROVŠEK: O splošnih enojezičnih slovarjih angleškega jezika za prevajalce, 1987, 1 (5 strani);

Lidija ŠEGA: O prevajanju prevzetih besed v poslovnem jeziku, 1987, 1 (6 strani);

Stanko KLINAR: Error Analysis, 1987, 2 (15 strani);

Leon KREK: Vzročnost v angleščini in slovenščini, I. del, 1987, 2 (2 strani);

Alistair WOOD: Translating into Technical English, 1987, 2 (4 strani).

Upravičeno lahko upamo, da bo kakovost izobraževanja v angleški sekciji ostala tudi v prihodnje najmanj na isti ravni ter se bodo najbolj hrabri prevajalci opogumili in prispevali kak strokoven članek v Mostove.

A. O.

Prvi multimedijski seminar poslovnega komuniciranja v francoščini

Leta trdega dela so potrebna, da si prevajalec s samostojnim izobraževanjem pridobi osnovne tehnike prevajanja, izboljša svoje razumevanje tujega jezika, razvije najpotrebnejši smisel za analizo diskurza in leksike, da poglobi jezikovne spretnosti v splošnem jeziku in jeziku stroke, v kateri prevaja. Kaj je prevajalcu potemtakem najpotrebnejše? Razumevanje; dobro, poglobljeno razumevanje številnih konotacij in komunikativnih parametrov, poglobljen smisel za analizo. Prevajanje je predvsem skrbno, prodorno analiziranje in neprestano sprejemanje odločitev. Prevajalec se nenehno odloča, ali naj uporabi ta ali oni izraz, naj opusti ali izbere to ali ono pomenino, uporabi to ali ono stavčno zvezo. V svojih odločitvah pa je prevajalec najpogosteje samotni jezdec, »l'homme seul«, kot pravijo Francozi. Le redko se lahko opre na druge. Lahko jih vpraša za mnenje, nasvet, odločiti pa se mora sam. Pri svojem delu je hkrati osamljen in podrejen. Podrejen številnim zasluženim in manj zasluženim kritikam, še posebej strokovnih sodelavcev, ki njegovega dela ne poznajo, pa o njem vendarle sodijo.

Prevajalec se mora neprestano izobraževati s samostojnim izobraževanjem in na seminarjih. Kako poteka njegovo dopolnilno izobraževanje?

Jezik ni last enega samega človeka, jezik je last nas vseh, pravi de Saussure, zato se jezik »godi« le med ljudmi. Ni dovolj, da pri učenju jezika opazujemo le mehaniko jezika, jezik kot sistem. Razmišljati moramo, prevajalec pa še prav posebej, o njegovih komunikativnih vrednostih. In to velja še toliko bolj, saj znane prevajalske šole, kakšna je École de traducteurs et d'interprètes de Paris, uvajajo t. i. interpretativno prevajanje, kjer se prevajalec povsem odmakne od besedila, in mislih povzame vsebino in jo presuka v materin jezik

– rekli bi, da ne gre več za približevanje dveh kod, dveh sistemov označevanja, marveč za preobrazbo ene situacije v drugo – in ker poteka komunikacija med govorcem in sogovorcem, med ljudmi, je najboljša sistematično, koherentno, spiralno učenje jezika – raba jezika.

Takšna razmišljanja so nas vzpodbudila, da smo v Andragoškem društvu Slovenije ter Društvu znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije pripravili prvi Multimedijski seminar poslovnega sporazumevanja v francoščini za prevajalce in vodstvene kadre.

Zakaj multimedijski seminar? Zato, ker smo udeležencem, prevajalcem in komercialistom z dobrim jezikovnim znanjem želeli ponuditi številne možnosti perifernega učenja.

Sistematično učenje, začrtano z izobraževalnim programom, slonečim na analizi govornih potreb v našem poslovnem svetu ter na študiju zgledov iz naših delovnih organizacij, smo povezali s predvajanjem video posnetkov, filmov, poslušanjem avtentičnih posnetkov pogovorov in komunikacijskih govornih vaj, branjem in analiziranjem dnevnega časopisa, poslušanjem živih, neposrednih radijskih oddaj.

Uspešnost učenja je povezana z večjo ali manjšo tesnobo, ki jo človek občuti ob govorjenju tujega jezika; povezana je z njegovo osebnostjo. V pedagoški literaturi najdemo potrditev za to, da se ekstrovertni ljudje bolje učijo tujega jezika. Zato smo na seminarju udeležencem z raznimi ustvarjalnimi, dejavnimi oblikami dela (simulacijami, dramatizacijami poslovnih pogovorov) in problemskim učenjem skušali pregnati strah pred sporazumevanjem v živih situacijah tolmačenja in spremljanja tujih poslovnih partnerjev, s katerimi se srečujejo manj pogosto in največkrat brez vnaprejšnjega opozorila, saj je njihovo vsakdanje delo pravzaprav pisno prevajanje. Prevajalcu smo skušali približati vzorce govornega in poslovnega obnašanja, značilne za uspešne mednarodne delovne organizacije, ki se učinkovitosti jezika zavedajo tako zelo, da svojim delavcem pogosto omogočajo izobraževanje v poslovnem jeziku tudi v materinščini.

V oktobru 1987 načrtujeta društvi **nadaljevalni seminar francoskega poslovnega jezika, osredotočen na bančno in pogodbeno francoščino**. Ponovili bomo tudi prvi seminar, na katerega bomo že prijavljenim udeležencem pridružili tudi prevajalce in poslovne ljudi iz delovnih organizacij drugih republik. Začetna raziskovanja tečejo tudi za **pripravo podobnega seminarja v angleščini**.

D. F.

Vtisi prevajalke

Zdi se mi, da prevajalci potrebujemo občutek, da pripadamo ne samo stroki, marveč tudi ljudem, zaradi katerih stroka živi. Potrebna so nam srečanja in skupno sistematično razvojno delo. Prvi multimedijški seminar, namenjen nam in poslovnim ljudem, s katerimi se sicer ne srečujemo v takšnih situacijah skupnega učenja, je bil za nas priložnost, da v našem delovnem jeziku izmenjamo izkušnje in spoznanja ter skupaj in ob pomoči obeh učiteljev, domačega in tujega, rešimo številne jezikovne in komunikacijske zagate. Delo na seminarju je bilo izjemno intenzivno, potekalo je ves dan in še ob večerih, ves čas smo bili vanj dejavno vpleteni. Delo je potekalo v dveh majhnih skupinah, kar je seveda omogočalo neprestano jezikovno interakcijo.

V številnih simulacijah in dramatizacijah smo se polagoma povsem sprostili, oživela so znanja, ki jih nosimo skrita v sebi in za katera pogosto ne vemo, da jih premoremo. Pa vendar, izjemno pomembno je, da vemo, česa smo sposobni, ko se srečamo z dobro izbranim primerom iz poslovnega sveta. Pomembno je, da nam pri tem pomagajo sistematizirati znanja izkušeni in za poslovni jezik posebej usposobljeni učitelji, ki so hkrati avtorji izobraževalnega programa. Izobraževalni program je v dobršni meri slonel na študiju zgledov iz posameznih slovenskih delovnih organizacij. Simulacije in dramatizacije poslovnih pogovorov in pogajanj so slonele na situacijah, ki so se v teh delovnih organizacijah resnično zgodile.

Pomembno je, da smo na tem seminarju med seboj navezali strokovne vezi, ki se zdaj podaljšujejo v naše vsakdanje delo, in da smo bili v učenje vpleteni skupaj s poslovnimi ljudmi in strokovnjaki, za katere običajno prevajamo. To je naše skupno učenje osvetlilo z dveh različnih vidikov in naše delo najbolj neposredno predstavilo tistim ljudem, ki nas le redko dobro razumejo.

Za redno šolsko izobraževanje prevajalcev – tam, kjer je bilo takšno izobraževanje vpeljeno v šolski sistem – velja, da morajo biti prevajalci ves čas šolanja povezani s strokovnjaki, da se takšnega sodelovanja in sožitja navadijo, hkrati pa morajo biti v stiku s pravimi izvirnimi besedili, s kakršnimi se kasneje dejansko srečujejo v praksi. To pomeni, da ne prevajajo »učbeniških« besedil, marveč se takoj srečujejo s ponudbami, pogodbami, tehničnimi navodili, prospekti, skratka z vsem, kar jih čaka na delovnem mestu. Posebna vrednost seminarja, ki smo se ga udeležili, je prav v avtentičnosti izobraževalnega programa.

Ob tem seminarju smo prišli do spoznanja, da nam je dopolnilno izobraževanje izredno potrebno, sprašujemo pa se, kdaj bo v rednem šolanju našlo svoje mesto tudi pravo izobraževanje za prevajanje.

Š. K.

Posvetovanje v Portorožu

Naše društvo pripravlja skupno s hrvaškim društvom prevajalcev v Portorožu posvetovanje z naslovom »Prevajanje in zunanja trgovina«. Posvetovanje bo letos jeseni, konec novembra ali v začetku decembra.

Podnaslov posvetovanja »Strategija in razvoj tehnologije« pove, da bo govor tudi o vplivu prevajanja ter organizacije prevajalskih služb na razvoj tehnologije ter na zunanjo trgovino.

Posvetovanje je zamišljeno tako, da bo šest strokovnih referatov skušalo osvetliti vlogo prevajanja v zunanji trgovini, ob tem pa poudariti še dodatne vloge, ki jih ima prevajalec kot strokovnjak, ki se mora znati vživeti v jezik, kulturo in navade prejemnika prevoda – tujca.

Posvetovanje ne bo namenjeno samo prevajalcem, pač pa bomo skušali pritegniti tudi tiste udeležence iz gospodarstva, ki so prevajalcem neposredno nadrejeni ali jim dajejo delo. Upamo, da se nam bo s pomočjo drugih društev posrečilo pritegniti dovolj takih udeležencev posvetovanja. Prav zato imamo v načrtu, da pripravimo tudi najnovejše informacije o usmeritvah v zunanji trgovini.

Poleg tega nameravamo udeležencem posvetovanja ponuditi kakšno koristno informacijo za delo prevajalskih služb. Zato zbiramo vse koristne informacije o spremembah standardov, norm, predpisov ipd. – zlasti tujih. Člane naprošamo, naj nam ob tem pomagajo ter pošljejo takšne informacije na naslov našega društva.

Načrtujemo, da bo pred posvetovanjem izšel poseben zbornik z vsemi referati.

A. O.

Prevajalsko srečanje v Strugi

Zveza društev znanstvenih in strokovnih prevajalcev Jugoslavije je letos svoje srečanje Prevajanje včeraj, danes in jutri, ki jih že vrsto let organizira Zveza društev znanstvenih in strokovnih prevajalcev Makedonije, pripravila v Strugi namesto v Ohridu. Od 17. do 19. aprila se je zbralo kakih 250 prevajalcev iz vseh naših republik in obeh pokrajin. Iz Slovenije jih je bilo več kot 20. Tema srečanja je bila Prevajanje v okoliščinah naglega razvoja znanosti in tehnike. Na štirih plenarnih sejah se je zvrstilo dvanaest referatov (prispelo jih je

sicer petnajst, a je programski svet tri zavrnil). Govorili so o teoriji prevajanja, o izobraževanju prevajalcev, terminologiji ter uporabi računalnikov pri prevajanju. M. Jovanović je govoril o prevajanju kot obliki medjezikovne komunikacije. Veliko pozornosti je zbudil prispevek M. Hajdine, ki je skušal najti nadomestilo za prevajalsko vedo, ki se mu zdi vse preveč abstraktna. Govoril je o metodologiji prevajanja, ali kot je sam dejal, o »teoriji za prakse«. Svoje nazore je nato skušal ponazoriti ob zgledu prevajanja iz angleščine. O neenotnem in neurejenem sistemu izobraževanja bodočih prevajalcev, ki je v posameznih republikah močno različen, je govoril M. Sibinović. Pri tem je postavil zahtevo, da je končno treba ustanoviti tudi posebno šolo za prevajalce. Na njej bi najboljši učitelji, poznavalci prevajalske teorije in prakse (za katere je trdil, da jih ni tako malo), pripravljali posebej izbrane študente za prevajalski poklic. Vrsta referatov se je ukvarjala s terminologijo, z enim od osnovnih vprašanj vsakega strokovnega prevajanja. Tako je N. Dajović poročala o prevajanju terminov s področja umetnostne zgodovine iz srbohrvaščine v ruščino. M. Galić je razmišljal o prevajanju strokovnih izrazov iz strojništva in elektrotehnike iz nemščine. R. Džerić pa je govoril o prevajanju vojaških terminov iz francoščine. Terminologiji sta bila posvečena še dva referata. J. Petranović je razmišljal o vlogi terminov v splošnih slovarjih, B. Jančić pa je svoj prispevek zasnoval na kontrastivnem preučevanju tehniških terminov v nemščini in srbohrvaščini. O uporabi računalnikov pri prevajanju je teoretično govoril M. Rode, L. Venčel pa je skušala udeležence seznaniti z osnovnimi oblikami praktične uporabe računalnika. Posebno pozornost je vzbudil prispevek Američana Josepha Clarca, ki dela kot prevajalec v Sarajevu. S številnimi primeri napačnega prevajanja, ki jih je zbral iz raznih objavljenih besedil, je pokazal na dokaj nizko raven znanja angleščine pri prevajalcih teh besedil. Nato je skušal najpogostejše napake predstaviti tudi sistematično – nekatere so bile na ravni srednje šole.

Srečanja so se prvič udeležili tudi gostje iz tujine. Navzoča sta bila dva predstavnika

zveze prevajalcev v Bolgariji, ki že vrsto let uspešno sodeluje s srbskim društvom. B. Damjanov je predstavil organizacijsko strukturo bolgarskega društva, P. Andreev pa sistem, po katerem skušajo v Bolgariji določati kakovost prevoda.

Skrbno pripravljeno srečanje je vsekakor uspelo. Število referatov – po tri na eno zasedanje – je bilo prav primerno, saj je omogočalo dovolj zbrano poslušanje in hkrati dovolj časa za razpravo, ki naj bi bila bistveni del takšnih srečanj. Žal pa udeleženci srečanja te možnosti niso dovolj izkoristili. Vseh razprav je bilo bore malo, pa še te so se omejevale na razčiščevanje pojmov, ki so jih uporabljali posamezni referenti. Kljub temu so se izoblikovali nekateri predlogi, ki jih kaže omeniti. Eden takih je, da naj bi v prihodnje pri podobnih srečanjih ločili teoretični del, ki naj bi bil na skupnih zasedanjih, od praktičnega, ki naj bi ga pripravili v obliki »prevajalskih delavnic«. Te delavnice naj bi združevale udeležence po posameznih jezikih, pa tudi po problematiki.

Po končanih srečanjih se je sestel Programski svet, ki je ugotovil, da je v prihodnje treba pripraviti takšno vsebinsko zasnovo srečanj, kakršno so nakazali predlogi v razpravah. Zato bo treba izvesti med udeleženci srečanja anketo, katere rezultate bi uporabil programski odbor za usklajitev vsebine prihodnjih srečanj z željami anketiranih. Po vsej verjetnosti bo treba predavanja razvrstiti po jezikovnih področjih. Praksa kaže, da prevajalca za angleščino, na primer, ne zanimajo predavanja (ali prispevki), ki se tičejo francoščine. Programski svet naj bi se sestel še pred izbiro referatov za prihodnje srečanje ter na podlagi anketnih rezultatov določil vsebinsko in organizacijsko zasnovo srečanj. Programski svet je tudi sklenil, da je treba poskrbeti za dvig znanstveno-tehniške ravni referatov ter pritegniti k sodelovanju tudi strokovnjake iz tujine, predvsem poznavalce prevajalske teorije. Sklenili so, da bo naslov naslednjega srečanja »Način prevajanja strokovnih besedil«.

Organizatorjem je treba še enkrat priznati, da so veliko storili za uspešen potek srečanja. Vsekakor je velik dosežek, da se jim je

posrečilo vse referate objaviti v zborniku, ki ga je dobil vsak udeleženec.

To je mnogim referentom omogočilo, da besedil niso brali, pač pa o njih le poročali. S tem smo prihranili dragocen čas, ki je bil lahko namenjen razpravi. To nedvomno kaže posnemati pri podobnih srečanjih. Žal pa je naglica, s katero so morali razmnoževati gradivo srečanj (zaradi še vedno premalo discipliniranih referentov, ki so svoje prispevke poslali v zadnjem trenutku), povzročila tudi nekatere nevednosti. Tako je bil zelo zanimivi referat M. Galić v zborniku natisnjen s tako številnimi tipkarskimi in drugimi napakami, da ga praktično skoraj ni moči uporabljati.

M. R. in A. M.

Zveza prevajalcev v Bolgariji

Kot pri drugih narodih, katerih materinščino obvlada le majhno število ljudi, je tudi pri Bolgarijih prevajanje že dolgo nepogrešljiva oblika ustvarjanja. Zato posvečajo prevajalcem, temeljnim ustvarjalcem pri prevajanju, še posebno pozornost. Ena od njih je tudi način, kako so prevajalci organizirani. Ustanovili so enotno organizacijo vseh ki se ukvarjajo s prevajanjem. Nastal je Sâjuz na prevodačite v Bâlgarija (Zveza prevajalcev v Bolgariji), ki spričo svoje organiziranosti in učinkovitosti zasluži, da si ga nekoliko podrobneje ogledamo.

Zvezo so ustanovili 1974. Že prav na začetku so poudarili, da gre za poklicno in ustvarjalno združenje, ki naj druži vse prevajalce, ne glede na zvrsti prevajanja ali konkretne kombinacije jezikov. Na začetku jih je bilo 333. Pogoj za članstvo je bil, da so aktivni in uveljavljeni prevajalci ter da spoštujejo poklicno etiko prevajanja. Danes vsebuje pravilnik še nekaj pogojev za sprejem v članstvo. Tako mora književni prevajalec prevesti vsaj 5 del v obsegu skupaj več kot 150 avtorskih pol v prozi, 3000 verzov ali 10 dramskih del. Pre-

vajalec strokovne in filozofske literature mora imeti za seboj najmanj 5 prevedenih del v obsegu več kot 150 pol. Za prevajalce poljudno-znanstvenih besedil so zahteve še večje: 250 pol. Simultani prevajalec mora delovati vsaj pet let in sodelovati na 40 različnih konferencah in podobnih srečanjih, konsektivni pa mora v zadnjih petih letih prevajati pri 40 uradnih srečanjih in posvetovanjih. Če se kdo ukvarja s teorijo prevajanja in želi postati član zveze, mora v petih letih objaviti vsaj deset člankov s področja teorije, zgodovine ali kritike prevajanja. Če se kandidat uveljavlja v različnih zvrsteh prevajanja, mora skupni obseg njegovih prevodov doseči 200 pol. Pri prevajalcih za film in televizijo zahtevajo prevode najmanj 30 celovečernih ali 50 kratkih filmov. Vse zahteve se zmanjšajo za 30 % pri prevodih iz starih in eksotičnih jezikov ter za 25 %, če gre za prevajanje iz bolgarščine v tuje jezike. Zahteve so znižane tudi pri prevodih izredne kakovosti. Nove člane sprejme upravni odbor na priporočilo vodstva posamezne sekcije, ki na podlagi recenzije in javne razprave sprejme kandidaturu na sestanku sekcije. Danes šteje zveza kakih 700 članov.

Zveza deluje predvsem v sekcijah. Teh je pet: za književno prevajanje, za prevajanje družbenopolitične literature, za znanstveno in tehniško prevajanje, za simultano in konsektivno prevajanje ter za teorijo, zgodovino in kritiko prevajanja.

Najštevilnejša je sekcija za književno prevajanje. Razdeljena je v skupine po zvrsteh (poezija, proza, mladinska književnost, dramatika in prevajanje za film) in po jezikih (jeziki narodov SZ, angleščina, romanski jeziki, germanski in skandinavski jeziki, ostali evropski jeziki, klasični jeziki in pa eksotični jeziki). Posebno sekcijo imajo prevajalci v tuje jezike. Sekcija za prevajanje družbenopolitične literature spriči obsežnega področja, ki naj bi ga obvladovala, še vedno ni našla drugačne oblike za svoje delo, kot da so se njeni člani razdelili po jezikih (angleščina, ruščina, nemščina, francoščina in drugi romanski jeziki). Nameravajo pa se organizirati tudi po strokah, na primer za filozofijo, sociologijo, ekonomijo in podobno.

Sekcija za znanstveno in tehniško prevajanje ni številna. Člani so razdeljeni v štiri jezikovne skupine: angleško, nemško, slovansko in romansko. Po strokah pa so že oblikovali skupine za medicino in biologijo, kmetijstvo, rudarstvo, pravo in strojništvo.

Tudi sekcija za simultano in kosektivno prevajanje ima manj kot sto članov. Družijo se po jezikovnih skupinah: ruščina, nemščina, francoščina, angleščina, španščina, arabščina, češčina in italijanščina. Najbolj maloštevilna je sekcija za teorijo, zgodovino in kritiko prevajanja, vendar je tudi razdeljena v nekaj skupin: za kritiko, za teorijo, za zgodovino, za leksikografijo in za terminologijo.

Kot posebno obliko delovanja Zveze prevajalcev v Bolgariji kaže omeniti Kabinet za mlade prevajalce. Združuje prevajalce, ki še niso dopolnili 35 let in se želijo izpopolnjevati v prevajanju. Za sprejem v kabinet morajo prevajalci izpolniti dokaj zahtevne pogoje. Književni prevajalec mora prevesti najmanj 30 pol proze ali 600 verzov ali dve drami. Ostali morajo opraviti prevod vsaj 50 pol besedil. Simultani prevajalci morajo imeti za seboj vsaj osem mednarodnih srečanj, konsektivni pa morajo sodelovati na dvajsetih uradnih pogovorih.

Kritik mora objaviti vsaj pet kritik, prevajalec za film pa mora opraviti prevode šestih celovečernih filmov. V kabinet sprejemajo na podlagi priporočila dveh članov zveze. Kabinet deluje v petih sekcijah: za književno prevajanje, za prevajanje družbenopolitične literature, za znanstveno in tehniško prevajanje, za simultano in konsektivno prevajanje ter za teorijo, zgodovino in kritiko prevajanja. Delo poteka v obliki seminarjev, srečanj, predavanj ter specializacije v tujini. Kabinet ima kakih 300 članov.

Za uspešnejše delo vodi Zveza prevajalcev v Bolgariji tudi posebna društva prevajalcev. Organizirali so jih v večjih ustanovah, ki se ukvarjajo s prevajanjem, ter v okrožnih središčih. Prvo je bilo ustanovljeno pri agenciji Sofia press, ki se je specializirala za izdajanje časopisov in knjig v tujih jezikih. Društvo imajo tudi pri BTA (Bolgarska telegrafska agencija),

v centru Informa v Sofiji, Cinta (Centralni inštitut za znanstvene in tehniške informacije) in pri komiteju za radio in televizijo. Vsako od teh društev ima svoje načrte. Tako, recimo, v BTA pripravljajo vojaški terminološki slovar za ruščino, angleščino, nemščino, francoščino, španščino in bolgarščino, v Informi pa pripravljajo strojno obdelavo vseh nenatisnjenih prevodov s področja tehnike. Društva prevajalcev obstajajo v sedmih večjih mestih po vsej Bolgariji (Burgas, Plovdiv, Ruse, Stara Zagora, Trnovo, Vidin in Varna). Društva so organizirana podobno kot zveza, z več ali manj sekcijami ter obvezno skupino mladih prevajalcev. Dejavnosti so odvisne od števila članov ter od tradicije.

Prvo tako društvo je bilo ustanovljeno v Varni leta 1976, zadnje pa v Trnovu. Najštevilnejše je v Plovdivu (150 članov), najmanjše pa v Vidinu (30 članov). Osnovna značilnost teh društev je, da združujejo ne le člane zveze, ampak tudi druge prevajalce. S tem je ustvarjena možnost za sprejemanje novih članov v zvezo. Pogoji za sprejem v društvo prevajalcev so namreč nekoliko milejši. Kandidat mora opraviti prevod vsaj ene knjige ali skupaj 15 pol proze ali 300 verzov ali ene drame. Sorazmerno so zmanjšane tudi zahteve za ostale oblike prevajanja.

Najvišji organ Zveze prevajalcev v Bolgariji je kongres, ki ga sklicujejo vsakih pet let. Do sedaj so imeli tri kongrese. Zveza ima vsako leto občni zbor, ki ga skliče upravni odbor. Le-tega izvolijo s tajnim glasovanjem na kongresu. Upravni odbor izvoli iz svojih vrst izvršilni odbor, ki se sestaja vsaka dva meseca. Za tekoče delo ima zveza sekretariat. Organizirana je pač po sistemu kulturnih organizacij v deželah realnega socializma in ima velika pooblastila. Pravijo, da je to dejansko neke vrste ministrstvo.

Pravilnik zveze pravi, da se sredstva zveze oblikujejo iz članarine, dohodkov lastne dejavnosti, daril in drugih virov, vendar je osnovni vir dohodkov subvencija, ki jo organizacija dobi od države. Toda tudi lastni prihodki zveze niso majhni. Osnova je tako imenovani sklad za ustvarjanje. Osnovni kapital tega sklada tvori 1 % prodajne cene vsake prevedene

knjige, 2 % od honorarjev članov ter od dopolnilne dejavnosti zveze. Osnovna oblika take dopolnilne dejavnosti je posebno podjetje Prevodi, ki skrbi za pisno in govorno prevajanje podjetjem in ustanovam pa tudi posameznikom. Razen v Sofiji so taka podjetja tudi v Varni, Plovdivu in Trnovu. Vsa skupaj zaposlujejo več kot 3000 prevajalcev.

Člani imajo poleg socialnega zavarovanja tudi druge ugodnosti. Tako lahko dobi član tako imenovani ustvarjalni dopust, ki ga prebi v kakem od počitniških domov zveze, da bi kar najbolje prevedel kako posebej pomembno delo.

Zveza ima razvito tudi založniško dejavnost. Redno izdaja dve glasili: Panorama in Fakel (Plamenica). Panorama je dvomesečnik, posvečen sodobnim tujim književnostim ter teoriji in kritiki prevajanja. Objavlja prevode iz tujih jezikov, ki po svojem obsegu ne zadoštujejo za knjižno izdajo. Fakel je v celoti posvečen sovjetski književnosti. Objavlja zgolj prevode iz različnih jezikov SZ. Zanimiva je rubrika Objavljeno prvič, v kateri objavljajo prevode sovjetskih pisateljev, ki sploh še niso bili objavljeni v SZ.

Razen tega izdaja zveza tudi interno glasilo Novini, ki objavlja poleg organizacijskih novic tudi teoretične prispevke ter podrobno bibliografijo vsega, kar je bilo prevedeno v bolgarščino ter napisano o prevodih in prevajanju.

Omeniti je treba tudi knjižnico zveze. Ker je specializirana knjižnica, dobi dolžnostne izvide vseh v bolgarščino prevedenih knjig, okoli 300 na leto. Razen tega ima knjižnica naročenih več kot 60 različnih periodičnih izdaj, domačih in tujih, ki se kakorkoli ukvarjajo s prevajalstvom. Najdragocenejši pa je fond kakih 3000 specialnih slovarjev in enciklopedij, ki so tako potrebni pri prevajanju.

Zveza ima zelo razvito mednarodno dejavnost. V zelo dobrih stikih je z Unescom in FIT (Mednarodna federacija prevajalcev), saj je z njuno pomočjo pripravila že vrsto mednarodnih posvetovanj o prevajalski tematiki (Prevajanje in mednarodno sodelovanje, Problemi prevajanja iz bolgarščine v tuje jezike, Stanje in problemi kritike prevajanja, Terminolo-

logija in prevajanje). Gradiva s teh posvetovanj je objavila v posebnih zbornikih.

Zveza ima dobre stike tudi z jugoslovan-skimi prevajalci. Podpisala je posebno pogodbo o sodelovanju z Društvom strokovnih in znanstvenih prevajalcev Jugoslavije, redno pa pošilja svoje člane na mednarodna Beograjska srečanja, ki jih prireja Društvo književnih

prevajalcev Srbije.

Ni dvoma, da so mnoge značilnosti v delovanju organizacije posledica posebnih družbenih razmer, vendar bi bilo prav, če bi naše prevajalske organizacije poskusile najti v delu Zveze prevajalcev v Bolgariji tudi pobude za izboljšanje svojega dela.

M. R.

Stanko Klinar

Error Analysis

ali

2 x 10 človeških zapovedi za prevajalce

The article (written in the form of 2 x 10 commandments) warns the Slovene translator against typical errors in the use of tenses, articles, concord, word-order, orthography, (contrastive) idioms, choice of the correct word and similar grammatical and lexical items. It further warns against carelessness regarding the clarity of expression and tautology. It indicates some ways by which the translator can adopt a more typical English style. It further encourages the translator to do everything that may raise the level of translation. At the end the article gives advice as to what and how and when (not) to translate, recommends a careful preparation of the translated text for printing, and careful proofreading.

Tu so zapisane nekatere človeške zapovedi za slovensko-angleške prevajalce. Niso mozesovsko dovršene, svete in nedotakljive. Da bi usmerjale vse prevajalčeve žitje in bitje, ni govora! So le osamele puščice na nekatere zagrizene predstavnike iz rodu »peccatum translatoris«, namočene v strup pristnih primerov, ki v zadnjem času senčijo slovensko nebo.

Toda to niso prave zapovedi, so le jezikovni popravki in priporočila. Mojzesov navdih samo zlorabljam, kot ga zlorablajo danes za vsakim vogalom (10 zapovedi za šoferje, 10 zapovedi za vitko linijo, 10 zapovedi za pravilno obuvanje čevljev, itd.). Oblika mi je potrebna kot krožnik za juho, da se ne razlije, toda za juho ostane krožnik drugotnega pomena.

S temi opravičili in z upanjem, da cilj posvečuje sredstvo, želim spregovoriti odprtim srcem, kot je v Mostovih februarja 1971 spregovorila Madeleine Duff v svojem spisu Notes on Errors of Word Order and Vocabulary in Slovene-English Translation. To je ena redkih odkritih besed o vrednosti našega prevajanja, in tako koristna, da nam je še vedno živo potrebna.

Moj spis je sicer širši, a ostaja bolj na površju. Opozarja na formalne zadeve, ki so lažje učljive kot pretanjene zanke besednega reda in pomenski odtenki besedišča, s katerimi se ukvarja Madeleine Duff, a so kdo ve zakaj ušle zornemu kotu slovenskega prevajalca. Ali pa so tudi v resnici še bele neraziskane lise v slovensko-angleškem jezikovnem razmerju.

Pri nabiranju gradiva sem se oprl na »predstavljalna besedila«, to so tista, ki jih tiskamo pri nas z namenom, da bi tujcem predstavljala našo domovino (ali kak njen del). Naslovov besedil iz razumljivih razlogov ne navajam, razen če je to za razumevanje problematike pomembno.

Zgledi so za lažje razvedanje oštevilčeni. Kjer je potrebno, navajam izvirnik, sicer analiziram le angleški prevod. Prevodi (ali navedki), ki so dvomljivi, so opremljeni z vprašajem na začetku (ali dvema ali tremi, če je dvomljivost močnejša); tisti, ki so brez pridržka narobe, pa so opremljeni z zvezdico (ali dvema, če gre za vpijoč zdrsrlaj).

Okrajšava *Corr.* pomeni »priporočljiv popravek«. V oklepaju je ali uvod v obravnavani problem ali razlaga.

1. SPOŠTUJ SLOVNIČNE ZAKONITOSTI!

a) Glagolski časi

(Ne pozabimo na present perfect tense!)

1. Od leta 1919 nosi dom ime po pionirju slovenskega in evropskega alpinizma Valentinu Staniču (1774–1847).

** From 1919 the lodge carries the name of the pioneer of Slovene and European alpinism Valentin Stanič.

Corr. Since 1919 the hut has been named after (/has borne the name of) a pioneer of Slovene and European alpinism, Valentin Stanič.

b) Členi

2. * A short way before the Vodnik Hut appears a classical and often photographed vista of the south face of Triglav.

Corr. ... appears the classical ...

(Pogled na Triglav, ki se razkrije s tistega mesta, je enkratni (unique!). To poudarja beseda »classical«. Kako bi mogel tu stati nedoločni člen, ki bi absurdno namigoval, da je z enega mesta mogočih več »klasičnih« pogledov na isto stvar! – Nasprotno pa mora pri 1. zgledu zgoraj imeti »pioneer« nedoločni člen, ker Stanič ni bil edini, pač pa eden v večjem številu.)

3. ? The lodge stands on the Planina na Kraju, and is a converted Austrian barracks. Planina na Kraju was an important military base during W. W. I.

Corr. ... The Planina na Kraju was ...

(Res ni dognano, katera slovenska zemljepisna imena se rabijo z določnim členom, vendar je treba vsaj v istem besedilu zapisovati dosledno. – V angleščini je mogoče zaslediti težnjo, da pri tujih imenih uporablja določni člen, četudi ga pri domačih za istovrstno ali podobno stvar ne uporablja. Na tem spoznanju temelji priporočilo za naš popravek.)

c) Besedni red (in "there ...")

4. ? A short way before the Vodnik Hut appears the classical and often photographed vista of Triglav.

Corr. ... there appears ...

ali: ... before the Vodnik Hut the classical vista of Triglav appears. (/comes into view.)

(Navedek spada v kategorijo stavkov, katerih glagole označujejo slovnice kot "verbs of existence or appearing on the scene" ali "verbs of general presentative meaning" (Quirk). Ti stavki imajo lahko prav tak besedni red, kot ga ima naš navedek, ki bi po pravilu torej moral biti sprejemljiv brez pridržka. Mnogi domači govorci vseeno odklanjajo to obliko in priporočajo predlagani popravek.)

č) **Skladnost osebka s povedkom**

5. Osnova za njihovo gozdarsko dejavnost **so** tako imenovani komercialni gozdovi.

* The basis of their forestry activities are the so-called commercial forests,

Corr. The basis ... is the ... forests.

6. Dvoživke so razred vretenčarjev, ki je življensko vezan na vodo.

* Amphibians is a class of water-bound vertebrates.

Corr. Amphibians are ...

(Pri 5. zgledu gre za tale razloček med slovenščino in angleščino: v slovenščini se ujemata glagol (povedek) in povedkovni samostalni, ki mu sledi; kot da slovenski govorec sluti povedkovni samostalni v množini in njemu na ljubo že vnaprej postavi glagol (povedek) v množinsko obliko.

V angleščini pa se morata strogo ujemati le osebki in povedek.

Ker je v našem primeru osebki v ednini (*basis*), mora biti tudi glagol v ednini (*is*). – Pri 6. zgledu pa je prevajalec seveda pretiraval; v zavesti znanja je preveč pogumno zajahal pravilo in padel čez na drugo stran. Toda lahko bi se mirne duše dal voditi slovenščini, ki sicer res ni dosledna glede na angleško pravilo, je pa dosledna v rabi oblike *so*, če je vsaj eden od samostalnikov levo ali desno v množini.)

d) **–ly – prislov ali pridevnik?**

7. Ob robu Polhograjskih Dolomitov nas predvsem prijazno vabi na obisk lepa travnata piramida ...

* At the fringe of the Polhov Gradec Dolomites we are first friendly invited to a visit of a pyramid ...

Corr. ... cordially invited ...

(Friendly je pač vedno pridevnik in ne more modificirati glagola. – Sicer pa tudi *cordially* ni salomonska rešitev. Stavek kot celota ni angleško uglasen in temeljitejša pretvorba pomete tudi s tem:.)

Corr. 2: On the fringe of the ... Dolomites, a lovely grassy summit beckons the visitor invitingly.

ali: On the fringe ... stands a grassy, cone-shaped hill offering a friendly invitation to visit these parts.

(Prvemu prevodu je treba zameriti zlasti napačno rabo predlogov. Za *visit* pride *to*, in ne vem, če stavek *we are invited to a visit of a pyramid* ne pome-

ni nekaj precej nasprotnega od tega, kar naj bi; pomeni namreč lahko, da pride nekam na obisk (neka) piramida, in da smo mi povabljeni zraven kot gostje.)

2. **SPOŠTUJ PRAVOPISNE ZAKONITOSTI!**a) **Vejica**

8. (Osnovno pravilo za rabo vejice se glasi: brezpogojno jo je treba vstaviti, kadar je od nje odvisen pomen obvestila. – Spomnimo se zgodbe o aristokratu in njegovem zastopniku na dražbi slik. Neka čudovita Rembrandtova podoba je bila neznanstveno draga in zastopnik, ki je bil zaradi cene močno v škripcih, je brž poslal gospodu telegram z vprašanjem, ali naj jo vseeno kupi. Brzjavni odgovor se je glasil: NO PRICE TOO HIGH. Zastopnik jo je kupil – in bil okregan. Na pošti so za NO izpustili vejico! Zaradi ene same zanemarljive vejice je dobilo obvestilo ravno nasproten pomen.

Znanstveno-tehniško prevajanje resda ponavadi ni takole anekdotično, lahko pa tako postane, če so nam vejice deveta skrb.)

9. A short way before the Vodnik Hut when the trail swings around the SW ridge of Tosc appears the classical and often photographed vista of the south face of Triglav.

(Navedek je pravilen tudi brez vejic. Ker pa je dolg in zapleten, bralcu zelo pomagamo, če jih postavimo pred *when* in za *Tosc*; konec koncev je vrinjeni stavek – med *when* in *Tosc* – vzporedljiv z "non--defining relative clauses". Bralcu pomagamo tudi, če pred *appears* postavimo *there*; glej 4. zgled.

Res je pa tudi, da je bil navedek v surovem stanju, v kakršnem je bil najden »na terenu« (glej 46), zaradi gostobesednosti še znatno bolj zapleten in je še bolj klical vejice na pomoč.)

10. At the head of the Velska dolina is a turn-off for Dolič and from the top of Hribarice a side trip to Kanjavec can be made.

(Tudi ta navedek je brez vejice popolnoma pravilen. Toda *and* tukaj ni strogo »dodajalni« ali »naštevni«, ker ne navezuje istorodnega podatka (kakršen bi bil, recimo, »a turn-off for Dolič and one for Planika« ali v preprostih domačih primerih »apples and pears«, »to fetch and carry«), marveč je »ohlapno vezalni« in uvaja docela drugorodni podatek, ki je zapisan kot cel stavek (ta bi morda lahko stal tudi kje drugje v besedilu kot samostojna poved). Zato je tudi tu in pred vsakim »ohlapnim« *and* (glej tudi 3) bralcu zelo olajšamo, če pred njim stoji vejica.

Pri klasičnem zgledu »He sold his car and his wife was angry« se šele pri besedah *was angry* zavemo, da ni prodal tudi žene, in morda moramo iti nazaj popravljat vtis ter pred *and* narediti premor, ki bi ga bili naredili že prej, če bi bila tam vejica. Četudi je vejica na tem mestu po pravilu neobvezna (»optional«), pa jo je vendar pametno vstaviti, ker lahko opustitev bralca za hip zavede ali »It puts the reader on the wrong scent«, kot piše Fowler.)

Podobno tudi:

The ancestors of man were a species of man-like apes living on the steppes, and now extinct.

Chamois mating occurs in November, and gestation lasts six months.

11. (Naj nikogar ne zapelje slovenska raba, ki pred odvisnim stavkom zahteva vejico; pred *that*, ki pomeni *ki* ali *da*, ne more stati vejica, razen če ne pride tja iz čisto drugih razlogov:

* It has been found, that man-like apes . . .

It has been found, as T. de Chardin claims in one of his books, that man-like apes . . .

Nasprotno pa je vejica umestna med odvisnim in glavnim stavkom, kadar stoji odvisni stavek pred glavnim:

Although he might well be classed as a nominalist, his nominalism was of an entirely new order.

Svoja pravila imajo tudi oziralni stavki, kot je razloženo v vsaki dobri slovnici.)

(Glej tudi 1. zgled, kjer mora drugače kot v slovenščini stati pred imenom Valentin Stanič vejica).

b) Velika začetnica

12. at the time of the greatest peasant uprisings, the * reformation had taken hold of Slovenia . . .

Corr. . . . the Reformation . . .

(Enkratne (unique!) civilizacijske, kulturne, zgodovinske, umetnostne, politične, verske ipd. zadeve (gibanja, dogodke, vojne, dobe, umetniške struje) pišemo z veliko začetnico. Ker gre hkrati za specifično rabo, imajo določni člen (če ni iz kakih drugih razlogov kako drugače urejeno). Dodatni primeri:

the Protestant Reformation, the Age of Rationalism, the Early Stone Age, the Late Iron Age, Ljubljana – the host city of the Congress (mišljen je kongres leta 1821), the Renaissance, the First/Second World War, World War I/II, the National Liberation War, the Communist Party (of Yugoslavia), the

League of Communists of Yugoslavia, the Slovene Popular Party (Slovenska ljudska stranka), the Socialist Alliance of the Working People, the Nativity, the Crucifixion, the Resurrection.

Ti nazivi brez dvoma prehajajo v kategorijo lastnih imen. Pač pa je potrebna mala začetnica, kadar ohranjajo občni pomen.)

13. * The general Rudolf Maister's monument . . .

Corr. General R. Maister's monument (*ali* the General R. Maister monument *ali* a/the monument to General R. M. *ali* a/the monument dedicated to/showing General R. M.).

(Nazive (titles), ki jim sledi lastno ime, pišemo z veliko začetnico. Sem spadajo zlasti državniški, plemiški, akademski in cerkveni nazivi in vojaški čini:

President Tito, Chancellor Kreisky, King John, Queen Elizabeth, Prince Charles, Princess Ann, King Alexander, Queen Marija, Kaiser Joseph II., Kaiserin Maria Theresa, Duke Karl, Doctor Pottočnik, (Associate) Professor Klemenčič, Marshal Tito, Colonel Golobradič, Admiral Mamula, Lieutenant Maglaj, Private Smith, Bishop Jeglič, Abbot Nadrah, Chaplain Golobočnik, Father (Marjan) Nudorfer.

Pri tem je pomembno vedeti:

1. Zveza naziva in lastnega imena nima določenega člena.

2. Nekateri nazivi so krajevno pogojeni: nazive kaiser, czar, infant, sultan, dauphin rabimo, kadar govorimo o deželi, kjer so doma; za opis slovenske zgodovine je (žal) beseda *kaiser* pomembna, akoravno jo lahko nadomestimo z bolj splošno *emperor* (Emperor Franz Joseph, Empress Maria Theresa).

3. Slovenske zveze, kakršne so (*tov.*) *dekan Šumi*, *rektor Kristan*, *minister Korošec*, *direktor Hafner*, niso direktno prevedljive po vzoru *General Maister*, marveč jih prevajamo takole:

the Dean, Mr./Dr./Prof. Šumi,
the Rector, Dr. Kristan,
the Minister (of the Interior), Dr. Korošec,
the Foreign Secretary, Mr. Raif Dizdarevič,
the Director/the Manager, Mr. Hafner.

(V novinarskem jeziku tudi *Foreign Secretary R. D.*, *Director Hafner*, po vzorcu *Prime Minister Thatcher*, *Foreign Secretary Geoffrey Howe*.)

Pri tem se je vredno spomniti, da besede *vicar*, *rector*, *dean* po jezikovni plati bržkone ne

veljajo za nazive; in da v protestantskih skupnostih pomenijo nekaj bistveno drugega.

4. Naziv brez lastnega imena, a v zvezi z določeno osebo, rabimo z določnim členom (razen v predikadni poziciji) in jih pišemo z veliko začetnico:

The President decided . . .

In 1980 Ronald Reagan was elected President.

Navidez vzporedne zveze so:

(the) poet/dramatist/writer/essayist/archeologist/politician/guide/engineer/priest/farmer/physician/surgeon/physicist/mathematician Jure Presetnik.

Naštete besede ne veljajo za nazive, temveč za poklice, pred lastnim imenom jih pišemo z malo začetnico in praviloma bi taka zveza morala imeti določni člen. Vendar določni člen v teh primerih vedno bolj opuščajo, zlasti v novinarskih besedilih, mogoče pod vplivom zgoraj navedenih zvez. V standardni angleščini bomo vseeno pisali takole:

a monument to the historian Valvasor,
commemorating the poet Valentin Vodnik,
the works of the translator Anton Sovre,
the Potočka zijalka, where the archeologist Srečko Brodar . . .

the innovations of the engineer Tomaž Brajdič,
the farmer Srečko Medveš.)

14. ? Vodnik hut

Corr. Vodnik Hut

(Slovenska zemljepisna imena vključujemo v angleška besedila bodisi nespremenjena bodisi (delno) poangleščena in/ali prevedena. V prvem primeru se ravna po slovenskem pravopisu (Velska dolina, Postojnska jama, Ljubljansko barje, Ljubljanski dnevnik, Črni Vrh), v drugem primeru pa se prevedeni del ravna po angleškem (Vodnikova koča – Vodnik Hut, Postojna Cave, Ljubljana Marshes, Ljubljana Daily). Včasih je treba ločiti, ali gre za prevod ali opis:

a) the Savinja Valley (to je prevod imena *Savinjska dolina*),

b) the Planica valley, the valley of Trenta (to je reliefni opis Planice in Trente, ki v izvirnem slovenskem poimenovanju nimata besede *dolina* kot nujni sestavni del imena.)

c) Apostrof

15. Kluzijev svišč – Clusius' Gentian.

Zoisova/Cojzova zvončnica – Zois' Bellflower
Tudi: Clusius Gentian, Zois Bellflower (brez apostrofa).

(Ker lastni imeni ne izražata lastnine, marveč

vrsto (rož), in se tudi končujeta na -s, je možno in smiselno opustiti apostrof, in to po analogiji z *Judas kiss* (Judežev poljub). Drugod je apostrof v rabi: Scheuchzer's Bellflower, St. Bernard's Lily, Buxbaum's Speedwell, lahko pa seveda tudi Venus' Looking Glass.

Imena rož pišemo v (poljudnih) znanstvenih besedilih z veliko začetnico, po analogiji z zgledi pri 12.)

č) Delitev besed

16. * hel-pless, * chil-dren, * whi-le,
* outstan-ding, * cha-racter, * ance-stor,
* rev-i-ews, * pu-blishing, * publis-hed,
* acti-vity, * re-levant, * qu-otes, * de-aling.

Corr. help-less, child-ren, while,
outstand-ing, char-acter, ances-tor, re-views,
pub-lishing, pub-lished, activ-ity, rel-evant,
quotes, deal-ing.

(Delitev besed je najočitnejše površinsko znamenje, da je bilo angleško besedilo natisnjeno v Sloveniji. Napačne delitve pa ni kriv stavec, marveč korektor; korektorsko delo pa po pravilu opravi prevajalec sam.

Nemogoče je, da bi na tem mestu našel in poznal pravila za delitev angleških besed. Omenim naj le najbolj vpijoča:

1. dēli čim manj, ker delitev besed ni v duhu angleščine; (na tistih štirih straneh, kjer sem izpisal zgornje besede, je kar 57 (!) razdeljenih besed – število, ki že samo po sebi kaže na tujčevski odnos do angleščine; nekatere delitve so seveda tudi pravilne, pač po pregovoru o zrnu in slepi kuri, zato pa druge, kot tožijo domači govorci, kazijo besede do nespoznavnosti (npr. * ance-stor);

2. ne deli enozložnih (po izgovorjavi!) besed;

3. zloženske razdeli po zloženskem šivu; še zlasti, če zloženko pišemo z vezajem, ker drugače dobiš v eni besedi dva vezaja;

4. večzložne besede razdeli po pravilu o odprtih in zaprtih zlogih;

5. ker pa četrto pravilo ni dosledno izvedljivo in je vrh tega za Slovenca tako in tako kočljivo (žal pa je ravno srž razlike med angleščino in slovenščino), POGLEJ V HORNBYJEV ALI LONGMANOV SLOVAR!

3. SPOŠTUJ IDIOMATSKE ZAKONITOSTI!

a) Predlogi

17. * . . . arrive to a gorge

Corr. . . . arrive at . . .

(Predložna idiomatika spada k osnovnemu jezikovnemu znanju. Na tem mestu je ni mogoče obširneje obravnavati. O njej govori nepregledna vrsta

priročnikov.)

b) Besedišče

18. a) ? The lodge carries the name of Valentin Stanič.

Corr. The hut bears the name/is named after ...

b) * Voluminous books descant the beauties of our Alps ...

Corr. (?Voluminous books/) Weighty tomes extoll (/celebrate) the beauty of (?our/) the Slovene Alps ...

(Tudi vokabularna idiomatika spada k osnovnemu jezikovnemu znanju. Če tega ni, nam zadnji odtenek pomena ali konotacijo da pač dober slovar ali domači govorec.)

19. a) ?? the between-the-two-wars period

Corr. the interwar period

b) učna pot (na Šmarni gori)

* teaching path – Corr. nature trail

(Tehničnih terminov, kamor spada *učna pot* – a tudi *medvojno obdobje* ni daleč stran – sicer ne štejemo med idiome, vendar so za prevajanje ravno tako žilavi in ne dovoljujejo nobenih svojevoljnosti ali »logičnega« sklepanja. Če jih ni v slovarju, pojdi k tistemu, ki zna, ne k tistemu, ki ugiba!)

c) Členi

20. Reče se *ON TOP OF Triglav*, toda *FROM THE TOP OF Triglav*. (Veliko rabe člena je idiomatične in se je je kot take treba naučiti na pamet.)

21. a) * ... hoping for a fine weather the following day

Corr. ... hoping for fine weather ...

b) * It is visible from great distance ...

Corr. ... from a great distance/from quite a distance

(So samostalniki, ki v nobenem primeru ne morejo imeti pred seboj nedoločnega člena: *weather, progress, luck, fun, news, advice, furniture, information*. So drugi, ki jih lahko prištejemo v isto neštevno kategorijo, a imajo v nekaterih zvezah nedoločni člen, ne da bi zato zapustili svojo kategorijo ali se pojavljali v množini. Če njihove rabe ne poznamo dobro in je ne razlikujemo, jih lahko glede nedoločnega člena medsebojno kontaminiramo. – Dokler te idiomatike ne obvladamo, je brezpogojno nujno, da se zatekamo k

domačemu govorcu angleščine ali vsaj k Hornbyjevemu in/ali Longmanovemu slovarju; v slednjem glej tudi str. XXX spodaj.)

22. * at the height of 50 metres

Corr. at a height of 50 metres

(Kljub vsem jezikovnim in vsebinskim opredelitvam vztraja v tej zvezi *height* pri nedoločnem členu. Podobno še:

at a distance of 3 miles,

at a depth of 375 metres,

at a speed of 60 km per hour (toda: at the speed of sound),

an eagle with a wingspan of 2.5 m,

the female gives birth to a maximum of two live offspring,

the ascent from Bovec to Krn lasts a total of 9 to 10 hours,

Ljubljana has a population of 302,020.

Zdi se, da raba niha v primerih:

Here the timberline does not usually exceed an/the altitude of 1,600 m.

Triglav does not even reach an/the altitude of 3,000 m.

Stavka res nista mojstrska (vse skupaj se da povedati preprosteje: The timberline does not exceed 1,600 m; Triglav is not even 3,000 m high), vseeno pa kažeta na spolzki jezikovni problem, ki si ga ne znamo razložiti.

Morda vpliva na rabo predložna zveza pred zadevnim samostalnikom; v tem primeru ima samostalnik namreč vedno nedoločni člen. Če pa je pred samostalnikom goli glagol, raba niha (kar spet ne velja za šesti primer zgoraj: »lasts a total of ...«), vendar ni jasno, kdaj in zakaj.

Oglejmo si še naslednje primere:

Chamois mating occurs in November, with a gestation period of 6 months.

Chamois mating occurs in November, with the gestation period lasting 6 months.

(Chamois mating occurs in November, and gestation lasts 6 months.)

Očitno je, da na rabo členov pred *gesta-tion* vpliva zgolj formalna idiomatika, to je oblikovanost stavkov, in ne vsebinsko sporočilo, ki je v vseh primerih isto. – Slogovna vrednost pa seveda ni ista (najbolj naraven je stavek v oklepaju), in od tod verjetno pri okornih formulacijah jezikovne težave. (So nizko frekventne, v jeziku se ne obrusijo in ne ustalijo.)

23. (Opazujmo, kako se glede določnega člena vedejo pridevniki presežniki v povedkovni rabi (>predicative superlatives«)!

a) The waters of Lake Bohinj are lowest in February.

b) Karst potholes are most common around Prehodavci and Hribarice.

c) Among the shrubs, honeysuckle shrubs are the most common.

č) The lowest part of the limestone pavement is the most weathered.

d) Najmočnejše je bilo sirilo, če so želodček narezali kot tobak ...

? Rennet was the strongest if the stomach was cut up into strings like tobacco ...

Corr. The rennet was strongest ...

(*Prvo pravilo:* Pridevniki presežniki v povedkovni rabi nimajo člena. – Glede na drugo pravilo lahko tudi rečemo, da se stvar, na katero se presežnik nanaša, primerja sama s sabo ob drugem času ali na drugem kraju; presežnik tedaj izraža le najvišjo stopnjo pridevniške lastnosti, ki jo tista stvar ali oseba doseže ob drugem času ali na drugem kraju.)

Drugo pravilo: Kadar pa sobesedilo namiguje na primerjanje (z drugimi podobnimi ali istovrstnimi stvarmi) in kaže, da presežnik prekaša vse drugo, kar je navedeno ali implicirano v bližnjem kontekstu, dobi pridevnikov povedkovni presežnik določni člen.)

To si lahko ponazorimo s preprostim zgledom:

1. The King was happiest in the hunting grounds.

(Kralj je bil najbolj vesel/zadovoljen, kadar je bil v loviščih.)

2. The King was the happiest in the hunting grounds.

(Kralj je bil od vseh, ki so bili v lovišču, najbolj vesel.)

V luči tega spoznanja lahko še enkrat preverimo gornjih pet zgledov.)

24. (V nasprotju s pridevnikovimi so prislovovi presežniki (»adverb superlatives«) (na kateremkoli mestu v stavku) glede rabe člena nedoumljivo idiomatični.)

a) * Lake Bohinj contains the most water during the thawing period in May.

Corr. ... contains most water ...

b) Najbolj izstopajo tiste gore, ki imajo pobočja zelo strma.

Mountains with very steep slopes stand out the most.

c) The tree that reaches (the) highest is the beech.

(Zgleda b in c sta pravilna.)

25. (Oglejmo si še odličen zgled idiomatske rabe nedoločnega člena kot dokaz, da se tudi v naših prevodih najde pravo mojstrstvo!)

... nekako do nadmorske višine 1000 m, nato se temperature polagoma znižujejo in na 1520 m visoki Komni znaša najvišja znana temperatura še 26,2 °C, na Kredarici (2515 m) pa komaj 18,8 °C.

Above this limit (about 1,000 m above sea level), the temperature decreases and at 1,520 m – the altitude of Komna – the highest known temperature is still a low 26.2 °C while on Kredarica (2,515 m), it is only 18.8 °C.

(Škoda le, da beseda *low* vsebinsko ne ustreza; moralo bi biti *high*, ki pa se slogovno ne prilega.)

č) Stilizacija

26. (Napis na urejenem počivališču.)

Ta prostor smo uredili za vaš počitek v narodnem parku. Prosimo vas, da zapustite prostor čist (odpadke odnesite s seboj!) in s tem pomagate ohranjati čisto okolje.

Uprava TNP

??? We have arranged this place for your rest. Please take all your refuse with you thus helping to preserve the environment clean.

TNP Administration

Corr. This is a picnic area (*ali* ... a rest area). Please leave it in the condition you would like to find it, and take all your litter with you. Help to preserve the environment.

TNP Managing Board

(Če tožimo, da neki prevod zveni slovensko, gre ponavadi za zgrešeno stilizacijo. – V našem primeru si prevajalec nikakor ne sme privoščiti zvestega prevajanja, ampak mora posneti tisto, kar je možno najti na podobnem javnem napisu nekje v Angliji ali Ameriki, pa naj izvirno slovensko sporočilo te besede vsebuje ali ne. (Izvirno slovensko besedilo je tako ali tako večinoma šibko.) Zlasti motijo subjektivni začetek (*We have arranged* ...), *refuse* namesto *litter* in zadnji stavek, ki mu *clean* ni potreben. (*Clean* is implicit in *preserve* – if we presume that a natural environment is clean until people mess it up.) – Drugače bi bilo seveda z glagolom *keep*; tu brez *clean* ne gre: *Help to keep the environment clean*.)

4. PREMOŠČAJ KONTRASTIVNE PREPADE!

a) Množina – ednina (in narobe)

27. a) Na Bovškem raste na takšnih meliščih korenikasta krvomočnica.

In the Bovec area this type of ?screes provide the habitat for the "cranesbill".

Corr. ... this type of scree provides ...

(Za izrazi »a/this/these/that/those type(s)/kind(s)/sort(s) of ...« stoji samostalnik brez člena v ednini, ne glede na (ne)števnost ali (ne)določnost in ne glede na to, kakšna je raba v slovenščini (kjer je pogosto množinski samostalnik).

Podobni primeri:

mite – any of several types of very small insect-like creature, often found in food,

viper – any of several types of small poisonous snake,

frog – any of several types of small hairless tailless animal that live in water and on land, have long back legs, and make a deep rough sound.

(Glagol je tu v množini zaradi množinskega samostalnika types.)

Vendar to ni dosledno. Longman, iz katerega so pravkar navedeni primeri, ima tudi:

vulture – any of several types of large ugly tropical birds,

eagle – any of various types of very large strong meat-eating birds,

titmouse – any of several types of small European birds.

Drugačna raba (npr. *these* type of screes; she was sort of a blonde) pripada bodisi substandardni bodisi pogovorni angleščini. Glede tega in glede razlike v pomenu v nekaterih primerih glej Longmanov slovar, geslo **kind** – USAGE!

Dodatni primeri:

a special kind of scarecrow,

members of a species of large cat,

he managed to get the job of subeditor,

he rose to the rank of colonel.

V hvalilnih in zmerjalnih zvezah ima samostalnik, ki sledi predlogu *of*, vedno nedoločni člen:

a beast of a man (proti: that type of man), a beast of a job; a hell of a journey; that bull of a director; that angel of a woman; I'll kill that --- of a sergeant. (Hemingway.)

To bržkone zato, ker so ti izrazi (nizko) pogovorni.)

b) V 17. in 18. stoletju ...

In the 17th and 18th centuries ...

b) Sedanjik – past tense

28. (V zapisniku seje)

Tajnica obvesti prisotne ... – The secretary informed all present ...

Dr. V. vpraša, če ... – Dr. V. asked if ...

Predsednik razloži dr. V. ... – The chairman explained to Dr. V. ...

Dr. V. se ne strinja ... – Dr. V. *did* not agree ...

c) Pridevnik – samostalnik

29. Zaradi številnih lokvanjev je obala jezera posebej privlačna.

The abundance of lotuses makes the shore of the lake particularly attractive.

(Glej VESTNIK 1983, 2, str. 26–38. Vestnik izdaja Društvo za tuje jezike in književnosti SRS, ki ima sedež na Filozofski fakulteti v Ljubljani.)

č) Glagol – samostalnik

30. Prosimo, navedite, če *želite* ...

Please state your *preference* for ... (abstraktni samostalnik)

31. Večina žuželk ima krila in nekatere prav dobro *letijo*.

Insects are mostly winged, and some of them are very good *fliers*. (*Ali tudi*: some of them fly very well / fly a great deal.) (konkretni samostalnik.)

(Glej VESTNIK 1986, 1–2, str. 22–43.)

d) Primernik – osnovnik (in narobe)

32. a) Bil je rojen v *manjšem* podeželskem mestu severno od Ljubljane.

He was born in a *small* town to the north of Ljubljana.

b) *visoko* šolstvo – *higher* education.

e) Faux amis

33. Eventualno je sestanek lahko naslednji petek.

* Eventually the meeting can ...

Corr. The meeting can possibly be next Friday//Perhaps the meeting can be ...

(Glej MOSTOVI 1985, 2, str. 24–31.)

f) Pomanjševalnice

34. Hrani se tako, da izsesava ličinke žuželk, rakce, polže ...

It feeds by sucking on the larvae of insects, *small* crabs, snails . . .

(Če ni drugače urejeno, prevajamo v znanstveno-tehniških besedilih slovensko pomanjševalnico s *small* – medtem ko v leposlovnih besedilih uporabljamo tudi *little*.)

Drugače je pri besedah *jeziček* – *uvula*, *jajčece* – *ovum*, *jaslice* – *crib*, ki so čisti tehnični termini in jih moramo terminološko ustrezno prevajati ne glede na to, ali ima termin v izvirnem jeziku obliko pomanjševalnice ali ne. – Oblika pomanjševalnice v teh primerih sploh ne šteje. Izvedenke so pomensko tako odmaknjene od osnove, da so docela osamosvojene, kar je razvidno tudi iz dejstva, da lahko sprejemo pridevnik »velik«.)

g) »Rad«

35. Medvedi–klateži se radi lotijo drobnice in tudi govedi.

Errant bears *do not hesitate* to attack sheep or goats as well as cattle.

(V tehničnem jeziku ne pomeni slovenski »rad« nič drugega kot običajnost ali ponavljanje ter je treba zanj poiskati ustrezen prevod. – Ta pomen ima pogosto tudi v vsakdanjem pogovornem jeziku.)

Podobni primeri:

Steklo se rado razbije.

Glass breaks easily. // Glass is brittle. –

Ponavadi se ravno pred odhodom rado zatakne.

Things usually go wrong just when you want to leave.

h) Prislovno določilo – osebek

36. V 10.000 letih holocena sta kraška korozija in mehanično razpadanje zgornjo plast površja že močno preoblikovala in jo znižala.

The 10,000 years of karst solution (/erosion) and mechanical weathering during the Holocene period have drastically reshaped and lowered the surface layer of rock.

Poleg enakovrednega:

During the 10,000 years of the Holocene (period), k.s. and m.w. have drastically . . .

(Mnoga slovenska prislovna določila se naravno podajo v angleškem stavku kot osebk. Glej Dana Blagajne, K prevajanju slovenskih prislovnih določil v angleščino, MOSTOVI, 1971, februar, 8–10.

Vladimir Ivir v svoji knjigi TEORIJA I TEHNIKA

PREVOĐENJA (II. godina) na straneh 11–12 razpravlja, da je treba še ugotoviti, kdaj se prevaja tako in kdaj drugače. Npr. lokativ v stavku

V kovčku je nosil vse svoje premoženje
se prevede s predložno zvezo

In the suitcase he carried all his belongings.

Toda lokativ v neosebne stavku

V tem kovčku lahko nosite vse, kar rabite na poti

(V ta kovček se lahko zloži vse, kar človek rabi na poti)

se lahko prevede z nominativom (tako da prislovno določilo kraja postane osebek):

This suitcase will carry everything that one needs on a journey,
vrh tega pa se lahko prevede tudi s predložno zvezo:

In this suitcase one can carry everything that one needs on a journey.

Stvar je take narave, da kliče po temeljitejši raziskavi.)

i) Predlog – deležnik + predlog

37. Dragulji iz kraljevih grobov v Uru

Jewellery found in the royal graves at Ur

(V angleščini se predlog pogosto okrepi z ustreznim deležnikom, ki daje slutiti, kot da gre za okrajšan oziralni odvisnik. – Dodatni primeri:

gostilna ob cesti –

an inn standing/situated by the roadside,

majhen dedec s šajkačo na glavi –

a short fellow with a soldier's cap perched on his head.

The pastoral homesteads on sheep and goat pastures differ from those intended for other types of animals by the insignificant number of buildings.

V slovenščini včasih predloga ni, ostane samo rodilnik:

Morfogrami so arhitektonski prevodi idej Prešerna, Cankarja, Župančiča in iz druge evropske literature.

The morphograms testify to an architectural rendering of themes and ideas found in P., C., Ž., or else in European literature.

Tudi v angleščini včasih predloga ni, ostane samo deležnik:

pravila o sosledju časov –

rules governing the sequence of tenses

j) Slovenske končnice

38. Grofje Attemsi

??? the Attemsi counts –

Corr. the Counts of Attems

(Res ni raziskano, katere slovenske končnice in v katerih zvezah se v angleščini ohranijo, vendar je kljub temu malo verjetno, da bi se ohranila slovenska končnica pri tujih imenih. To bi pomenilo, da bi sprejemali Angleži tuja imena (v našem primeru nemška) prek slovenskega posredništva. Le zakaj jih ne bi vzeli naravnost iz izvirnika?)

5. PREVAJAJ VSEBINSKO PRAVILNO!

39. ... naprej pa sledimo široki in izredno razgledni poti okrog Tosca do Vodnikove koč.

We continue on our way by a wide trail offering a sweeping view *from the Tosc range to the Vodnik hut.

Corr. ... by a wide and exceptionally panoramic trail around Tosc and as far as the Vodnik Hut (/trail which swings around Tosc to the Vodnik Hut).

(To je vsebinska napaka, ki je domači govorcu, če se k njemu zatečemo po pomoč, ne more popraviti. Ta namreč redno popravlja samo jezikovno plat, ki pa je v našem primeru v redu. Za vsebinsko stran vselej odgovarja prevajalec. Zato nima smisla že vnaprej zamašiti usta morebitnim oporečnikom, češ; prevod je »stoprocenten«, saj ga je preveril domači govorcu. – Isto velja za naslednji primer.)

40. Nemški gorniki so se organizirali leta 1874 v Nemško-avstrijsko planinsko društvo – DÖAV. Njihove sekcije, *kranjska*, tržaška in *beljaška*, so v Julijcih urejevale poti in postavljale planinske postojanke.

In 1874, German mountain enthusiasts organized a German-Austrian alpine society called D.u.Oe.A.V. Their branches in **Kranj*, Trieste, and **Bled* maintained the trails and built mountain huts in the Julian Alps.

Corr. ... Their branches in *Carniola* (ali *Ljubljana*, ker je bil tu sedež sekcije), Trieste and *Villach* (in malenkosten jezikovni popravek v nadaljevanju: marked paths and built mountain huts) ...

6. PREVAJAJ DOSLEDNO!

41. (Samo dvajset vrstic narazen najdemo v istem angleškem besedilu različne zapise za isto stvar.)

? 1. Krnska Škrbina, 2. Krn notch, 3. Krnska

škrbina – a cut between Krn and Batognica, 4. Krn skrbina, 5. Krn škrbina.

(Predlagam, da se prva navedba v besedilu glasi *the Krnska škrbina* (*Krn Notch*), v nadaljevanju pa *the Krnska škrbina* – in nič drugega!)

42. ? : Bohinj lake, 3. Bohinj Lake, 3. the Lake of Bohinj, 4. the lake of Bohinj.

(Vse to je sicer (verjetno) sprejemljivo (in v posebno domoljubnih besedilih najbrž tudi »the Bohinjsko jezero«) – samo ne vsa zmešnjava na kupu v istem besedilu. Najbolje pa je, če vsi sprejememo in dosledno pišemo *Lake Bohinj*, in podobno *Lake Bled*, *Lake Cerknica*, *Lake Negova*, *Lake Krn*, *Lake Zbilje*.

Naloga, da ustavimo angleške prevode slovenskih imenskih zvez (tistih pač, ki se, vsaj delno, prevajajo), pripada ravno slovenskim prevajalcem. Da bi ta cilj dosegli, moramo prevode uzakoniti in se jih držati. Dokler pa bo seveda vsak prevajalec delal po svoje in celo v istem besedilu uporabljal različne možnosti, cilja ne bomo dosegli. – Tej sorodno tematiko najdemo v VESTNIKU 1985, 1, 1–22, in 1985, 2, 8–31.

43. (Tudi člene je treba rabiti ali opuščati dosledno; glej 3. zgled!)

44. Naše bralno občestvo je zvedelo za *umetniška dela* Feliciano Ropsa, Fransa Masereela in Williama Hogartha, kot tudi za *stvaritve* Francisca Goya, Honoréja Daumiera in Van Gogha iz prejšnjih obdobj.

? Our readers learned about the *works of art* of F. R., F. M. and W. H. as well as of the *creations* of F. G., H. D. and V. G. in earlier periods.

Corr. ... learned about *works of art* produced by F. R., F. M. and W. H. as well as those made by F. G. ...

(Ne menjaj besed za oznako iste stvari, ker drugače bralec ne bo vedel (takoj), ali je v resnici mišljena ista stvar. V slovenščini radi navajamo sopomenke – v našem primeru *stvaritve* za *umetniška dela* – ker sodimo, da kažejo na bogastvo jezika in piševo spretnost, angleščina kot premočrtni jezik pa za poponoma istovetne stvari – v našem primeru gre slej ko prej za slike – tega ne ljubi. Seveda tudi ponavljanja istih besed ne ljubi, zato se izmaže s kako nadomestno besedo, v našem primeru z *those*. – Glede »nadomestnega that/(those)« glej VESTNIK 1984, 1–2, 20–38; glede *produced by* in *made by* v našem popravku pa glej zgled 37.)

7. OGIBAJ SE GOSTOBESEDJA,

četudi te izvirnik zavaja k temu!

V angleščini velja jasno in jedrnatno izražanje še vedno za odliko, drugače kot v slovenščini, kjer smo ga po »briljantno« uspeli šolskih reformah revolucionarno odpravili na vseh razumniških ravneh. Zavrzimo skušnjava, da bi se v angleščini spustili na slaboumne (pred)osnovnošolske formulacije, četudi moramo zaradi tega izvirnik kar temeljito predelati! Naj raje naročnik primakne nekaj odstotkov k honorarju!

45. Čez preval Čez Dol pridemo po lepo speljani mulatieri do Zasavske koče na Prehodavcih. S Prehodavcev se spustimo v Dolino Triglavskih jezer in gremo po najbolj dragocenem in najbolj občutljivem delu Triglavskega narodnega parka.

?We reach Zasavska hut on Prehodavci by a well-designed mule track over the Čez Dol pass. We descend into the Triglav Lakes Valley from Prehodavci and walk through the most precious and delicate part of TNP.

(V starih »zaostalih« časih so rekli, da se dvakrat v mlino pove. V današnjih »naprednih« pa avtor in prevajalec brez sramu ponavlja *Prehodavce*, avtor dvakrat zapovrstjo zatrobi *najbolj* (kot da je na zboru naravovarstvenih aktivistov, ki jih je treba indoktrinirati), z glagoloma *se spustimo* in *gremo* zapelje prevajalca v ohlapno malopomensko gostobesedje *We descend ... and walk ...* (kot da *walk* na tem mestu sploh kaj dopolnjuje *descend!*), nekaj šari z *občutljivim delom*, ki Slovincu, če si drzne iz drugih virov slutiti kako ozadje (zgodovinsko, finančno, estetsko, geološko, botanično, pravno, politično???), morda še kaj pomeni, Angležu, ki na tistem kraju najde samo kruto golo kamnito puščavo, pa nič.

Tovrstna besedila (namreč vodniška) so seveda zmeraj neprimerno daljša kot naš zgled in je v njih podobnih ponavljanj veliko. Čisto, smiselno ali celo prijetno oblikovanje vodniških besedil ni lahko niti v materinem jeziku. Pisec naj se zaveda, da je treba važno stvar povedati na začetku in/ali na koncu stavka, ker sta ta dela najbolj poudarjena, in da so nosilci ključnih točk vprašanja: kam (gremo), kako (bomo tja prišli), kaj je tam in kaj bomo potem počeli?

Pri ohlapno in preobilno zbesedovanem navodi-

lu bralec/poslušalec ne ve, če ne bi vmes malo zadremal ali se kako drugače otepel besedne poplave, ki ga ovira in muči na poti do jedra sporočila. Predlagam popravek obeh besedil, tako izvirnika kot prevoda:)

Corr. Čez preval Čez Dol pridemo po lepo speljani mulatieri do Zasavske koče na Prehodavcih. Od tod se spustimo v Dolino Triglavskih jezer, najbolj dragoceni (in občutljivi?) del Triglavskega narodnega parka.

(To obliko naj bi imel prevajalec v mislih, preden pretopi besedilo v angleščino. Resnično je nujno, da najprej prevede izvirnik v neko drugo slovenščino (seveda samo v mislih, sproti), tako, ki je »očiščena«, bolj »premočrtna« in zato angleščini bližja. To je nekakšna vmesna stopnja, ki omogoča boljši prevod. Z njo se odtrga od »preslovenskega« izvirnika. V našem primeru da »počiščena« vmesna stopnja takole angleščino:)

Corr. A well-designed mule track leads via the Čez Dol pass to the hut Zasavska koča na Prehodavcih. From there we descend into the Triglav Lakes Valley, the most precious part of TNP.

46. ?A short way before Vodnik hut when the trail swings around the pronounced edge from the southern side of TOSC to its western flank appears a classical and often-photographed vista of Triglav's south side.

(Naporen stavek, ni kaj! A tak se je rodil že avtorju, in prevajalec ga ni niti malo prevzgojil. – Če poravnamo še spotakljive jezikovne grbine, ki seveda tudi mučijo bralca in mu meglijo pregled – glej 2, 4, 9, 14 – naj bi se prevod glasil:)

Corr. A short way before the Vodnik Hut, when the trail swings around the pronounced SW ridge of TOSC, there appears the classical and often photographed vista of the Triglav south face. (/of the south face of Triglav.)

(Ali ima svojo besedo zraven premajhno poznavanje stvari in od tod zatekanje v preveč dobeseden prevod, češ, nekaj bo že pomenilo?!)

47. ?The longer route swings right to the Uskovnica pasture. It continues from there over the Trstje pasture.

(Besedi *from there* sta odveč. Pametno pa je stavka združiti:)

ali: ...to (the) Uskovnica, continuing over ...

48. ?This exceptional location gives the amphitheatre of Zadnjica the appearance of one of the wildest and calmest parts of TNP.

(Zakaj location? Zakaj ne kratko:)

Corr. Thus the amphitheatre of Z. is given the exceptional appearance of one of the most rugged yet peaceful parts ...

(Glede popravkov v drugem delu stavka glej 11. zapoved.)

8. STILIZIRAJ ČIM MANJ »OSEBNO« (SUBJEKTIVNO) IN ČIM BOLJ »STVARNO« (OBJEKTIVNO)!

50. a) Naša zgodovina/literatura/
/znanost

?Our history/literature/science

corr. Slovene/(Yugoslav) history/literature/science

(V znanstveno-tehniški angleščini prevladuje težnja po stvarnem (objektivnem) do tolikšne mere, da izvečine ni več pravega prostora za subjektivne izraze kot *mi* in *naš*. (Glej tudi 26: ?*We have arranged* ...; toda pri 45 ostane *we descend* zaradi domačnosti stila.)

Medtem ko Slovenci docela naravno in za naše potrebe dovolj natančno uporabljamo *naš*, kot je zgoraj v navedku, pa Angleži sodijo, da *our* na tem mestu ni v duhu angleščine (»not in accordance with the spirit of the language«).

To sicer ne drži stoodstotno, ker v (zanosnem) domoljubnem besedilu tudi Anglež in Američan rečeta in zapišeta *our* (»our miners«, »our Republic«). Vendar je v stvarnem nečustvenem slogu razlika med jezikoma dovolj pomembna, da se moramo nanjo opozoriti.

Veljati bi moralo tudi nasprotno. Če Anglež (Američan) s svojega osebnega (domovinskega?) stališča govori in piše *English (American) history/literature/science*, bi morali to prevesti v slovenščino kot *naša zgodovina, etc.*, če nečemo vnašati v slovenščino angloameriških prvin; pri tem pa tokrat pomeni *naš* nekaj bistveno drugega kot zgoraj v navedku, pač v skladu z drugim vsebinskim izhodiščem.

Seveda običajno ne prevajamo tako, ker smo se navadili reči naravnost *angleška/ameriška zgodovina/itn.* Morda slutimo, da bi se *naš* lahko pomensko prilagajal izhodiščem v nedogled in da zato le ni tako enoumen in natančen, kot se zdi v izvirni

slovenščini. (*Naš*, se zdi, je rezerviran samo za *slovenski*. Le zakaj se ne domislamo, da bi ga tako prevajali v angleščino?))

b) Naša dežela je bogata z gozdovi.

?Our country is thickly wooded.

Corr. Slovenia is ...

(*Our country* ni angleška zveza. Angležu zbuja nejasna domoljubna namigovanja, ki pa v vsakem primeru gotovo niso umestna.)

51. (Poglejmo, kakšno široko paleto angleških refleksov lahko sproži slovenska zveza *pri nas*, kadar jo prevajamo s konkretno navedbo tega, kar je mišljeno!)

a) (v Sloveniji itn.) (here) in Slovenia/
/Yugoslavia/Gorenjska/Bohinj/Maribor/in
this country/ in this town/at the faculty, etc.

(kar je pač mišljeno in kot je smiselno glede na sobesedilo);

b) (na deželi) here in the country;

(v mestu) here in town;

c) (na vasi) in our village;

(doma) in the/our family;

(»ostani pri nas«) stay with us; stay in our house; stay here.

(Pri c se vtihotaplja v prevode *our* in *us*, ker se slog in vsebina nagibata v domačo prisrčnost. – Sicer pa navedki zgovorno kažejo, kako malo prostora je za *with us*, ki bi ga nekateri prevajalci radi banalno enostavno uveljavili v vseh primerih.)

52. Pot nas pelje mimo jezera Jasna (na zunanjo mejo TNP nas tu opozarja velika tabla) do mostu pod hotelom Erika (oznaka za notranje območje TNP).

?The route takes us past the lake Jasna, where we are reminded of the outer boundary of TNP, to the bridge below the Erika Hotel, where we notice the sign of the central area of TNP.

Corr. The route passes Lake Jasna, where there is a signpost marking the outer boundary of TNP, and in 10 minutes reaches the bridge below the Erika Hotel, where another signpost marks the central area of TNP.

(Osebnostni slog se resda najde v časopisnih turističnih koticčkih (»Namig tedna«, s predlogom za nedeljski izlet) in preprostih domačnostnih vodničkih. Toda širše sobesedilo, iz katerega je naš navedek, je formalno, zato naj bo tak tudi prevod: stvaren, objektivni, »materialističen«, skratka – angleški!)

53. (Narava stvari včasih zahteva obrnjeno zapoved: »osebno« v angleščini in »stvarno« v slovenščini. – Na primer pri opisovanju razgleda:)

... na levi Špik in Ponce ...

... Špik and the Poncas are to our/the left ...

54. I. (V tej zvezi se pogosto pojavlja vprašanje trpnika v angleščini, češ ali ni to izrazito »objektivna« poteza v primerjavi s slovenščino. Je! Toda marsikje je trpnik docela naraven tudi v slovenščini, na primer: *Zdaj, ko je vse izgubljeno ...* ali *Prošnja mora biti napisana čitljivo, najbolje je, da je natipkana*; in marsikje je tvornik naraven v angleščini, na primer: *Lift receiver. Put penny in slot*. Stvar je zapletena in je tukaj niti v osnovnih črtah ni mogoče skicirati, ker bi zahtevala posebno študijo. Pavšalna šablonska namigovanja pa niso primerno navodilo za prevajanje.

Naj opozorim samo na slovenski navidezni tvornik, ki je vsebinski trpnik in ga zato lahko prevajamo z angleškim trpnikom, kaže pa se:

a) v prvi osebi množine:

Bombico (na kuhalniku) zamenjamo takole: najprej odvijemo gorilnik ... – The cartouche should be/is changed in the following way: first the burner is unscrewed ...

Kako opravimo servis na avtu? – How is a car serviced?

b) v tretji osebi množine:

Nerad čakam. Raje vidim, da me čakajo. – I hate waiting. I prefer being waited for. (Glej tudi 66.)

c) v drugi osebi ednine:

Ko vdevaš nitko v šivanko ... – When a/the needle is threaded ... (/When you thread a needle ...)

Če moraš še enkrat vdeti nitko v šivanko ... – In case the needle must be re-threaded ...

č) kot brezosebni povratni glagol:

Tako se (brez truda) vdene nitka v šivanko! – This is (the way) how to thread a needle (without toil)/how a needle is threaded ...

Tako se delajo žganci! – This is how žganci (zhgantsi) is made.)

Kar se ne da pozdraviti, je treba potrpeti. – What can't be cured, must be endured.

d) kot brezosebni stavek:

Tega ni mogoče storiti. – That can't be done.

V tem primeru je treba nitko še enkrat vdeti. – In the latter case the needle must be re-threaded.

II. (Zelo pomemben pripomoček za objektivno prevajanje slovenskih subjektivnih stavkov so abstraktni (akcijski) samostalniki, zlasti ko zavzemajo osebkovo mesto v stavku. Gre za tipičen angleški pojav. Namesto tega samostalnika običajno najdemo v slovenščini glagol.)

Žuželke razporejamo po nalsednjih kriterijih ...

The classification of insects depends on the following criteria ...

(Glej tudi 30 in 29).

9. NABIRAJ SI SPLOŠNO ZNANJE IN UPORABLJAJ PRIROČNIKE!

55. ...v okviru starejše železnodobnih (halštatskih) kultur ...

* ...during the Late Iron Age (halstat) culture ...

Corr. ... during the Early Iron Age (Hallstatt) culture ...

(Tu je že slovenski avtor naredil neljubo napako; v oklepaju bi morale stati besede »to je halštatske«. Seveda se mu stavek potem ne izteče, toda tega si je sam kriv. Navajati bralca na misel, da je halštatskih kultur več kot ena, je znanstveno nevzdržno. Prevajalec te iste napake ni naredil, ker uporablja besedo »halstat« prilastkovno, v tej funkciji pa slovnično število besede ni razvidno. Toda naredil je dve drugi: »starejša« ni »Late« marveč »Early«, in »halštat/halštatski« se piše »Hallstatt«.

Razumljivo je, da so te zadeve za nas, ki nismo hodili v angleške srednje šole, težke. Toda za to so na voljo slovarji in enciklopedije.)

56. Svetolucijsko kulturo je v Posočju nasledila mlajša železnodobna (latenska) »idrijska« kultura.

In the Soča Basin, the Sveta Lucija culture was followed by the so-called »Idrija« culture, which belonged to the *Early Iron Age (laten period).

Corr. ... belonged to the Late Iron Age (La Tène period).

(Istovrstna napaka kot pri 55, le besede je treba obrniti: »mlajša« je »Late«, in »laten« se piše »La Tène«.)

57. ... streha je napravljena na »čope«; »čopasta« streha ...

??? ...crest-shaped roof; ??? crested roof

Corr. ... to (the) Uskovnica and continues over ...

Corr. ... the roof has hipped gable ends; a hipped gable end roof ...

(SSKJ docela ustrežno razlaga pojem »čop« v zvezi s streho, sliko take strehe najdemo v slikovnem besednjaku The English Duden in zraven pripis »hipped gable end«. V angleška sobesedila se bodo poleg navedenih bržkone prilegle še zveze kot »a roof with/having (a) hipped gable end(s)«. Slej ko prej pa velja tudi tu, kot povsod, da ne škodi povprašati avtorja.)

58. Baumbachov Zlatorog

Baumbach's ?Goldhorn

Corr. Baumbach's Zlatorog

(Baumbach je svojo izvirno nemško pesnitev naslovil Zlatorog. Slovenskega imena ni spreminjal. Ni razloga, da se ne bi pesnitev tako imenovala tudi v angleščini. Z »Goldhornom« samo zabrišemo identiteto pesmi in identiteto izvirne slovenske pravljice. Nič pa ni narobe, če za angleškega bralca v oklepaju ali na kakem drugem ustreznem mestu pripišemo »Goldhorn« kot razlago imena Zlatorog.)

10. POSVETUJ SE Z AVTORJEM!

Pri ozko specialnih besedilih iz strok, za katere nisi strokovnjak, boš drugače naredil resne vsebinske zdrslejaje. Avtor te mora oskrbeti tudi s točnimi angleškimi znanstvenimi izrazi, saj je velika verjetnost, da sam uporablja angleško znanstveno literaturo svoje stroke. Priporočljivo je, da avtor prebere tvoj prevod, preden gre v tisk.

Lahko pa se znajdeš v zadregi pri prevajanju tipičnih slovenskih stvari, zlasti etnografskih, pa tudi gospodarskih, političnih, kulturnih, zgodovinskih. Če drugega ne, ti avtor vsaj razloži, za kaj gre, da ne boš padel v jamo naše 14. zapovedi (Ne prevajaj stvari, ki jih ne razumeš!).

59. Češnjani

the villagers of * Češnja

Corr. the villagers of Češnjica (v Bohinju)

(Pri nenavadnih krajevnih izpeljankah, ki jih je v slovarjih težko najti (četudi jih je v Krajevem leksikonu Slovenije večina navedenih), premaga uspešno avtorjevo pojasnilo vse ovire.)

(Glej tudi 55–57 in 19b.)

11. POSVETUJ SE Z DOMAČIM GOVORCEM ALI VSAJ S KOLEGI!

Kdor je kritičen do svojega dela, ve, kakšno neprecenljivo pomoč in jamstvo mu lahko da tak posvet.

Izredne vsesplošne idiomatičnosti angleščine se v naših šolah ne moremo naučiti. Kdor tega ne verjame, naj še enkrat pogleda 26. zgled in si natanko izpraša vest, ali mu je iz lastnega znanja in iz rabe slovarjev docela jasno, da *preserve* ne rabi pridevnika *clean*, medtem ko ga *keep* vsekakor mora imeti (*preserve* + object; *keep* + object + object complement – po teh formulah se ravnata naša glagola).

Še bolj pretanjen je naš 48. primer. Predlagani popravek v drugem delu stavka izhaja iz pomenskega nesožvočja med *wildest* in *calmest*. *Wild scenery* je sicer čisto dobra zveza, ker implicira raztrgane grebene in prepadne stene, *?calm scenery* pa je na tem mestu vprašljiva, ker implicira, recimo, mirno površino jezera; s tem v nasprotju *wild* nedomoma lahko namiguje na hrup, torej na nevihto in vihar; in tako se znajdeti na kupu kar dve močno nasprotujoči si lastnosti, skrajno nevihtno//viharno (*wildest*) in izredno zatišno (*calmest*), na istem mestu v stavku. »(Eden) najmirnejših (kotičkov)« v izvirnem slovenskem stavku ima v mislih odsotnost civilizacijskega hrupa, torej »tih, odmaknjen, malo obiskan«, in tak naj bi bil »peaceful«. *Wild and peaceful parts/scenery* bi bilo zdaj kar v redu, ko ne bi bilo treba vsega skupaj postaviti v presežnik. Tu pa nastopi slovnično-stilistično nesožvočje: ??One of the wildest and yet most peaceful... Pametno je torej nadomestiti *wild* z *rugged*, ki tvori presežnik na isti način kot *peaceful*: »one of the most rugged yet peaceful parts...«

Ni nujno, da se s temi izvajanji vsakdo strinja. Nujno pa je, da popravi prvotni prevod, ali – če je sam prevajalec tega stavka – ne prevede tako.

12. POPRAVI OČITNE NAPAKE, NEUMNOSTI IN DVOUMNOSTI IZVIRNIKA!

Ne izgovarjaj se, da za to nisi najet (torej plačan) ali kompetenten, in ne vali krivde na

avtorja, lektorja, urednika in tiskarja slovenskega besedila, ki si ga dobil v prevod, ker to ne pelje nikamor. Imej pred očmi svoj domoljubni cilj: predstaviti nekaj slovenskega tujcu, toda v užitni obliki! (Z avtorjem, lektorjem, urednikom in tiskarjem poračunaj privatno – ali če hočeš tudi javno – kasneje!)

60. ?Apnenčeve alge se nahajajo v Lipanskih vratih, zahodno od Mojstrane in drugod.

?Limestone algae can be found in Lipanska vrata, west of Mojstrana, and elsewhere.

(Avtor in prevajalec sta zagrešila isto dvomje: ne vemo natanko, kaj pomenijo besede »zahodno od Mojstrane«: ali navajajo lokacijo Lipanskih vrat, ki da so zahodno od Mojstrane, ali navajajo dodatna najdišča alg. Seveda je avtorjeva krivda prva in večja. Ne moremo se načuditi jezikovni »se nahaja«) in vsebinski (zakaj ni navedel enako točnega kraja/krajev zahodno od Mojstrane, kot so na Pokljuki Lipanska vrata, in kaj za božjo voljo pomeni »in drugod«!) malomarnosti njegovega podatka. Če prevajalec ne ve, da so Lipanska vrata daleč južno od Mojstrane (in da Mojstrana kot izhodišče za določitev lokacije Lipanskih vrat sploh ne pride v poštev) in da je druga navedba zgoraj res novo nahajališče alg, je prav, da vpraša avtorja ali vsaj pogleda na zemljevid. In avtorjev račun pustiti dvomje ni dobro; najprej iz razlogov, ki sem jih navedel v kratkem uvodu pri tej zapovedi, še bolj pa zato, ker bo slabosti prevoda, tudi vsebinske (!), vsak prilepil prevajalcu in ne avtorju.)

Corr. L. a. can be found in the Lipanska vrata, in some places west of M., and elsewhere.

Ali *dikalneje*: L. a. can be found in the L. v. and in some places west of Mojstrana.

61. V knjigi TRIGLAVSKI NARODNI PARK (Bled 1985) beremo:

??? ...po tej poti so nosili Bohinjci na prodaj tudi mlečne izdelke, predvsem kuhano meso in sir (str. 188.)

(V tem primeru bi morali stavek preoblikovati (recimo: »... na prodaj mlečne izdelke, zlasti sir, pa tudi kuhano meso...« – pač glede na sobesedilo) ali pa »kuhano meso« črtati (torej ga sploh ne prevesti) ali pa vprašati avtorja za modro razsodbo.

Veliko prevajalcev zavrača to moje stališče z ogorčenim vprašanjem: »Pa smemo to napraviti?« Moj odgovor: »Ne samo smemo, MORAMO!!! Ali naj debelokožno dajemo svojo domovino v posmeh

široki neslovenski javnosti, ki ji je prevod namenjen?«)

62. ?Ovce priženejo na planino ob Kresu, 24. junija. Tam ostanejo 70–80 dni, do malega šmarna (8. september) (Str. 161.)

(Tristo kosmatih! Če gredo ovce gor 24. junija in dol 8. septembra, je to natanko 77 dni. Zakaj opletanje z omladnim podatkom 70–80 dni? – Seveda, avtor ima za bregom nekaj drugega. Ampak potem naj tisto pove! – In kako je lektor razsodil, da se Kres piše z veliko, mali šmaren pa z malo?)

63. ?Zgornji in Spodnji Kozjek na Mežakli sta planini vasi Lazi nad Gorjami.

Na Mežakli imajo svojo srenjsko planino gospodarja gorskega naselja nad Gorjami – Laze, to sta planini Zgornji in Spodnji Kozjek (Str. 157.)

(Kdo je kriv, da si v knjigi sledita dva skoraj identična odstavka? Jasno je kot beli dan, da obeh ne bomo prevajali! – Indentiteta pa seveda ne zajema imena vasi, ki je zdaj Lazi zdaj Laze! Za popravljanje take malomarnosti si lahko prevajalec priračuna dodaten honorar.)

64. ??Med (razložena naselja) lahko prištejemo zaselke v Lepeni ... Radovno v Bohinjju pa vasi Spodnje in Zgornje Gorjuše... (str. 140)

(Kako neverjetno zanikrni slovenski izvirnik! Med »Radovno« in »v Bohinjju« mora biti vendar vejica! Prevajalec je, žal, prevedel naravnost: »...Radovna in Bohinj...« – Jokaj, ljubljena dežela!)

65. Pa tudi osrednji slovenski dnevnik zelo domiselno skrbi za »pravilno in popolno informiranje javnosti«)

?V italijanskem mestu Carboneri blizu Barija je bila 20. oktobra 1943 ustanovljena **Prva prekomorska brigada**. V njej so bili internirani jugoslovanski rodoljubi in ujeti bori NOV iz Slovenije, Hrvaške in Črne gore.

(Delo, 20. okt. 1986, str. 6, spominski kotiček.)

(Kako naj to pravilno prevede prevajalec, ki nima širšega zgodovinskega znanja o tistih dogodkih? Če bo prevedel dobesedno, bo nastala velika neumnost. Dolžan je torej besedilo smiselno urediti (spremeniti ali dopolniti). To je edino zdravilo, četudi v zanemarljivo majhni dozi, zoper notorično slovensko jezikovno malomarnost. – V bolj zapletenih primerih, če prevajalec le posumi, da je na tankem ledu, se mora seveda posvetovati z avtorjem.)

66. ???Vsekakor so se gorenjski miličniki v zadnjem času dobro izkazali. Včeraj ponoči so pred videoteko Vauda na Bledu napadli 34-letnega Mujaga Buniča in mu vzeli 400 tisoč dinarjev. Kmalu so prijeli 24-letnega A. B. in 31-letnega M. Z., ki sta osumljena napada na Buniča.

(Delo, 30. 10. 1986, str. 12.)

(Z zadnjim stavkom se stvar nekako uredi in občanu se poležejo lasje po prvi skrbi, da bi nemara moral na milici prijaviti – miličnike! Zabaven časopis, tole Delo, ni kaj! Lahko si prihranite denar za Pavliho.)

(Avtor je na nepravem kraju načel tisto, o čemer govori tudi ta spis pri 54.l.b.)

13. NE PREVAJAJ NAMIGOVANJ, KI JIH TUJEC NE MORE RAZUMETI!

67. Rombon, prizorišče *znanih* in hudih bojev v 1. svetovni vojni.

?Rombon, the scene of *well-known* bitter fighting during W. W. I.

Corr. R., the scene of bitter fighting . . .

(Če so ti boji znani nam, niso nujno znani tujcu, ki je zrasel v drugačnem (zgodovinskem) okolju. Ne vsiljujmo mu občutka, kot da bi moral nekaj kar vedeti. To pušča nedorečen, meglen vtis in v ničemer ne prispeva h konkretni informaciji.)

(Glej tudi 45.)

68. Na desnem in levem bregu doline leže značilne trentarske domačije.

?On both sides of the valley lie *the* typical Trenta farm houses.

Corr. . . lie typical Trenta farm houses.

(Če tujec prvič sliši za »značilne domačije«, prevedimo, prosim, brez *the*, ker se bo drugače počutil kot teslo, ki si ne zapomni, kar mu je bilo nekoč že povedano. – Določni člen ima pač lahko tudi »namigovalno« (namreč anaforično) lastnost, ki spada med njegove osnovne pomene, in prevajalec mora to vedeti!)

14. NE PREVAJAJ STVARI, KI JIH NE RAZUMEŠ!

(Glej 57, kjer sta ugibanje in napačna analogija rodili docela zgrešen prevod!)

15. PREVAJAJ S ČUTOM ZA TUJCA!

69. proti dnu Malega in Velega polja
?to the bottom of Malo and Velo polje

Corr. to the bottom of Malo polje and Velo polje

(Pri prevodu, opremljenem z vprašajem, bo tujec mislil, da je prvi zadevi ime samo »Malo« in ne »Malo polje«.)

(Glej tudi 67 in 68.)

16. NE PREVAJAJ, KADAR SI UTRUJEN!

70. Koritnica je najbolj zahodna dolina . . .

???Koritnica the easternmost valley . . .

Corr. Koritnica is the westernmost valley.

(Če si utrujen, teh napak ne opaziš niti pri korigiranju tiskarskih odtisov.)

17. PRAVILNO BERI SLOVENSKO BESEDILO!

71. a) (Cerkev Sv. Janeza ob Bohinjskem jezeru) je (bila) povečana z vhodno lopo (18. stoletje).

. . . and in the eighteenth century an * eastern portico was added.

Corr. . . century a portico was added.

b) Naprej hodimo po cesti . . .

* First we take the road . . .

Corr. We continue by the road . . . /One should continue by the road . . .

(V naglici je prevajalec videl »vzhodno«, kjer piše »vhodno«, in »na/prej« namesto »naprej«. Veliko škode seveda ni, le tujec bo pri Sv. Janezu zastonj iskal vzhodno lopo. Besede »vhodno« ne prevajamo, ker je zaobsežena v »portico«. – Naglica ponavadi ni zdrava, kot pravi stara ljudska modrost.)

(Glej tudi 70.)

18. PRIPRAVI ZA TISKARNO BREZHIBEN ROKOPIS!

Ne zanašaj se, da bo tehnični urednik naredil vse, kar od njega (morda neutemeljeno?) pričakuješ! (Kakšno stvar bo prezrl, marsičesa se ne bo niti zavedel, četudi bo večino naredil vešče in strokovno. Toda zato ni treba, da mu kar en bloc odrineš to delo, zakaj tudi sam moraš poskrbeti za čim lepši videz natisnjene besedila, ki je tudi tvoje delo.)

Ne pričakuj, da bo stavec uganil, kaj si misli! (Res so stavci zelo prevejani, toda nerazločne in dvomne čačke si bo lahko stavec razložil tudi čisto drugače, kot bi ti rad – če mu boš vsa potrebna navodila sploh dal, kajti kdo ve, če se ne zanašaš preveč na tehničnega urednika.)

Ne misli, da je oportuno, vnašati zakasnele popravke v krtačne odtise! (Take zmote delo samo podvojijo ali potrojijo, da o dodatnih stroških ne govorimo. Zato ne poslušaj priganjavcev, ki danes prinesejo besedilo in hočejo včeraj že izgotovljen prevod.)

19. KOREKTURE OPRAVI VESTNO!

Ne zehaj zraven in ne spi! Če gre za številke, imena ali drugačna »trda dejstva«, jih preverjaj po rokopisu ali celo po izvirniku, drugače bo natisnjena stvar kasneje neuporabna.

20. ?

Poslednjo zapoved si pripiši sam glede na svoje izkušnje in spoznanja.

In če smem kot avtor tega spisa izrabiti pravico prve besede, si bom to mesto zapolnil z meni najdražjo zapovedjo, ki je nikomur ne vsiljujem, saj je čisto drugačna kot prejšnje in je samo osebno izpovedna:

LJUBI SVOJO MATERINŠČINO KAKOR SAMEGA SEBE, DA BOŠ DUHOVNO GLOBOKO ŽIVEL IN TI BO TOPLO PRI SRCU!

Z nobenim drugim jezikom se ne moreš tako poistovetiti kot s tistim, v katerem si se rodil in se izsolal (born and bred). V nobenem drugem ti niso dostopna taka duhovna prostiranja in v nobenem drugem si ne moreš dati duška tako sproščeno in tako do dna kot v svojem.

V nobenega drugega ne moreš tako učinkovito prevajati!

Zato izmed vseh jezikov ljubi, spoštuj in izpopolnjuj predvsem svojo materinščino!

Kljub vsemu!

In navljub vsem!

Za slovo pa še vprašanje: Ali mislite, da se po svojih neskončnih nadležnih podrobnostih prevajanje lahko primerja z visoko tehnologijo v drugih strokah?

To vprašanje muči mnoge prevajalce, vendar nanj ni varno odgovoriti. Razen po eni strani:

Kot se zaradi slabega tehničnega računa in izvedbe podre most, tako se zaradi slabega prevoda lahko podre ugled domovine.

Torej na delo!

Leon Krek

Vzročnost v angleščini in slovenščini I. del

Causality in English and Slovene, Part One

Causative relation being one of the elementary relations in natural languages often raises problems to translators of English and Slovene. Moreover, causativity includes some nuts to crack, not being self-evident. This tribute mainly concerns the semantic and the syntactic distinctive features of the causative relation which on the one hand shows implicit nature whereas on the other it manifests particular markers of causativity, such as conjunctions, adverbs, and prepositions. Part One of this article deals with logical analysis of »cause and effect«, the difference between cause and reason, entering the »causative-verbs« topic. Part Two deals with explicit causative coordination and subordination, where markers of the said type are present.

1.0. Splošno

Vzročno razmerje je eno temeljnih jezikovnih razmerij, ki v prevajalski praksi povzročajo navidez manjše glavobole, čim pa problematiko osvetlimo od blizu, pokaže ta »logično-jasna« zveza svoje ostre čeri. Namen tega prispevka je: kontrastivno analizirati vzročne zveze v slovenskem in angleškem jeziku s stališča jezikovne vede v funkciji prevajalske prakse.

Slovenščina in angleščina poznata vrsto morfo-sintaktičnih sredstev (kavzativnost, veznik, prislov, predlog in predložna zveza) za izražanje vzročnega odnosa med dvema ali več povedmi, stavki ali frazami.

1.1 Pomenoslovna opredelitev vzročnosti (angl. Causativity)

»Vzročnost« ali »kavzalnost« je konceptualni jezikovni odnos med najmanj dvema sopostavljenima besedilnima enotama (pomanjkanje hrane – lakota / lack of food – starvation). Ena od besedilnih enot je dejavna tako, da povzroči izraženi dogodek ali stvar v drugi sopostavljeni besedilni enoti. Vzrok x daje rezultat y ali pa možni rezultat yp , ki ga obravnavamo kot posledico ali nasledek y . Vzročnost je vsebovana v dogodku ali v nizu dogodkov kot invariantni pogoj, ki mora biti izpolnjen, če naj pride do rezultata y ali yp .

Zapis »KER pomanjkanje hrane ZATO lakota« pretvorimo iz vzročne v pogojno obliko: »ČE pomanjkanje hrane, POTEK lakota« in ga formaliziramo:

$xx \rightarrow y$ / x = pomanjkanje hrane
/ y = lakota

Izraženo verbalno: Če je izraz na levi resničen, potem je izraz na desni tudi resničen.

1.2 Razložek med vzrokom (angl. cause) in razlogom (angl. reason)

Pomenski razložek glagola povzročiti (angl. to cause) se nanaša na situacijo, dogodek ali na sredstvo, ki učinkuje oziroma da rezultat (nepazljivost je pogosto vzrok za ne-

zgodo – carelessness is often a cause of accident).

Etimološka osnova angleške besede »cause« je starofrancoski »cas« s pomenom »dogodek«, sorodna latinski besedi »causa«, ki je pomenila dogodek, primer; v rimskem pravu pa pravni vzrok za nastanek posledic. Izraz »causa« je generično povezan z latinskimi izrazom za pretekli deležnik glagola cadere »casus«, ki ima svoje korenine v indoevropski osnovi *kad- s pomenom pasti. »In veliko deževje je ozelenilo razpokane prostranosti«. (Če misel parafraziramo, dobimo poved: PADEL je dež, ki je POVZROČIL rast).

Razlog (angl. reason) implicira mentalno dejavnost mislečega bitja pri obrazložitvi ali argumentaciji nekega dejanja ali misli (upravičeno se je smejala / imela je razlog za smeh – she had a reason for laughing).

Angleški »reason« ima etimološko osnovo v latinskem »ratio« s pomenom »razum, pamet, načrtovanje«, »ratus« je pretekli deležnik latinskega glagola »reri« z indoevropsko variantno osnovo *re-, *re-, *ar- s pomenom »sestaviti, povezati«.

Angleščina pozna para CAUSE AND EFFECT, slovenščina pa VZROK IN UČINEK.

1.3 Eksplicitno in implicitno izražanje vzročnosti

1.3.1 Zgled za eksplicitno vzročnost:

»Vendar keramičnih ploščic Gorenje nismo uporabili zgolj zavoljo videza.« »But we haven't used Gorenje ceramic tiles because of their looks alone.« (Namišljeno propagandno besedilo.)

Obrazložitev:

Kakovostni videz keramičnih ploščic je eden izmed razlogov (= vzrokov), da smo se odločili za nakup prav teh.

1.3.2 Zgled za implicitno vzročnost:

Slov.:

»Poudarjajo, da ministrska predsednica

Margaret Thatcher ne igra vloge posrednika. Trdno podpira pogajalsko stališče predsednika Reagana.«

Angl.:

»The Prime Minister Margaret Thatcher does not occupy the middle ground, they stress. She firmly endorses President Reagan's negotiating position.« (Jane's Defence Weekly, 21. 3. 1987, str. 471.)

Obrazložitev:

Ker Thatcherjeva podpira Reaganovo stališče, ne igra vloge posrednika, saj je značilnost posrednika nepristranskost.

1.4 Kavzativni glagoli

Slovenščina pozna glagolske dvojice z impliciranim vzročno-posledičnim odnosom. Toporišičeva Slovenska slovnica (1976) navaja tele zglede:

pijem – pojim, tečem – točim, gnijem – gnojim, itn.

a) Če pojim, pomeni, da povzročam, da kdo pije.

b) Če točim, pomeni, da povzročam, da nekaj teče.

c) Če gnojim, pomeni, da povzročam, da nekaj gnije.

Citrane zglede je moči pretvoriti v pomenski ustreznik »delati, da kdo/kaj« *pije, teče, gnije, umre*.

Angleščina rešuje problem s kavzativnimi glagoli (»causatives«) in oblikami (»causative forms«):

drink – make sbd. drink, run – make sbd. run, rot – make sth. rot.

Pogoj za kavzativnost tako v slovenskem kot angleškem jeziku je glagolska prehodnost, ki v angleščini besedotvorno odstopa v primerih, kakšna sta: *walk, sleep*.

Zgled:

»He walked his dog Sargon in the park.«

»Svojega psa Sargona je peljal v park na sprehod.«

»The back seat of the car folds down to sleep two.«

»Zadnji avtomobilski sedež se raztegne tako, da na njem lahko spita dva.«

»He felled the man at a blow.«

»Podrl ga je z enim udarcem.«

V slovenščini pritikamo glagolom svetliti, temniti, višati ipd. variantno predpono, o-/po-, ki jih pretvori v kavzativne glagole. V angleščini pritikamo samostalnikom in pridevnikom *light, dark, height* ipd. pripono -en, ki jih pretvori v kavzativne glagole.

Zgledi:

angleščina:

light + -en = lighten

dark + -en = darken

height + -en = heighten

slovenščina:

o- + svetliti = osvetliti

po- + temniti = potemniti

po- + višati = povišati

Kavzalni glagoli se ravna po temle pretvorbem pravilu, ki je skupno obema jezikoma:

PODRETI nekoga → NAPRAVITI, da nekdo pade

FELL somebody → MAKE somebody FALL

2.0 Priredno in podredno vzročno razmerje

Vzročne zveze, ki so dodatno opredeljene s prirednimi ali podrednimi vezniki, pač glede na to, ali imamo opraviti s prirednim ali podrednim razmerjem med dvema ali več jezikovnimi enotami, nosijo dodatni semantični predznak tudi v vezniški besedi, ki povezuje levi in desni del vezniških delov ali odnosnic. Slovenski vezniki iz kategorije vzročnosti:

priredni:

zakaj, kajti, namreč, saj, sicer;

podredni:

ker, da.

Angleški vezniki iz kategorije vzročnosti:

priredni (coordinating conjunctions ali coordinators):

for, so that;

podredni (subordinating conjunctions ali subordinators)

as, because, since, so that.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Midhat Ridjanović

O prevodjenju

sa posebnim osvrtom na prevodjenje na
»strani« jezik¹

On translation

(with special consideration of translating into a »foreign« language)

The article roughly falls into three topics: »linguistic competence«, »brushing up texts translated into a foreign language«, and »translation of specialized texts«. The first topic focuses on the request for high language competence of both, source and target languages on the part of the translator. An evaluation scale of language proficiency is given, based on time spent in L2 country and the age when the translator was in the process of L2 acquisition. The second topic suggests differentiation of brushing up the texts, related to translator's language proficiency. Translation of specialized texts sets demands for more profound knowledge of extralinguistic facts.

Prevodjenje je jedna od onih ljudskih aktivnosti u kojoj se mnogo govori i piše, a **malo** novog kaže. Bojim se, zato, da će i ovo moje slovo biti sačinjeno od poznatih stvari, ali mi se čini da nekad nije na odmet ponoviti i pokoji poznatu stvar, pogotovo ako to »poznato« ostaje nepoznato osobama koje su uključene u prevodilački proces u njegovom širem, društvenom smislu.

O pojmu »znanje jezika«

Kada je riječ o prevodičevom znanju jezika originala i prevoda, možda je najpoznatija ona maksima koja je vjerovatno stara koliko i samo prevodjenje: **prevodilac treba izvršno poznavati i jezik sa kojeg prevodi i jezik na koji prevodi**. Medjutim, i pod pretpostavkom da je neko ko odlučuje o izboru prevodioca svjestan ove maksime i ima poštene namjere, desi mu se da pogriješi i izabere prevodioca koji nije dorastao svom poslu. Zašto?

Prije svega zato što je pojam »znanje jezika« veoma složen pojam i što toga većinom nisu svjesni ljudi izvan našeg esnafa (a oni su obično ti koji odlučuju o izboru prevodioca). Laici kažu i za čovjeka koji na stranom jeziku može da govori samo o svakodnevnim stvarima, i to možda naopakom gramatikom, lošim

izgovorom i neodgovarajućom leksikom, da »zna« taj strani jezik i, po pravilu, ne prave veliku razliku izmedju njega i iskusnog književnog prevodioca čije je znanje stranog jezika neuporedivo šire, dublje i finije. Kao da za većinu nejezičara postoje samo dva pola u pojmu znanja stranog jezika: jezik se ili zna, ili ne zna, nema trećeg! Ovo je, medjutim, isto tako daleko od istine kao što bi bila tvrdnja da se i dijete koje je tek prohodalo i vrhunska balerina jednako vješto »kreću«. Mislim da je upravo nedovoljno poznavanje složenosti i razudjenosti pojma »znanje jezika« medju prvim krivicima za loš kvalitet mnogih prevoda, i kod nas i drugdje u svijetu.

Parametri pojma »znanje jezika« toliko su brojni da bi i njihovo sumarno nabranje bilo znatno duže nego što možemo priuštiti u jednom kratkom članku. Navešćemo, ipak, jedan broj tih parametara, i to samo onih **lingvističke** naravi (jer znanje jezika ima i svoje kulturološke te šire sociološke i psihološke dimenzije). Solidno znanje stranog jezika (a **solidno** znanje je minimalna pretpostavka za prevodilački rad) podrazumijeva solidno poznavanje, kako pasivno tako i aktivno, njegove fonetike, morfologije, sintakse i leksike (tj. riječi i, što je još važnije, fraza i idioma); za pismeno prevodjenje, neophodno je i poznavanje

grafike stranog jezika, prije svega odnosa grafičkih znakova i elemenata izgovora. Znanje fonetike, morfologije i sintakse trebalo bi biti približno (mahom nesvjesnom) znanju ovih nivoa jezičke strukture što ga posjeduju **obrazovani** izvorni govornik tog jezika. Što se tiče znanja leksike stranog jezika, ono ne mora, u svim svojim dimenzijama, biti na nivou obrazovanog izvornog govornika, jer se u dobrim riječnicima mogu naći riječi i idiomi stranog jezika (ovo, naravno, važi samo za pismeno prevodjenje). Ipak, i znanje leksike stranog jezika mora biti veoma bogato.

Kad je riječ o leksici, potrebno je istaći nešto što potiče iz novijih lingvističkih istraživanja i stoga nije poznato širim krugovima prevodilaca, a to je da riječ u svakom novom kontekstu dobija i novu nijansu značenja. Ovo često nije relevantno za prevodjenje jer, ako je prevod dobar, njoj odgovarajuća riječ u prevedenom tekstu nerijetko automatski stiče paralelnu nijansu značenja. Medjutim, ovo kontekstualno nijansiranje značenja katkad je tako tanano da ga prvo trebamo »osjetiti« pa tek onda pokušati izraziti u jeziku-cilju. Pogrešno bi bilo očekivati da ćemo pregledom više dobrih rječnika naći prevodni ekvivalent za svaku značenjsku nijansu jedne riječi. Rječnici nam nude samo neke češće prevodne ekvivalente, koji treba da nam posluže samo kao polazište u traganju za pravim ekvivalentom, za riječju koja je kadra prenijeti ne samo značenje već i duh i poruku koju nam pisac originala želi prenijeti. U ovom traganju za pravim prevodnim ekvivalentom ništa nam neće toliko pomoći kao intenzivno **razmišljanje** o svim aspektima sadržaja originalnog teksta. Čini mi se da nije pretjerano reći da na pomno razmišljanje o sadržaju originala treba utrošiti bar isto toliko vremena koliko i na sve ostale aktivnosti u prevodilačkom poslu.

Ko može prevoditi na strani jezik

Na ovom mjestu se nameće sljedeće pitanje: ako je – kao što je često slučaj u praksi – teško ili nemoguće naći prevodioca kojem su oba jezika, i jezik izvor i jezik cilj, podjednako dobro poznata, kakav je odnos znanja ta dva jezika poželjan? Da li je bolje da prevodilac

posjeduje veće znanje jezika izvora ili jezika cilja? Ako se prisjetimo da je pri prevodjenju jednog teksta potrebno njegov smisao što tačnije izraziti na jeziku cilju, onda je očito da prevodilac mora bolje poznavati jezik cilj, tj. mora biti sposoban da na tom jeziku izrazi i fino iznijansira svoje misli. Takvo bogato i **aktivno** znanje jezika izvora nije neophodno. Upitamo li se sada ko je u stanju da svoje misli precizno pretoči u riječi na način koji zadovoljava književnojezičke i stilske norme jezika cilja, odgovor koji se logički nameće jeste: **(vi-soko) obrazovani izvorni govornik tog jezika**. Drugim riječima, u idealnim uslovima **prevoditi treba samo na maternji jezik**, tj. na onaj jezik koji smo naučili u roditeljskom domu i na kojem smo se obrazovali u okviru formalnog školovanja.

Na ovom mjestu treba upozoriti na jednu važnu stvar. Neko ko prevodi na maternji jezik vjerovatno slabije poznaje jezik izvor, jer do sad u (psiho)lingvističkoj literaturi, koliko mi je poznato, nije opisan ni jedan slučaj savršenog bilingvalizma.² U praksi je najčešće slučaj da takva osoba nije stoprocentno sigurna u interpretaciji suptilnijih sintaksičkih, leksičkih i frazeoloških mjesta u tekstu na jeziku izvoru. (Evo jednog primjera iz prakse: obrazovana Amerikanka, sa izvrsnim znanjem našeg jezika, prevela je na engleski našu riječ **neznatan** kao »onaj koji ne zna(!)«. Zato je za vrhunski kvalitet prevoda neophodna »usmena« priprema u kojoj će takav prevodilac u kontaktu sa obrazovanim izvornim govornikom jezika izvora provjeriti svaku, pa i najmanju dilemu u svojoj interpretaciji teksta koji prevodi na maternji jezik.

Pošto je često nemoguće ili veoma teško naći prevodioca koji zadovoljava navedene idealne uslove, postavlja se pitanje ko još može prevoditi na »strani« jezik. Ja bih rekao da se preostale kategorije potencijalnih prevodilaca na strani jezik mogu navesti u spisku u kojem će redoslijed tih kategorija odražavati silaznu skalu njihove »poželjnosti«. Po mom mišljenju, taj spisak bi mogao izgledati ovako:

1. Zrele osobe koje su se, u dobi prije puberteta, nastanile u zemlji u kojoj se govori dati strani jezik i tamo živjele i školovala se

duže vremena (dvije ili više godina), a uz to održale manje-više isti nivo znanja tog jezika što su ga imale pri odlasku iz strane zemlje. U ovoj kategoriji stepen »poželjnosti« prevodio- ca opada – uz moguće individualne varijacije – sa opadanjem količine vremena koje je prevodilac proveo u stranoj zemlji, nivoa znanja »ponesenog« pri povratku iz inostranstva i, u manjoj mjeri, sa rastom vremenskog razmaka između trenutka napuštanja strane zemlje i momenta prevodilačkog angažmana.

2. Zrele osobe koje su u adolescenciji (od puberteta do 20–23. godine) živjele i školovale se u stranoj zemlji te, u međuvremenu, zadržale i po mogućnosti dogradile nekadašnje solidno znanje stranog jezika; dodatni varijabilni faktor u povoljnom smislu jeste veća vremenska blizina perioda života i školovanja u stranoj zemlji u pubertetskoj dobi. Kvalifikacija data u drugoj rečenici kod kategorije 1 važi i u ovoj kategoriji.

3. Osobe koje su u zreloj dobi duže vremena živjele, školujući se ili baveći se kakvim intelektualnim radom, u zemlji u kojoj se govori strani jezik. Održavanje znanja jezika iz »najboljih dana« te direktna proporcionalnost količine znanja prema količini vremena provedenog u stranoj zemlji podrazumijevaju se i u ovoj kategoriji.

4. Osobe koje su završile univerzitetski studij odgovarajućeg stranog jezika kao glavnog predmeta ili na drugi način stekle znanje tog jezika koje je podudarno sa znanjem stečenim univerzitetskim obrazovanjem. U ovoj kategoriji će, uglavnom, bolji uspjeh iz stručnih predmeta na univerzitetskom studiju odrediti i boljeg prevodioca, slabiji uspjeh slabijeg prevodioca. Stručni predmeti u studiju stranog jezika nisu samo oni iz lingvističkih disciplina nego i u oblasti književnosti i civilizacije naroda koji govore odgovarajućim stranim jezikom. Vrijeme provedeno u zemlji gdje se jezik govori, naročito **nakon** završetka studija, biće, naravno, dodatni faktor koji će uticati na kvalitet prevodioca iz ove kategorije.

Primijetićete da je u opisu raznih kategorija prevodilaca na »strani« jezik značajno figuriralo doba puberteta, kao vremenska granica do koje se jezik prirodno usvaja. Mada je

ova važna činjenica zapažena i ranije, svoju naučnu potvrdu i razradu dobila je tek u najnovije vrijeme u istraživanjima što se vode u okviru nove naučne discipline, biološke lingvistike. Od brojnih bioloških faktora koji su u korelaciji sa **kritičnim periodom za usvajanje jezika** (kako je nazvano doba od druge godine do puberteta kada se jezik spontano usvaja) najviše se ističe lateralizacija moždanih hemisfera kojom se svaka od njih »specijalizira« za kontrolu posebnih čovjekovih sposobnosti i aktivnosti i koja koincidira upravo sa pomenu- tim kritičnim periodom za usvajanje jezika. (Klasično djelo u oblasti biološke lingvistike jeste **Biological Foundations of Language**, New York: Wiley, 1967, autora E. H. Lenneberga.)

O lektorisanju tekstova prevedenih na strani jezik

Očito je da nije potrebno lektorisati tekstove koje je obrazovana osoba prevela na maternji jezik. Naravno da bi, u idealnoj situaciji, bilo potrebno provjeriti da li je takav prevodilac poštovao standardnojezičke i stilске norme svog jezika. Ali ako »obrazovana osoba« podrazumijeva onu koja posjeduje znanja potrebna za pravilno gramatičko i stilsko oblikovanje teksta na svom jeziku, onda takva provjera nije potrebna.

Ni u prvoj od četiri kategorije manje »poželjnih« prevodilaca na strani jezik, lektorisanje ne bi bilo neophodno. Medjutim, ako neka od varijabli koje utiču na kvalitet znanja stranog jezika u ovoj kategoriji prevodilaca ima »nisku« vrijednost (ako je, recimo, protekao veoma dug period od povratka iz strane zemlje i ako, u međuvremenu, stečemo znanje stranog jezika nije adekvatno održavano), biće potrebne veće ili manje lektorske intervencije obrazovanog izvornog govornika jezika na koji je tekst preveden.

Tekstove koje su preveli prevodioci iz naše druge kategorije najčešće treba lektorisati, osobito ako se računa sa kvalitetnim prevodom. Ovdje bi trebalo odluku o lektorisanju donositi u svakom posebnom slučaju, vodeći računa o raznim varijablama koje utiču na kvalitet prevoda. Samu odluku može donijeti

samo obrazovani izvorni govornik jezika cilja.

U trećoj, a naročito u četvrtoj kategoriji obavezno je lektorisanje svakog teksta od strane obrazovanog izvornog govornika. Biće, naravno, individualnih razlika i među prevodiocima iz ove dvije kategorije, ali ako želimo izbjeći ozbiljne gramatičke i stilске greške, ne bismo smjeli objaviti tekst prevodioca iz ovih dvaju kategorija a da ga izvorni govornik bar jednom ne pročita. Nikakav lingvistički talent, ni najimpozantnije analitičko znanje jezika ne može zamijeniti jezičko osjećanje za maternji jezik, taj možda najvredniji ali na žalost još uvijek u velikoj mjeri misteriozni posjed homo sapiensa. Već i sama činjenica da do danas nije napisana kompletna gramatika ni jednog jezika potvrđuje da je nemoguće **analitički** naučiti strani jezik do savršenstva. A većina modernih lingvista vjeruje da svaka zrela osoba savršeno mada nesvjesno zna bar jedan dijalekt i sociolekt svog maternjeg jezika.³

O prevodjenju stručnih tekstova

Sve što je do sad rečeno odnosi se na prevodjenje tekstova kako iz opšteg jezika tako i, u najvećoj mjeri, iz stručnih jezika. Sada bih ukazao na neke specifičnosti u prevodjenju stručnih tekstova koje će ili modificirati neka od već iznesenih gledišta ili istaknuti dodatne momente o kojima treba voditi računa u ovoj za naš razvoj tako važnoj vrsti prevodilačke djelatnosti.

Počeu opet od onog što je svima dobro znano, a to je da prevodjenje stručnog ili naučnog teksta podrazumijeva upoznatost prevodioca bar sa osnovnim principima i pojmovima odgovarajuće struke ili nauke. Istina, nije svaki »stručni« tekst nedostupan čovjeku izvan struke, pa ni ovu maksimu ne treba primjenjivati rigidno. Osim toga, ponekad je stručni tekst takav da ga prevodilac može shvatiti uz samo malu pomoć čovjeka iz struke. Ipak, izvjesno poznavanje struke biće itekako korisno u prevodjenju, pogotovo onim prevodiocima koji su na svom radnom mjestu stalno upućeni na određenu stručnu ili naučnu oblast. Minimalni uslov svakog dobrog prevoda jeste da prevodilac savršeno, do u tančine, shvati tekst originala koji treba prevesti. Jer, ne prevode se riječi, prevode se misli,

prevodi se vanjezički sadržaj koji stoji iza riječi. A ako tekst originala nije savršeno shvaćen, u drugi jezik će se prenijeti pogrešne misli, netačan sadržaj.⁴ Zato je neophodno da svako ko prevodi jedan stručni tekst ovlada bar onim kvantumom stručnog znanja koji je potreban za prevodjenje tog teksta.

Umjesto da prevodilac lingvista uči struku iz koje prevodi, moguće je da stručnjak nelingvista dobro nauči strani jezik i sam postane stručni prevodilac. Ovaj drugi način, je, po mom mišljenju, put kojim se mogu dobiti najbolji prevodioci za pojedine struke. Nevolja je samo u tome što je broj stručnjaka koji su **solidno** naučili strani jezik (a sjetimo se da je to uslov za prevodjenje) relativno mali. Čak i oni koji su u stranoj zemlji studirali ili duže radili u struci obično ne mare mnogo za gramatiku, što ih čini nepodobnim za prevodilački rad. Ipak, jedan broj njih ovlada i gramatikom stranog jezika do stepena koji će omogućiti kvalitetno prevodjenje sa stranog na maternji jezik i, u manjem broju slučajeva, u obrnutom smjeru. Međutim, tekstovi koje su takve osobe prevele na strani jezik obavezno treba da prodju kroz ruke lektora izvornog govornika, u idealnoj situaciji onog koji posjeduje i izvjesna znanja iz odgovarajuće struke.

Valja ovdje napomenuti da ni sve struke nisu jednako »stručne«. Ovim želim reći da postoje oblasti koje nisu daleko odmakle od zdravorazumskih razmišljanja o eventualnim zakonitostima koje bi u njima mogle vladati. Svakako da je jezik takvih oblasti još uvijek u najvećoj mjeri »opšti« i da će uglavnom biti pristupačan i osobama izvan takve »struke«. Ovdje bismo mogli ubrojiti turizam, sportsku djelatnost, mnoge aspekte pedagogije, psihologije, lingvistike i drugih humanističkih nauka. Logično je da će se i prevodilac laik lakše snaći u ovim strukama i da mu neće biti potrebna posebna priprema za prevodjenje tekstova iz ovakvih oblasti. S druge strane, neke su nauke i struke izgradile veoma složenu terminološku aparaturu čija pravilna upotreba podrazumijeva specijalistička znanja koja su obično krajnje ezoterična prosječno obrazovanom laiku. Primjeri takvih nauka ili struka su informatika, nuklearna fizika, moderna hemija,

biohemija, elektronska i mašinska tehnika, metalurgija i druge tehničke oblasti. Naravno da će prevodilac neupućen u ovakve struke morati da nauči mnogo toga prije nego što se upusti u prevodjenje tekstova iz neke od njih.

Eto, to su neke moje misli o prevodjenju i prevodiocima. One su plod mog skoro tridesetogodišnjeg iskustva u raznim poslovima što iziskuju znanje stranih jezika, u prevodjenju, u bavljenju opštom lingvistikom. Ovo ne ističem da bih tim mislima dao pečat neprikosnovenosti. Dapače, smatram da još mnogo treba da učim, svjestan da je jezik »okean bez obala«, kako to lijepo kaže jedna arapska izreka. Zato bih pozdravio svaki dobronamjeran komentar o ovim mojim mislima na stranicama ovog časopisa. Možda će se iz razmjene naših misli i iskustava roditi neka nova ideja, neki novi mostić koji će nas lakše prevesti do druge kulture, do drugog misaonog sazveždja.

Bilješke

¹ Atribut »strani« stavljam među navode jer on nije sasvim precizan. Njime podrazumijevam jezik koji je drukčiji od jezika društvene sredine, u kojoj, opet, mogu živjeti i baviti se prevodjenjem osobe što im je dati »strani« jezik maternji.

² Uobičajeni argument kojim se opovrgava postojanje savršenih bilingvala jeste činje-

nica da i oni koji su veoma blizu te zavidne »titule« redovno računaju, a pretežno i broje, na jednom od svoja dva jezika.

³ Udruženja prevodilaca u cjenovniku svojih usluga obično imaju samo jednu cijenu za lektorisanje prevoda od strane izvornog govornika odredjenog jezika. Mislim da je ovo pogrešno. Lektorisanje izvrsnog prevoda iz naše kategorije 1 obično će značiti samo čitanje teksta uz, možda, koju sitnu opasku, dok lektorisanje slabijeg prevoda iz kategorije 4 može podrazumijevati vrijeme i trud jednak onome koji je potreban za **prevodjenje** istog teksta. Zato mi se čini da bi ovdje ponudjeni taksonomijski okvir za ocjenu prevoda na strani jezik mogao poslužiti i za pravilnije vrednovanje lektorskog rada i, shodno tome, cijena lektorskih usluga.

⁴ Prevodiočevo shvatanje teksta na jeziku izvoru mora često biti dublje i finije i od autorovog. Jer, autor je mogao napisati dvosmisleni rečenicu ili sintagmu, a da nije ni svjestan toga. Prevodilac mora zapaziti tu dvosmislenost, da bi zatim preveo samo jedan, namjeravani smisao. Ako sâm ne može razriješiti neku dvosmislenost, potrebno je da se konsultuje sa autorom. Ponekad, međutim, – kod nas, na žalost, ne tako rijetko – ni autor nije sasvim siguran šta je htio da kaže. U takvim situacijama (pošten) autor i sam profitira od kontakta sa dobrim prevodiocem!

Alistair Wood

Translating into Technical English

Prevajanje v tehniško angleščino

Strokovno ali znanstveno angleščino morda najbolje opredelimo po vsebini – ta je strokovna oziroma znanstvena. Tako govorimo na primer o pravni angleščini, poslovni angleščini itd. Vendar s tem strokovna oziroma znanstvena angleščina še ni zadosti opredeljena – ker gre za jezik, jo je treba opredeliti tudi **jezikovno**.

Za ponazoritev jezikovnega vidika strokovne angleščine (beri: jezikovnega vidika prevajanja strokovnih besedil v angleščino), je avtor razdelil strokovne prevode v šest stopenj (z zgledi), od pomensko netočnih do pomensko točnih oziroma originalu enakovrednih. Na koncu je jezikovni vidik obdelal še s primerjavo zahtev pri prevajanju strokovnih besedil in zahtev pri prevajanju literarnih besedil.

Technical or scientific English can perhaps best be characterised in terms of the concept of genre, or type of English, e.g. legal English, business English etc. Such types of English may be defined in terms of their content; in other words a technical English text is one in which the subject is scientific or technical. However if it were defined only by content it would not be of interest linguistically and this paper would not have been written.

This implies that technical English can be characterised linguistically, but attempts to do so for scientific English as a whole have not achieved very much in terms of a rigorous typology. Huddleston, as perhaps the best known example of such attempts, came up with fairly general conclusions (1). Thus it is not possible to make statements of the type: »Scientific English has the structure x, but general English does not« or vice versa.

What is possible are probabilistic statements, but these can only be exact if based on a specific corpus. For example the author has studied the structure of a sub-type of chemistry texts and was able to say that this type of text had a certain structure (2). But it was not possible to make the same generalisation about other texts. What follows therefore is based on my experience as a translator, lector and teacher of technical English and is not a scientific corpus-based study.

However we may use a working definition of scientific English as meaning the English used by scientists and technicians to talk and write about scientific subjects. But although we may not be able to define it absolutely in terms of style there are various aspects which should become clear as we go along.

Perhaps the best way of characterising the translation of technical English is by contrasting it with the translation of general English, or more exactly the type of English which you usually learn to translate, that of literary texts. Nobody normally translates everyday general English per se, since that is normally spoken, so interprets maybe but not translates. It makes sense to compare technical translation with literary translation though since literary translation is usually thought of

as the typical translation and translation theory is predicated on literary not technical texts.

If we compare translating a technical text and a literary text I think we can say that technical texts can be at one extreme or the other in terms of difficulty. Either the technical text can be much easier than a literary text or it can be much more difficult. It can be easier because a technical text includes only a subset of the language. So of course does any text; perhaps I should say the probability of meeting a relatively restricted set of structures and vocabulary in a technical text is that much greater. Literary texts are much more open-ended. Literally any word in the language may appear in a literary text. So taking the two extremes we have the type of chemistry text I mentioned earlier and on the other Finnegans Wake, which has been translated into French, quite how I have no idea. It should be noted that vocabulary other than the expected technical kind does appear in technical text – for example I had the phrase »šniranje cipele po tipu kopačke« in a text on prosthetics, though the vocabulary is that of sports.

On the other hand, as we all know to our cost, a technical text can be much harder – when you have no idea what a technical term is in English, it is not in any dictionary and the experts do not know either.

Such a broad view does not help too much though. We need to specify in more detail how a good technical translation differs from a literary translation. One standard definition of a good translation which I think we can all accept is the principle that the same effect should be created in the reader of the translation as in the reader of the original (3). This is fine as far as it goes. It ignores however the concept of contemporary teachers of reading (4) that reading is an interactive process between the reader and the text. In other words there are as many reactions to a text as there are readers. We cannot therefore accept the principle of equivalent effect in its pure form. What we can say is this: the range of reactions to a

translation of a text should be the same as the range of reactions to the original. Now if we state the principle of a good technical translation in this way then technical translations are much less of a problem than literary texts. Reactions of readers of a technical text are much more uniform than those of readers of a literary text. The scientific background of the readers of a technical translation is very similar to the background of the readers of the original. Thus the knowledge needed to understand a text on »Advantages of Thin Copper Foils for the Making of Printed Circuit Boards« would be fairly similar in the reader of the translation or the original. In literary texts there are not only the obvious differences in culture but all sorts of differences in background to be taken into consideration. For example the line in a poem by Gregory Corso about the »statue of Columbus pointing up the Ramblas to the American Express« means something completely different to the reader depending on whether he or she has been to Barcelona or not. Therefore a smaller range of equivalent effects can be expected in a reader of a translation of a technical text. Having got this problem fairly well solved in principle then, how might we go on to characterize a good technical translation?

I would like to try and set up a scale for technical translations going from inaccurate to accurate. At the most wrong level we have simply:

1. SEMANTICALLY INACCURATE

- a) out of context term
- b) wrong term from same semantic field.

This is quite easy to exemplify. It is any quite simply »wrong« translation, there are millions of examples. One example I saw recently was that of »stilts« for »hodulje« in the context of disabled persons. In certain contexts of course this would be a quite correct translation, but not in this technical context.

The second type of semantically inaccurate translation is when there is confusion in the same semantic field. Thus within the semantic field »parts of the body« to translate

»kolk« by »knee« would be an example of this type of mistake. Translations are not normally completely inaccurate but have some sort of semantic connection of this type.

The second level, a bit more accurate than the first, would be

2. SEMANTICALLY ACCURATE +/- DEGREES OF PRECISION.

An example of this level would be the translation of »nadkolenski aparat« as »caliper«, – degrees of precision, or »weight-relieving caliper« + degrees of precision. The correct translation would of course be in the middle, »long leg brace«. This type of mistake is of course possible in general literary translation, but is much more common in scientific texts because of the greater precision involved.

In other words, in this type of mistake the semantic field is correct, only the place on the hierarchy of terms is too high or too low. A common mistake in translating technical texts is to be too general or too specific in the translation. This may be because a) the translator is not aware that s/he is being over or under specific or b) the translator does not know the term of the equivalent degree of specificity or c) the language we are translating into does not have the required degree of specificity in this area. English does not have a »lower ankle joint« as an equivalent of »spodnji skočni sklep« for example and if we want an exact equivalent it is necessary to use the latin term »articulatio talonavicularis«. This last factor would I think be more of a problem in translating scientific English texts into Slovene, because of the relatively more highly developed level of scientific vocabulary in English as a result of its position as the leading world scientific language.

The third level, coming closer to the ideal translation, would be

3. SEMANTICALLY ACCURATE NON-TECHNICAL.

This at least has the virtue of being completely semantically accurate in the sense of having the same truth conditions as the original. However the term is not the one

which would be used by a scientist in the field concerned.

This level can be subdivided into

3 a) terms which exist but which are general not technical

3 b) terms which do not exist but which are quite clear semantically

3 c) terms which do not exist – wrong scientific terms.

An example of 3 a would be the translation of »narkoman« as »junkie« in a scientific text. The 3 c translation of this would be that in Grad – »narcotist« (5). The correct translation of this would be »drug addict«. An example of 3 b would be the translation of »pisalni stroj« by »typing machine«; perfectly clear what it means, it just does not exist as a normal term.

Much more acceptable is level 4.

4. SEMANTICALLY ACCURATE NON-NORMAL TERM

This differs from 3 a and 3 b in existing and from 3 c in not being distinctively non-technical, although it is not the normal term used. For example a level 4 translation of »Ročni vrtni stroj z dvema hitrostma je prikazan na sl. 4.52« would be »A hand drilling machine with 2 speeds is shown in fig. 4.52«. This is a quite understandable literal translation and is not obviously non-technical. However the normal term used would be »a two-speed hand drill«.

A further level, very close to the optimum and sometimes in specific circumstances the optimum, would be level 5.

5. SEMANTICALLY ACCURATE BUT NOT STRICT TRANSLATION

This is often the converse of level 2, +/- precision; thus we would normally translate *lisica* as fox, not vixen, i.e. – precision in English compared to Slovene, because Slovene requires a choice of gender where English does not. Therefore the Slovene term is overspecific compared to English, which means that we subtract this overspecificity when translating into English.

This subtracting specificity can be seen

in other contexts. »Zadnje označevanje uporabimo« in a text already talking about označevanje previously I translated as »the latter is used« – not fully semantically equivalent in itself, but, in the context of the text, sufficient.

The final level, level 6, is that of

6. SEMANTICALLY ACCURATE LANGUAGE EQUIVALENT.

An example is shown by two translations of »vzorec hoje«. A level 4 translation would be »pattern of gait«, while a level 6 translation would be »gait pattern«.

It we think therefore in terms of what the scientist would in fact use as being the basis of correct scientific English – it is this factor which differentiates between the two translations of »vzorec hoje« – then there are other stylistic factors which must be taken into consideration. For example a scientist writing in a scientific journal would probably never write »enough« but rather »sufficiently«, but in a lecture to his students, discussion with his colleagues, or in a popular article or text book he might well use »enough«.

This is a matter of academic style and formality rather than scientific language per se. However there is a considerable overlap between academic and scientific style. Because of the nature of the subject it is scientists not literature specialists who report on the results of experiments. Thus we can say that the language of such reporting is in a sense a part of scientific English, although more strictly it is an aspect of the academic style of writing scientific English. This means that such reporting also takes place in Slovene scientific writing and to that extent there is a one to one correspondence between Slovene and English. However if we look more closely the correspondence is not complete.

Thus a typical scientific article in both Slovene and English on a series of experiments will have a section entitled discussion. In this respect therefore there is an exact correspondence in terms of the rhetorical structure of the text. It is necessary in both Slovene and English to discuss the significance of the results.

In other words both Slovene and English will have sentences whose semantic structure is something like

OUR RESULTS SHOW SIGNIFICANCE OF RESULTS.

The surface structure on the other hand is not nearly so comparable. Slovene tends to have sentences like »Naši rezultati so dokazali, da...«, whereas English more normally has something like »Our results indicate that...« or »tend to indicate« or »would indicate«. Very often such Slovene sentences are translated into English by such phrases as »Our results prove that«. A componential analysis of the latter phrase would include a component meaning of + certainty, whereas the English phrases listed above as more typically used would have the component – certainty.

Perhaps the Slovene also has something of this + certainty, but the point is that the English equivalent does not and so to translate literally does not bring out this aspect.

Level 6 translation therefore also has to take into account the TL equivalent in a broader sense. Literal translation here is not wrong in the sense of giving a wrong referent or a non-existent referent. It is wrong in terms of the overall style of such a text, i.e. at the textual level. Use of the word »proved« would tend to indicate that the author of the text was far more confident of his results than was in fact the case, so this would in fact alter the balance of the whole text.

This is an example of how knowledge of the text not just as language but in terms of the overall meaning of the text helps the translator. If we take the principle of producing a translation which is acceptable in terms of the scientific culture/acceptable to the scientist, then this means not just translation according to the literal linguistic meaning, but according to the function that particular piece of language plays in the text. This of course is true of any text, literary or scientific. Whereas a literary text though is *sui generis*, a scientific text has a certain identity as a piece of science, not just a stretch of

language.

Thus we should in our translation of a scientific text be aiming in my view at a translation of the science. The surface form is in many cases not so very relevant. In a literary text, in a poem par excellence, the translator has to reflect the linguistic form of the original. In a scientific text this is irrelevant – all we need to do is to reflect the meaning. This can mean ignoring the form of the original. For example I translated the phrase »s pomočjo sprotne računalniške obravnave« as »processed by an on-line computer«, since this is the typical phrase in an English research report. This is in fact the meaning of what took place, which is what is important rather than the surface structure. Comparison of the surface structure of the two phrases shows that the translation is completely different from the original. It is however the appropriate English description of the physical event and therefore a legitimate translation of the Slovene description of that event. The event itself provides a *tertium comparationis* not available to the translator of literary texts.

Although I have claimed above that you should sometimes ignore the formulation of the original this requires paradoxically that you are even more linguistically precise than the literary translator. Since the correct scientific translation sometimes has only one possibility because there is a standard formulation, precisely that formulation has to be chosen. Where therefore you might expect an infinity of different efforts by different translators of a literary text, much less variety would be expected in a scientific text.

The difference might be conceptualised thus:

LITERARY:

Strict attention to language of original – wide variety of translations possible

SCIENTIFIC:

Strict attention to meaning of original – small number of translations, sometimes only one, possible.

Notice that this is not at all the same as saying that literary translations should be free and scientific literal. In fact the opposite is

more the case, although the terms are not very appropriate. A scientific translation can be very literal or very free, depending on the scientific meaning to be conveyed, not the formulation of the original.

REFERENCES

1. Huddleston, R. D. (1971), *The Sentence in Written English: a Syntactic Study Based on an*

Analysis of Scientific English Texts, Cambridge University Press

2. Wood, A. S. (1982), *An Examination of the Rhetorical Structures of Authentic Chemistry Texts*. *Applied Linguistics*, Vol. 3, no. 2.

3. Newmark, Peter (1981), *Approaches to Translation*, Pergamon, Oxford

4. Nuttal, Christine (1982), *Teaching Reading Skills in a Foreign Language*, Heinemann Educational, London

5. Grad, Anton (1982), *Veliki slovensko-angleški slovar*. Državna založba Slovenije, Ljubljana

Narcis Dembskij

Kakšni so naši prevodi?

Quelle est la qualité de nos traductions?

Au début de son article, l'auteur cite des passages d'un article ayant été publié dans le quotidien »DELO« il y a plus de quinze ans et traitant de la qualité médiocre des traductions en langues étrangères, pour constater ensuite que jusqu'ici la situation n'a guère changé et que la Société des Traducteurs Techniques et Scientifiques de Slovenie devrait s'engager beaucoup plus encore dans la voie de l'amélioration de la qualité des traductions, en langues étrangères principalement, en organisant, entre autre, des rencontres de traducteurs par groupes linguistiques où les participants exécuteraient en commun des exercices pratiques, cela étant donné le fait que nous n'avons pas, dans notre pays, d'école pour la formation spécialisée des futurs traducteurs.

Dobri? Zadovoljivi? Slabi? Kakor kdaj!? Ne, človek ne ve prav, kaj naj bi odgovoril, če naj bo zares odkrit.

Najverjetneje so kriteriji kakovosti slehernemu članu DZTPS bolj ali manj znani. Le kadar bi bilo treba konkretnije odgovoriti, postane stvar bolj ali manj meglena. Obnašamo se, kakor da so »grešniki« samo oni drugi, šušmarji. Veliko sprenevedanja je še med nami, kadar gre za kakovost naših prevodov.

Da mi ne bi mogel kdo očitati, poudarjam le svoja stališča, si dovoljujem prepisati iz že orumenelega časopisnega izrezka nekaj delov članka, ki ga je podpisala Albina Podbevšek. Naslov: Prevodi v tuje jezike. Objavljen je bil v Delu, datuma na izrezku ni. Spomin mi pravi, da je članek nastal pred dobrimi petnajstim leti.

V članku med drugim piše: »Društvo znanstvenih in tehničnih prevajalcev Slovenije je v torek zvečer pripravilo študijski večer

nemškega jezika. Prireditve je bila v klubskih prostorih hotela Slon, udeležilo se ga je okrog 50 članov in nečlanov društva... Zanimivo je bilo poročilo dr. Janka Goliasa, ki je poslušalcem postregel s cvetkami iz prevajalskih vrst. Žal je pri nas malo dobrih prevodov v tuje jezike. Duhoviti dialogi v originalnih delih so v prevodih, zlasti pa še iz narečja, mlačni in tudi smiselno spremenjeni«.

Mnogo pripomb je bilo na račun naših turističnih prospektov, v katerih lahko zasledimo prave neumnosti. Primer: namesto da bi prevajalec napisal »pozimi se lahko drsate po zamrznjenem jezeru«, je prevedel »pozimi se lahko drsate čez ledeno-mrzlo jezero«.

Namen društva znanstvenih in tehničnih prevajalcev, ki so ga ustanovili leta 1960, ni le organizacijsko združevati prevajalce, temveč jim tudi strokovno pomagati. Med drugim jim po telefonu nudi breplačne nasvete iz vseh glavnih evropskih jezikov. Nadalje nastopa

društvo kot posrednik med naročniki prevodov in prevajalci. Društvo želi skratka skrbeti za kvaliteto prevajanja v Sloveniji. Da bi bolj prodrl v javnost, je začelo organizirati študijske večere, kakršen je bil v torek. »

Tako članek, ki je bil objavljen pred toliko leti. Se je od takrat kaj bistveno spremenilo glede kvalitete prevodov? Kakšen naj bo odgovor? Katera dokazila obstajajo?

Podlaga za sodbe so lahko morda pavšalne izjave, ki jih slišimo tu pa tam ob kaki »neljubi« napetosti (in o njej zvemo le po naključju) med stranko, ki se ji je vendarle »posvetilo« (vse stranke pač ne znajo oceniti, kakšne prevode dobijo), in prevajalcem – če to tedaj sploh je – ki je »zagrešil« prevod. Opremo se lahko tudi na prevode, ki včasih naključno pridejo v roke »nepoklicanemu«, ta pa potem ugotovi v njih take stvari, da ga ledenomrzlo spreleti po hrbtu ob pomisli na morebitne reakcije tujca, ki mu »namensko« pridejo taka besedila v roke.

V času obstoja društva smo doslej sprejeli kodeks etike in časti prevajalca (sprejet je bil na kongresu FIT v Dubrovniku), govorili o uvedbi lektoriranja in kontrole (imenovane tudi »filter«) prevodov, naročenih prek društva, načrtovali jezikovne večere, seminarje, malodane šolo, terminološko banko ali kartoteko podatkov, ki bi bila na voljo članom...

Pa se doslej skoraj nič od tega ni uresničilo!

Kodeks sam po sebi je ostal mrtva točka na papirju (če pa zaradi njega nikogar nič ne zadene), lekturo prevodov so nekateri preimenovali v cenzuro, in tako naprej.

Ne enkrat sem se spraševal, kakšna je in kakšna naj bi bila vloga našega društva. Namesto odgovora naj citiram nekaj navedb iz že omenjega članka: skrb za kvaliteto, posredovanje prevodov, dajanje brezplačnih nasvetov iz vseh glavnih evropskih jezikov, ne le organizacijsko združevati prevajalce...

Kdo prevaja? Mnogi! Zakaj? Ker se da zaslužiti! Je greh hoteti zaslužiti? Ne! Predvsem pa je narobe, če je prevod narejen neodgovorno, nekakovostno, bi rekel.

Kaj potrebuješ, da narediš dober prevod?

Najbrž solidno znanje jezika, iz katerega prevajaš, in jezika, v katerega prevajaš, poznavanje stroke (kadar gre za izrazito strokovni tekst), izkušnje v prevajanju, po potrebi pomoč bodisi za jezik bodisi za stroko, dobre slovarje, ustrezno literaturo itd.

Kaj pa pravi praksa? Grozno veliko je »znanja« jezikov, širše vzeto, vsepovsod naokrog pri nas ga je (zato tudi toliko prevajalcev med nami?). Ne enega, celo devet jezikov našteje kdo zase. Nič slabše ni glede števila prevajanih strok pri nekaterih. (Za oboje glej samo statistične podatke, ki jih je zbralo društvo med svojimi člani.) In če smo v društvu taki, ki smo bili sprejeti vsaj po nekih bolj ali manj strogih merilih, kako je šele potem s tistimi, ki »delujejo« zunaj društva (in teh je, po neki oceni, vsaj dvakrat toliko kot nas članov).

Predvsem pa je treba videti te namišljene prevode, ki jih ne tako redko srečujemo naokrog. Z njihovimi pravopisnimi, semantičnimi, sintaktičnimi spakami. Neverjeten pogum in zaverovanost vase! To so pravi inovatorji novih podob tujih jezikov! Ko bi le bil pod njihovimi prevodi njihov »zaščitni znak« – podpis – in bi bil v igri samo njihov osebni ugled. Tako pa gre, žal, včasih tudi za sloves društva, zelo pogosto pa tudi za podobo (ne)solidnosti naših podjetij, ko uporabljajo takšne prevode v najboljši veri pri svojih poslih s tujino.

Iz takega prevajanja naj navedem za zgled cvetko iz nekega turističnega prospekta: prevajalec (ali prevajalka) je namesto »vsem, ki hitite po avtocesti mimo Ž« zapisal(a) »vsem, ki se poženete poleg Ž po jadranski avtocesti« (kraj Ž pa leži v resnici v notranjosti, daleč od kakršnekoli ceste ob Jadranu); in potem podobno še naprej, do konca besedila.

Ko bi le bil to samo osamljen primer! Pa ni, ni jih malo, ki šušmarijo v takem slogu. Zakaj tako? Zaradi nesamokritičnosti (o, kako znajo prav ti pokazati s prstom na druge, češ »ujemite tatu«), pa tudi zato, ker jim je prvi in edini cilj zgolj mlatenje denarcev zase, saj bi pri sodelovanju z lektorjem, denimo, morali slednjemu prepustiti del honorarja.

Ocenjevati celotno stanje brez potreb-

nih podatkov bi ne imelo smisla. Ker pa nekaj le »vemo«, bi morebiti bilo dobro za presega-nje takega nemogočega stanja (kodeks etike in časti prevajalcev – iz naše dežele, drugi nas ne zanimajo) se lotiti težave po poti iskanja najugodnejših oblik za izboljšanje kakovosti naših prevodov, preiti iz stihije v organizirano delo (to naj bi bila ena izmed skrbi upravnega odbora društva, če se ne motim).

Sicer pa, bodimo zares odkriti, smo vsi bolj ali manj samouki, tako rekoč samorastniki v prevajanju (za prevajanje pri nas ni šole), le da nekateri uspešneje poglobljajo svoje zna-nje kot drugi. V istem času, kot je bil na začetku omenjeni študijski večer nemščine, smo imeli tudi večer francoščine, ki so se ga – prav tako v Slonu – udeležili trije profesorji in nekaj študentov (morebitnih bodočih prevajal-cev) francoskega oddelka filozofske fakultete ter seveda številni naši člani. Razpravljanje, zelo živahno, se je sukalo okrog vprašanja: Ali potrebujemo posebno prevajalsko šolo ali oddelek na filozofski (zaradi jezika) ali pa na nekaterih drugih fakultetah (zaradi strok)? Do dokončnega sklepa se nismo mogli dokopati, saj je vprašanje zapleteno in so naše razmere res specifične. Tudi pri društvu ni bilo nareje-nega skoraj nič za izboljšanje kakovosti prevodov, vsaj doslej ne.

Kdo bo porekel, da se je nekaj vendarle premaknilo. Že, a je to že dovolj? Kaj ni »ob teoriji potrebna živa praksa«? In izpeljava delitve dela po jezikih in strokah? Zakaj se ne lotevamo medsebojne pomoči in sodelovanja pri prevodih (zadnje čase nekateri naši člani to že počno)? Smo res fenomenalno sposobni prevajati (vsak zase in samostojno) kar vse-vprek, zlasti v tuje jezike? Skratka, cel kup vprašanj, ki bi jim bilo treba najti odgovor.

Ali je pomen obstoja društva zgolj v tem, da deli izkaznice, pobira članarino, posreduje prevode, izstavlja račune in opravlja še neka-tere druge bolj ali manj obrobne funkcije, namesto da bi poiskalo rešitve, ki bi pripeljale do boljše kvalitete prevodov?

Videti pa je, da naj bo to za sedaj (po volji in želji nekaterih članov) še vedno pre-puščeno bolj ali manj kosmati vest(nost)i po-sameznika. Ribarjenje v kalnem?

Skupaj nedvomno veliko vemo, vsak zase očitno manj. Zakaj tedaj ne bi tisti prevajalci, ki so svoje znanje nabirali dolga leta, prenesli svojih izkušenj na mlajše, da ne bi še ti, kot so nekoč oni sami, začenjali prav na začetku »abecede« in hodili ravno tako dolgo pot, predno bodo mogli stopiti korak naprej v pri-merjavi z rodом pred njimi (ekonomika časa)?

Brez teorije ni znanstvenega napredka. In ko slediš lepemu predavanju, se ti zdi, da znaš. Toda ob prevodu, ko si sam s seboj, se izkaže, da ti ne gre gladko, ker ne veš, kako bi, da bi se izmotal iz težav in zapletov, ki vstajajo pred teboj. Joj, ko bi tedaj imel pred seboj pri-mere, izluščene iz prakse! Težave so vrh vse-ga večje še zato, ker ni zadosti ustreznih (slo-venskih) slovarjev ali pa jih sploh ni, tako da moraš iskati po daljši poti (za prevode pa se strankam vedno mudi) po tujih slovarjih v tret-jih jezikih (če imaš seveda zadostno podlago za to).

Potrebe po nadaljnjem izpopolnjevanju se sicer zavedamo, to se je pokazalo na preda-vanjih, ki jih je doslej organiziralo društvo za naše člane. Udeležba je bila zares zavirljiva. Toda ko je sledil dan praktičnih vaj – da ni morda bilo naključje? – je bila udeležba občut-no manjša. Da ni bila posredi bojazen, da bi se...?

Mislím, da brez okroglih miz s stalno ude-ležbo (optimalnega števila sodelujočih v po-samezni skupini) in ob prispevkih materialov za skupno obdelavo od vsakega udeleženca (brez nepotrebnega strahu, če ga boš kdaj pa kdaj polomil) ter brez objavljanja raznih kon-kretnih primerov v naših Mostovih v stalnih ru-brikah se ne bomo mogli pohvaliti, da smo iz-boljšali kakovost svojih prevodov (več glav več ve). Tako je moje skromno mnenje.

Ali pa bomo čakali, da nam bo kdo naredil tak računalnik, ki bo delal namestao nas. Ven-dar tudi računalnik bo treba z nečim na-hraniti, mar ne?

Lepo bi bilo, če bi se še kdo oglasil v na-ših Mostovih s konstruktivnim prispevkom na temo iskanja rešitev za dvig kakovosti naših prevodov v tuje jezike. Morebiti tudi s predlogi, naslovljenimi na upravni odbor društva.

Milan Trešnjić

Značaj prevoda nekih termina i pojmova u konvencijama o socijalnom osiguranju*

Pomen prevoda nekaterih terminov in pojmov v konvencijah o socialnem zavarovanju

Avtor omenja časopis za kulturne stike instituta iz Stutgarta, ki piše, da je »prevajalec sel duha«, ko gre za konvencije o socialnem zavarovanju, pa je po avtorjevem mnenju tudi »sel duha zakona«. Prevajalec mora biti zelo odgovoren – kar je prvi pogoj, drugi pa je popolno poznavanje lastnega jezika, in sicer jezika, ki je v rabi na normativnem področju. Za zgled navaja, da so v obrazcih Ju-1 in Ju-6c v jugoslovansko-nemškem sporazumu o socialnem zavarovanju bistvene prevajalske napake. Prevajalcu bi moralo biti jasno, kaj pomenita pojma »delo v tujini« in »delovno mesto v tujini«. Delo v tujini pomeni: delati pri tujem delodajalcu in se tako podrediti zakonodaji tuje države. »Delovno mesto v tujini« pa pomeni: biti v delovnem razmerju v matični OZD in (začasno) delati zunaj Jugoslavije, tj. v tujini. Vse pravice iz dela oziroma iz zavarovanja gredo v breme matične OZD v Jugoslaviji oziroma SIS za socialno zavarovanje v Jugoslaviji. Nemška termina za to sta »Austrahlung« in »Einstrahlung«, ki pomenita v nemški socialno-pravni terminologiji: Austrahlung je podaljšanje oziroma prenašanje veljavnosti nekega državnega predpisa (v tem primeru zakona o socialnem zavarovanju) na delavce, ki so bili poslani na delo v tujino državo; Einstrahlung pa pomeni, da domači predpisi ne veljajo za delavca, ki je bil poslan na delo v tujo državo. Avtor končuje z ugotovitvijo, da so prevodi mednarodnih konvencij z ZR Nemčijo in tudi v Italijo pogosto netočni ali celo nepravilni, kar povzroča veliko škodo naši družbi, naši državi, pa tudi našim delavcem v tujini.

U časopisu za kulturnu razmenu kojeg izdaje Institut za odnose sa inostranstvom u Štutgartu, jedan njegov broj nosi naslov veoma interesantan, kad je reč o prevodjenju na nemački, a ja bih rekao o prevodjenju sa jednog jezika na drugi uopšte. Taj naslov glasi:

»Übersetzer – Kuriere des Geistes«.

Bukvalan prevod bi bio da su »prevodioci kuriri duha«. A kad je reč o prevodjenju normativnih, pravnih tekstova, kakvi su međudržavni sporazumi, u slučaju kojeg imam u vidu, a to su konvencije o socijalnom osiguranju, odnosno neki termini i pojmovi u nemačkom radnom i socijalnom zakonodavstvu, onda prevodilac nije samo »kurir duha«, već i »slova zakona«.

Opis poziva jednog prevodioca divno je dat na jednom plakatu:

So, Sie wollen also übersetzen!

Haben Sie Sitzfleisch?

Sind Sie ein Wortklauer?

Kennen Sie Ihre Muttersprache genau?

Beherrschen Sie noch eine zweite Sprache?

Kennen Sie das Land, in dem diese Sprache gesprochen wird?

Haben Sie genügend Phantasie, um sich ständig in neue Milieus und Charaktere einzuleben?

Halten Sie dauernden Termindruck aus?

Können Sie sich schnell in neue Sachgebiete einzuarbeiten?

Dann taugen Sie vielleicht für unseren unmöglichen Beruf!

* S posvetovanja Struga 87

Učinilo mi se da je umesno time početi. Dodao bih, međutim, da jedan prevodilac porred svega toga što smo u tom nemačkom tekstu o pozivu prevodioca čuli, mora da bude izvanredno i odgovoran. Samo u tom slučaju može da se usudi da prevodi, na primer, terminne, odnosno pojmove kao što su:

AUSSTRAHLUNG I EINSTRAHLUNG
kao i
Begriff der ENTSENDUNG

sa nemačkog na srpskohrvatski jezik, pa da bude siguran da će oni biti tačno protumačeni i shodno tome primenjeni u praktičnim i konkretnim rešenjima i slučajevima.

Drugi uslov, bez koga nije moguće, jeste potpuno poznavanje i srpskohrvatskog jezika, onoga koga nalazimo u normativnom jeziku.

Znači, za »pojam Entsendung« moramo znati pojam koji mu potpuno odgovara u srpskohrvatskom, onaj koji se upotrebljava za tu materiju.

Evo primera:

Obrazac »Ju-1« ustanovljen jugoslovensko-nemačkim sporazumom o socijalnom osiguranju ima nemački naslov:

Bescheinigung über die Weitergeltung der jugoslawischen Rechtsvorschriften bei Entsendung eines Arbeitnehmers in die Bundesrepublik Deutschland.

Prevod na srpskohrvatski glasi:

Potvrda o daljem važenju jugoslovenskih pravnih propisa **u slučaju izaslanja** radnika u Saveznu Republiku Nemačku.

Ovde vidimo bukvalan prevod. Očividno je, međutim, da prevodilac nije znao kako će da prevede sintagmu **bei Entsendung**. U srpskohrvatskom, doduše, postoji mogućnost da se kaže »izaslanstvo«, ali je sasvim neuobičajena reč »izaslanje«. Postavlja se pitanje da li je tu prevodilac dobro znao i srpskohrvatski. Meni se čini da nije.

Na obrascu »Ju-6c« takodje ustanovljenom sporazumom izmedju dve države kao dokumentom kojim se ostvaruju prava u naturi za radnike iz Jugoslavije upućene u Saveznu Republiku Nemačku, nalazimo rečenicu na nemačkom:

Der vorgenannte Versicherte ist zur

Beschäftigung in die Bundesrepublik Deutschland entsandt.

Prevod na srpskohrvatski glasi:

Imenovani osiguranik **upučen je na rad u Saveznu Republiku Nemačku.**

Prevod ove rečenice svakako je delo drugog prevodioca. I sasvim je netačan, čak ni u bukvalnom prevodjenju. Ako bismo hteli imati bukvalan prevod, onda bi on morao da glasi: Napred navedeni osiguranik upućen je u Saveznu Republiku Nemačku radi zapošljavanja! To može da znači sintagma »zur Beschäftigung«.

A tačan i pravilan prevod, imajući u vidu naše pravne propise o toj materiji i terminologiju u njoj, a naročito tekst u članu 44 Ustava SFRJ koji se odnosi na kategoriju radnika koji se upućuju u inostranstvo, morao bi da glasi:

NAPRED NAVEDENI OSIGURANIK UPUĆEN JE NA MESTO RADA U SAVEZNU REPUBLIKU NEMAČKU, RADI OBAVLJANJA POSLOVA U TOJ ZEMLJI.

Da je prevodilac ovoga obrasca »Ju-6c« bio savestan i pažljivo čitao i prevodio poslednju rečenicu, morao bi uvideti da sa njegovim prevodom nije nešto u redu. Naime, ukoliko se ustanovi da je radnik zaposlen, to jest u radnom odnosu u SR Nemačkoj, bez obzira na okolnost što je možda upućen iz svoje matične OUR u Jugoslaviji u njenu filijalu, u neko »ćerka-preduzeće«, ili neregularnim putem, onda je on obavezan na nemačko socijalno osiguranje, pa je sama potvrda, data na obrascu, bespredmetna. Osiguranik će sada imati dvostruko osiguranje, bolesničko i penzijsko: u Jugoslaviji, jer sa svojim OUR-om nije raskinuo radni odnos, u SR Nemačkoj pak, jer je u njoj »zaposlen« to jest u firmi koja je privredno-pravna institucija nemačkog prava, kao njen oblik privredjivanja, bez obzira na jugoslovensko vlasništvo te firme. Tako se »stiču«, zaključuju dva radna odnosa u okviru matične OUR, jedan u zemlji, a drugi u njenoj filijali u inostranstvu!

Prevodiocu takvih tekstova mora biti jasno šta znači:

pojam RAD U INOSTRANSTVU i

pojam MESTO RADA U INOSTRANSTVU.

Lice kje je upućeno »na rad u inostran-

stvu« stupa u radni odnos sa inostranim poslodavcem i kao takvo u svemu potpada pod zakonodavstvo zemlje prijema, to jest u kojoj mu je mesto rada, a istovremeno i radno mesto.

Lice koje je upućeno »na mesto rada u inostranstvu«, ostaje u radnom odnosu u svojoj matičnoj OUR-i i ne izlazi iz udruženog rada za vreme dok obavlja poslove u inostranstvu. Ono tada radi u ime i za račun svoje matične kuće. Snabdeveno potvrdama na obrascima ustanovljenim međudržavnim sporazumom o socijalnom osiguranju, ono potpada pod obavezu nemačkog socijalnog osiguranja. I svoja prava u tom osiguranju ostvaruje na teret troškova svoje matične OUR-e u Jugoslaviji, odnosno na teret SIZ-a socijalnog osiguranja u Jugoslaviji.

Pozabavimo se sada osiguravajućepравном ocenom posloprimaca »bei Ausstrahlung« i »Einstrahlung«.

U članu 4 SGB IV (Zakona o socijalnom osiguranju) pojam

AUSSTRAHLUNG

protumačen je ovako:

Soweit die Vorschriften über die Versicherungspflicht und die Versicherungsberechtigung eine Beschäftigung voraussetzen, gelten sie auch für Personen, die im Rahmen eines im Geltungsbereich dieses Gesetzbuches bestehenden Beschäftigungsverhältnisses in ein Gebiet ausserhalb dieses Geltungsbereiches entsandt werden, wenn die Entsendung infolge der Eigenart der Beschäftigung oder vertraglich im voraus zeitlich begrenzt ist.

Tačan prevod bi bio:

Ukoliko propisi o obavezi osiguranja i osnovu za osiguranje imaju za pretpostavku zapošljenje, **onda oni važe i za lica koja**, u okviru postojećeg radnog odnosa na području važenja ovog zakona, bivaju upućeni na mesto rada, izvan važenja ovog zakona, ako je upućivanje usled svojstvenosti obavljanja poslova ili ugovorno unapred vremenski ograničeno.

Drugi radnopravni položaj imamo u slučaju:

EINSTRALUNG-a

što je kao zakonodavno-pravna konstrukcija

ovako istumačeno:

Soweit die Vorschriften über die Versicherungspflicht und die Versicherungsberechtigung eine Beschäftigung voraussetzen, gelten sie nicht für Personen, die im Rahmen eines ausserhalb des Geltungsbereiches dieses Gesetzbuches bestehenden Beschäftigungsverhältnisses in diesen Geltungsbereich entsandt werden, wenn die Entsendung infolge der Eigenart der Beschäftigung oder vertraglich im voraus zeitlich begrenzt ist.

Tačan prevod bi bio:

Ukoliko propisi o obavezi osiguranja i osnovu za osiguranje imaju za pretpostavku zapošljenje, **onda oni ne važe za lica** koja u okviru postojanja radnog odnosa izvan područja važenja ovog zakona bivaju upućena na područje njegove važnosti ukoliko je upućivanje na mesto rada usled svojstvenosti obavljanja poslova ili ugovorno unapred vremenski ograničeno.

Sada je, verovatno, potpuno jasno da termin AUSSTRAHLUNG u nemačkoj socijalnopravnoj terminologiji znači jednostavno: produžavanje, odnosno protezanje važnosti zakona o socijalnom osiguranju radnika zemlje imenovanja kada biva upućen na poslove u zemlju prijema.

Isto tako, verovatno je potpuno jasno šta znači termin EINSTRALUNG u nemačkoj socijalnopravnoj terminologiji. Na lice upućeno po osnovu ove zakonodavno-pravne konstrukcije ne proteže se važenje zakonskih propisa o socijalnom osiguranju zemlje prijema, to jest ono ne pripada pod obavezu socijalnog osiguranja zemlje u kojoj obavlja poslove za račun svoje matične firme u zemlji imenovanja.

Uporedimo li sa navedenim tumačenjem tekst člana 6 iz Sporazuma o socijalnom osiguranju između SFRJ i SR Nemačke, videćemo da su oni istog značenja. Taj tekst na srpskohrvatskom glasi:

»Ako radnik koga u jednoj državi ugovornici zapošljava preduzeće kome on stalno pripada, od toga preduzeća bude upućen u drugu državu ugovornicu, da bi tamo za račun toga preduzeća obavio neki posao, onda za

vreme obavljanja toga posla na području druge države ugovornice i dalje važe pravni propisi prve države ugovornice, tako da je i dalje zaposlen na njenom području«.

Evo i nemačkog teksta:

»Wird ein Arbeitnehmer, der in einem Vertragsstaat von einem Unternehmen beschäftigt wird, dem er gewöhnlich angehört, von diesem Unternehmen in den anderen Vertragsstaat entsandt, um dort eine Arbeit für Rechnung dieses Unternehmen auszuführen, so gelten während der Beschäftigung im Gebiet des zweiten Vertragsstaates die Rechtsvorschriften des ersten Vertragsstaates so weiter, als wäre er noch in dessen Gebiet beschäftigt«.

Poredjenja radi, evo i teksta iz člana 44 Ustava SFRJ koji se odnosi na kategoriju radnika u pitanju, to jest poslovne ljude:

»U organizaciji udruženog rada koja vrši delatnost u inostranstvu, RADNICI ČIJA SU MESTA RADA U INOSTRANSTVU imaju ista prava, obaveze i odgovornost kao i radnici te organizacije u zemlji«.

Biće, zacelo, sada jasno zbog čega i radi čega se posebnim normama u konvencijama o socijalnom osiguranju koje sklapa država SFRJ sa drugim državama izuzimaju OVI RADNICI iz obaveze na socijalno osiguranje u zemlji prijema, to jest u zemlji gde im je MESTO RADA. Na njih se, kako vidimo, bez obzira na radnopravni položaj koji može biti i drukčiji u inostranstvu, silom ustavne norme proteže važnost jugoslovenskih pravnih propisa, u svemu pa i u oblasti socijalnog osiguranja.

Shodno prednjem, prevesti sintagmu »bei Entsendung« kao »upućivanje na rad«, a ne »na mesto rada« – bitna je razlika, sa veoma ozbiljnim materijalnim, pravnim i drugim posledicama.

Lako može biti da su naši prevodioci, ne znajući tačno i sigurno šta zapravo znače termini i pojmovi koje smo objašnjavali i tumačili, plaćali ceh potrebama dnevne politike i »tumačenjima« nekih resora, kao što je resor za rad, zdravlje i socijalnu zaštitu, gde se, ne samo brkaju pojmovi »rad u inostranstvu« i »mesto rada u inostranstvu«, već sasvim pogrešno tumače i tako primenjuju, pa su iz toga nastupale i još nastupaju štete po naše dru-

štvo u milionskim iznosima deviznog novca koji se »zu Unrecht«, odnosno »irrtümlicherweise«, ili »ungebührlich«, kako kažu Austrijanci, uliva u strane kase socijalnog osiguranja, umesto da se to spreči primenom posebnih normi u konvencijama o socijalnom osiguranju.

Prevodilački oportunizam u tom slučaju i kompromiserstvo sa shvatanjima u našem resoru za rad, zdravlje i socijalnu zaštitu, za šta dokaz možemo naći u Zakonu o zaštiti gradjana Jugoslavije na privremenom (!) radu u inostranstvu, na primer u članu 19 u kome su »radnici čija su mesta rada u inostranstvu« izjednačeni sa »radnicima na radu u inostranstvu«, onima koji su »gastarbajteri«, naročito je vidan u prevodjenju naslova Obrasca br. SE 21-01 ustanovljenom Opštom konvencijom o socijalnom osiguranju između Francuske i Jugoslavije.

Naslov glasi:

CERTIFICAT DE DETACHEMENT

A prevod na srpskohrvatski: UVERENJE O UPUĆIVANJU NA RAD! Onome ko poznaje francuski jezik odmah mora biti jasno da je prevod na srpskohrvatski NETAČAN, kao i da je jedino moguće i ispravno prevesti »Certificat de Detachement« tako da se kaže: »Uverenje o detašmanu«.

Šta je to »detašman«, dobro je poznato i u našem jeziku. Reč je pozajmljena iz vojničke terminologije. I znači: »otkomandu« to jest prebacivanje izvesnog vojničkog kontigenta sa jednog na drugo dislokaciono područje, iz jedne vojne jedinice u drugu, ali samo za određeno vreme, nakon čijeg isteka kontigent opet ide u svoj matični sastav.

Prevedeno na jezik socijalno-pravnog zakonodavstva, možemo da kažemo da je neki radnik iz udruženog rada po nalogu svoje matične OUR koja ima neki svoj poslovni punkt u inostranstvu, preduzeće ili predstavništvo, »detaširan« u taj punkt, ali ne tako da je ostao bez radnog odnosa u svojoj matičnoj firmi i da se na nj više ne proteže jugoslovensko zakonodavstvo o socijalnom osiguranju, u konkretnom slučaju!

To je: »Le travailleur DETACHE«

A ne: »radnik upućen NA RAD«.

Poput Francuza, tako i Italijani u svom normativnom jeziku u medjudržavnim konvencijama o socijalnom osiguranju za poslovnog čoveka koji na teritoriji druge države obavlja neke poslove u oblasti trgovine i ekonomske razmene, imaju naziv:

»Il lavoratore DI DISTACCO«.

To znači, u bukvalnom prevodu: »ODVOJENI RADNIK«, odnosno »detaširani«.

Obrazac br. 1 ustanovljen medjudržavnim konvencijom o socijalnom osiguranju između Italije i Jugoslavije nosi naslov:

CERTIFICATO DI DISTACCO

Prevod na srpskohrvatski glasi:

POTVRDA O UPUĆIVANJU NA RAD.

Ni ovde nije učinjen tačan prevod. Prevodilac je, verovatno, podlegao tumačenju naručioca prevoda koji mu nije znao reći o čemu se radi.

Sada, na kraju ovog priloga o značenju predavanja nekih termina i pojmova u medjudržavnim konvencijama o socijalnom osiguranju Jugoslavije i pomenutih država – a tako je stanje i sa prevodima ostalih kon-

vencija sa kapitalističkim državama – možemo da kažemo i da zaključimo da su postojeći prevodi često toliko netačni i neadekvatni, **da to ide na veliku štetu našeg društva**, njegove države i samih »detaširanih radnika«, kao i da je očevidna potreba za revizijama prevoda i njihovog usaglašavanja sa terminima i pojmovima u našem socijalno-pravnom i radnom zakonodavstvu.

Znajući to, a često sam u situaciji da se moram služiti nekim konvencijama o socijalnom osiguranju, u ispravljanju grešaka do kojih je došlo u njihovoj primeni, moram služiti tekstom na jeziku zemlje ugovornice sa Jugoslavijom.

Bilateralni ugovori uvek su štampani dvojezično.

Neka mi bude dozvoljeno da završim sa dve rečenice na nemačkom jeziku.

»Übersetzen ist eine fürcht Art des Dienens«.

»So beschaffen, dass man sich davor fürchten muss!«

Iz naših prevajalskih revij

Prevodilac 1986, 3

Uvodnik obrađuje problem skupnih udžbenikov u Jugoslaviji. Pisec članka **M. Sibi-nović** omenja znana nesoglasja u zvezi s skupnim programskim jedri, do katerih je prišlo pri izdelavi predmetnikov za srednjo stopnjo izobraževanja in ki še niso razčiščena. Pisec se zavzema za čimprejšnje poenotenje strokovnih tehničnih programov in za pospešeno izdelavo udžbenikov.

B. Jančić v prispevku »Francozi in njihova jezikovna politika« najprej na kratko oriše vlogo, ki so jo imeli v zgodovini posamezni svetovni jeziki od prodora angleščine v zadnjem času. Pisec meni, da so Francozi, ki se z vsemi močmi bore za ponovno uveljavitev svojega jezika, lep zgled jezikovne osveščenosti. V obrambo svojega jezika so ustanovili Visoki komite za francoski jezik s predsednikom vlade na čelu. V članku je podrobno opisanih vseh štirinajst ukrepov, ki jih je za izboljšanje jezikovnega stanja sprejel ta komite.

V zaglavju »Iz teorije in prakse prevajanja« prispeva **D. Mirković** obširno razmišljanje o teoriji prevajanja leposlovnih besedil z naslovom »Problemi metodološke osnove poetike prevoda.« Pisec poudarja, da »umetniški (leposlovni) prevod ni le utilitaristično razumljena sprememba izvirnika, temveč skupni sad vseh prevajalčevih prizadevanj, da vanj vgradi tudi vse sestavine, ki so nosilci pravih semantičnih vrednosti, pa tudi zakoniti in nujni del celote pri sprejemanju in konkretizaciji umetniško estetskega artefakta v določenem času in okolju.«

K. Jovanović analizira v prispevku »Nekateri vidiki prevajanja ustave« prevod Ustave SFRJ v francoščino in ugotavlja, v kolikšni meri prevajalec lahko uporabi prvine francoske ustave in kakšne so dimenzije prevajalčevega osebnega ustvarjalnega prispevka.

V zaglavju »Prikazi in kritike« predstavlja **G. Iričanin** kontrastivno slovnico nemškega in

srbohrvaškega jezika v priredbi prof. dr. U. Eugla iz Mannheima in prof. dr. P. Mrazovičeve iz Novoga Sada, ki je izšla marca 1986.

Članek »Vojaški izrazi v madžarščini« je prispeval L. Banjai.

»Kronika« prinaša poročila z različnih posvetovanj in srečanj naših jezikoslovcev v letu 1986: s posvetovanja o uporabi računalnikov, ki ga je organiziralo Društvo za uporabno jezikoslovje SR Hrvatske v Zagrebu, prevajalskega srečanja »Ohrid 1986«, 4. kongresa Zveze društev za uporabno jezikoslovje Jugoslavije, ki je bil v Hercegovnem maja 1986, simpozija Evropskega jezikoslovnega društva v Ohridu septembra 1986 in XVI. mednarodnega sestanka slavistov »Vukovi dani«.

V zaglavju »Portreti prevajalcev« je objavljen nekrolog ob smrti uspešne prevajalke in strokovnjakinje za ruski jezik Irine Fesenkore.

V tej številki je tudi podrobno in pregledno opisana razvojna pot in dejavnost Združenja znanstvenih in tehniških prevajalcev SR Srbije od leta 1960 do leta 1985. V Bibliografiji najdemo pregled del o teoriji prevajanja v angleščini. Prevajalcem bo gotovo koristil angleško-srbohrvaški glosar izrazov s področja predšolske vzgoje, ki upošteva razlike v sistemih predšolskih ustanov v Veliki Britaniji in Jugoslaviji.

Prevodilac 1986, 4

Uvodnik z naslovom »Družba in prevajanje« je prispeval **M. Rode**. Pisec osvetli vlogo prevajanja v družbi in razmerja med družbo in prevajanjem.

Z. Jelić prikaže v prispevku »O jeziku pravnih predpisov« značilnosti pravnega jezika, tako normativnega (predpisi) kot tudi ne-normativnega (interpretacija), ki po piščevem mnenju ni v prid jedrnatosti teh besedil. Znanje pravnega jezika naj bi obsegalo dobro poznavanje semantike, slovnice, semiotike, informacijske teorije in celo kibernetike. Meni, da so ta področja mnogim našim pravnikom žal tuja, in predlaga, da bi te predmete vključili v redni študijski program prava.

V zaglavju »Iz teorije in prakse prevaja-

nja« objavlja **M. Jovanović** prispevek »Prevajalsko znanje in kako ga doseči«. V njem najprej govori o sorazmerno nizki jezikovni kulturi pri nas, ki je vir omalovažujočega odnosa, kakršnega ima družba do prevajalca, nato pa naniza prvine, ki so nujna sestavina v pridobivanju dobrega prevajalskega znanja.

V zanimivem prispevku »Izdelava slovarja z uporabo računalnika« opiše **D. V. Veselino-
vić** stopnje tega postopka, ki pomeni velik prihranek časa in ročnega dela.

V zaglavju »Prikazi in kritike« predstavlja **A. Perić** knjigo R. Bugarskega »Uporabna lingvistika«, **J. Žarković** pa prevod Kardeljevega Dela »Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja« v esperanto, ki je delo znane esperantske pesnice L. Borčić.

I. Spasić in **J. Jančijević** poročata o jubilejnem mednarodnem srečanju književnih prevajalcev v Tetovem avgusta 1986, **Z. Jovanović** pa o oktobrskem posvetovanju prevajalcev v Hercegovnem in o terminološkem posvetovanju v Beogradu novembra 1986.

Tokratni portret prevajalca je posvečen Radivoju Nikoliću, vsestranski osebnosti in strokovnjaku za španski (kastilski) jezik in kulturo. O obširnosti njegovega ustvarjalnega opusa priča bibliografija, ki je dodana prispevku.

V zaglavju »Predstavljamo vam« oriše **B. Travica** delo prevajalskih oddelkov podjetja Energoinvest, v katere je vključeno kar 41 prevajalcev za najrazličnejša jezikovna področja. Sledi bibliografski pregled del o terminologiji in terminografiji in angleško-srbohrvaški glosar strokovnih izrazov s področja valjarstva. V »Informativnem biltenu« je opisano delo nemške in angleške jezikovne sekcije.

Prevoditelj, 1987, 37-38

V prvi letošnji številki objavlja **M. Kinel** krajši pogovor s podpredsednico FIT Lies Katschino lani na Beograjskih prevajalskih srečanjih.

B. Špringer načena v zanimivem prispevku »Neenakopravnost spolov v jeziku« problem rasizma in seksizma v jeziku, problem, ki postaja z razvojem ženskih gibanj za enako-

pravnost v zadnjem času čedalje bolj aktualen. Spregovori predvsem o nekaterih terminoloških rešitvah, ki so jih ponudili v ZDA za poimenovanje poklicev v angleščini. Pisec meni, da smo pri nas na tem področju še vedno precej neosveščeni.

L. Vencel poroča o beograjskem posvetovanju o terminologiji, na katerem so predstavniki iz vseh republik prebrali 36 referatov. Avtorica meni, da je terminološko delo sistematično organizirano le v Sloveniji, in predstavi glavne smernice za razvoj znanstvene in tehniške terminologije, ki so jih sprejeli na srečanju.

Sledi prispevek **J. N. Marčuka** »Prevajanje znanstvenih in tehniških besedil danes«, ki ga je iz ruščine prevedel T. Martinović. V njem je opisano delo in organizacija Zveznega prevajalskega centra v SZ.

O italijanskem poimenovanju francoskih in nemških krajevnih imen govori **M. Kinel** v prispevku »Italijanske oblike francoskih in nemških toponimov«. **S. Turina** predlaga v svojem članku »S kakovostnim delom in iniciativo do boljšega položaja v združenem delu«, kako naj bi si prevajalci z boljšo organizacijo sami izboljšali položaj v delovnih organizacijah, ki je marsikje res nezavidljiv, saj

prevajalsko dejavnost obravnavajo kot neustvarjalen »servis«.

M. Kinel poroča o tradicionalnih beograjskih srečanjih. Sledijo društvene novice in pregled tiska.

Prevoditelj, 1987, 39

Na uvodnem mestu je objavljen prispevek **K. Tonkovića** z naslovom »Tehnikova razmišljanja o jeziku«. Članek je plod dolgoletnega sodelovanja strokovnjaka s področja gradbeništva z lektorjem pri iskanju ustreznih strokovnih izrazov. Dodan je kratek pregled zgledov.

Sledi obvestilo o konferenci Zveze društev znanstvenih in tehniških prevajalcev Jugoslavije v Zagrebu in o sprejetem delovnem načrtu.

M. Baron obvešča o obisku predstavnikov Gospodarske zbornice ZSSR in o sklenitvi načelnega sporazuma o sodelovanju z našo Zvezo znanstvenih in tehniških prevajalcev.

S. Slamnig kritično spregovori o prevodu knjige H. Gruhla »Planet je oropan«. Prevajalki tega pomembnega strokovnega dela iz ekologije očita površnost in netočnost.

M. D.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

LJUBLJANA

Slovar slovenskega knjižnega jezika

Spoštovani prevajalci!

Pri svojem delu potrebujete poleg tujejezičnih slovarjev tudi izčrpen slovar slovenskega knjižnega jezika.

Slovar slovenskega knjižnega jezika je naš prvi izčrpani enojezični, razlagalni slovar. Namenjen je praktični rabi in znanstvenemu delu.

V Državni založbi Slovenije smo poskrbeli, da so vse knjige, ki so do sedaj izšle, spet na voljo.

- I. knjiga od A do H; (3. natis), 844 str., pus. 17.500 din**
- II. knjiga od I do Na; (2. natis), 1030 str., pus. 13.900 din**
- III. knjiga od Ne do Pren; (2. natis), 1076 str., pus. 16.600 din**
- IV. knjiga od Preo do Š; (1. natis), 1125 str., pus. 19.800 din**

Knjige lahko kupite v vseh knjigarnah, po pošti pa jih naročite na naslov:

Državna založba Slovenije,
Knjižna prodaja,
Mestni trg 26,
61000 Ljubljana

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

Založniško podjetje Cankarjeva založba

Center Oxford

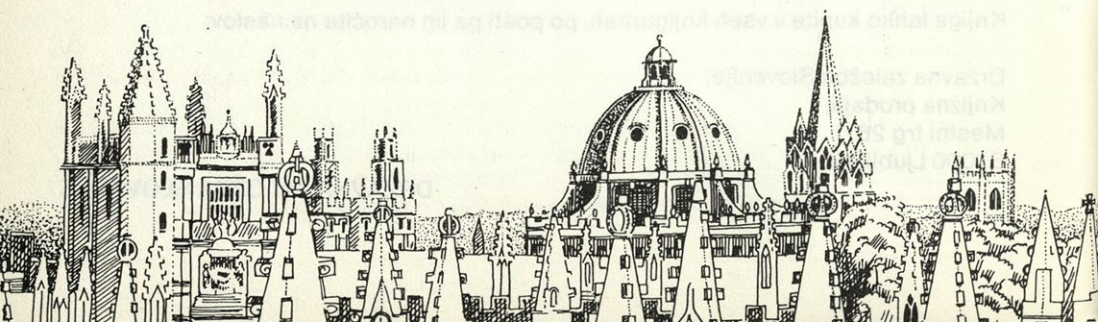
61000 Ljubljana, Kopitarjeva 2
telefon 061/324-568

CENTER OXFORD, posebna knjigarna za tuje knjige. Prodajamo angleške učbenike, leposlovje in strokovne knjige britanske založbe Oxford University Press in nemške slovarje in učbenike založb Langenscheidt in Hueber.

Če ne morete vi k nam, pridemo mi k vam. Pišite za kataloge, naročajte knjige po telefonu ali po pošti, knjige vam bomo poslali.

Predstavljamo vam nekaj strokovnih slovarjev, ki jih imamo na zalogi:

Concise Oxford Dictionary of French Literature	Oxford Dictionary of Saints
Concise Oxford Dictionary of Chess	A Dictionary of World Mythology
Concise Oxford Dictionary of Law	The Oxford Dictionary of Popes
Concise Oxford Dictionary of Music	The Oxford Companion to Classical Literature
Concise Oxford Dictionary of Proverbs	The Oxford Companion to English Literature
Concise Oxford Dictionary of English Literature	The Oxford Duden Pictorial English Dictionary
Concise Oxford Dictionary of Theatre	of Science and Medicine
Concise Oxford Dictionary of the Christian Church	The Oxford Duden Pictorial English Dictionary
Concise Oxford Dictionary of English Etymology	of Business and Technical
Concise Science Dictionary	The Oxford Duden Pictorial English Dictionary
Concise Medical Dictionary	
Concise Dictionary of Physics	Wirtschaftsprache english deutsch – deutsch
Concise Dictionary of Biology	english

ENCIKLOPEDIJA SLOVENIJE

slovenska pot iz roda v rod

M založba
mladinska
knjiga

Vljudno vas vabimo k naročilu. Pišite nam na naslov: Založba Mladinska knjiga,
Titova 3, 61000 Ljubljana.

**12+1 knjiga • 5600 strani • 8000 stvarnih gesel
6000 biografskih gesel • 4000 barvnih ilustracij
6000 črnobelih ilustracij • Vezava: temno modro
usnje z zlatotiskom • Format: 21x29 cm**

فهم وكان لها ابن من هذيل وكان يدخل عليها رحلا فلما قارب الغلام
قال لها من هذا الرجل الداخل عليك قالت صاحب كان لايك قال
من رأيته عندك لاقتلنك فلما وجع اليها تابط شراً اخبرته الخبر وقالت ان
الغلام مفرق بيني وبينك فاقتله قال سأفعل ذلك ففر به وهو يلعب مع الغلام
فقال له هلم اهرب لك نبلا فمضي معه فقدم من قتله ووهب له نبلا فلما
* اليها تأبل شرا اخبرها فقالت انه والله شيطان من الشياطين والله ما ر

ν αὐτῶν τὴν
ἀλλ' ἐπεὶ ἀναβ
όμους παραδόντε
ἀλλαχόσε καὶ τῇ
τὰ τεῖχη· ἔξω
νῦτω τοὺς πελτα
οἱ πελτασταὶ ὥστε
ἡ γὰρ ποτε καὶ
όντες ἀπέκτεινάν
ελταστῶν, ἐν μὲν
νῆς βοηθήσαντές
ντος τείχους, ἐκ
ντες· ὥστε οἱ μὲν
ροβοῦντο τοὺς πε
ου ὀρμώμενοι ἐκ
πν τῶν Κορινθί
μην τῶν Λακεδε
ο, ἔλθοιεν ἐπὶ σφ
ὁ Πραξίτα τεῖχη
ιὲν πρὸς Σικινῶν
χισάν, τὸ δ' ἔφο

אבגדהוזחט סעפצקרשו

這個先生有學問那個沒有○那麼樣的人到處都
吃○你的褲子同我的一樣○這兩把刀子那一把
條路那一條近○一樣近○你姓什麼○閣下貴姓
去了幾個人○他一個人去的○誰來了○你來見
麼事情也沒有○那一位老爺死了○今道來的是
馬那一匹快○一樣快○我一個人來的(我自己來
今天回來他若今天不來呢那怎麼樣○有人說山

چون نشون روم جزیره بریطان را نخوا
منقضی نشده بود دشمنی دیگر از
که اهل وحشی بیگت و اسکات که
مردانه هجوم آورده جمعی را بکشتند

translation of a l
na, in Bologna, l
3:

received with grea
is our Imperial L
py to think that y
urtesies to the Cen
being my friend,
stic, he is the brot
who has a great n
s, and among the